

Vse več delovnih invalidov

Podatki kažejo, da zaščita pri delu ni bila nikoli popolnejša in bolj strokovna kot je danes. Kljub temu pa je poškodb pri delu vse več. Srbija je lani imela 149.500 invalidskih upokojencev ter 136.213 starostnih in 92.412 družinskih upokojencev. V Jugoslaviji je lani bilo 481.666 delovnih invalidov.

POLITIKA, 18. 1. 1970

Slaba organizacija dela

Na podlagi ankete, ki jo je republiški sekretariat za delo SRS izvedel med strokovnjaki z visoko izobrazbo v slovenskih podjetjih, lahko sklepamo, da so neustrezno zasedena delovna mesta v slovenskem gospodarstvu posledica ne le pomanjkanja strokovnjakov, temveč tudi njihove nepravilne razmestitve. Tako je, na primer, najnovejši statistični popis pokazal, da je na položajih, ki zahtevajo fakultetno izobrazbo, približno 44 odstotkov takšnih, ki nimajo te kvalifikacije.

Neka ugotovitev strokovnjakov, ki je vredna posebne pozornosti, govori o tem, da jih je 31 odstotkov zaposlenih na položajih, za katere visoka izobrazba sploh ni potrebna. Poleg tega je poprečna izkoriščenost strokovnjakov v delovnem času samo 65-odstotna, le 45 odstotkov tega časa pa odpade na dolžnosti, ki zahtevajo visoko strokovnost.

DNEVNIK, 21. 1. 1971

Vsaj nekoga . . .

Ko se je predsednik Izvršnega sveta Srbije Milenko Bojanić pogovarjal s subotičkimi gospodarstveniki in družbeno-političnimi delavci je med drugim rekel:

»Popolne ureditve likvidnosti ne bo toliko časa, dokler ne bodo zaprli vsaj nekoga od tistih, ki podpisujejo izplačilne naloge brez kritja.«

Zakaj je Bojanić rekel »vsaj nekoga«? Zato, ker v zaporih ne bi bilo dovolj prostora za vse, ki to delajo.

VEČERNJE NOVOSTI, 19. 1. 1971

Stanovanje za 250 let

Po dosednji višini stanarin bi amortizacijska doba stanovanja pri nas morala biti ne sto let, kot je bilo prvotno zamišljeno, marveč kar 250 ali pa še več let. Toliko je namreč po vseh podražitvah po letu 1964 potrebno, da bi iz stanarine odplačali vrednost stanovanja. Težava je le ta, ali bodo sedanja stanovanja res tako dolgo vzdržala!

VEČER, 20. 1. 1971

Še zmeraj nenadomestljiv

Položaj in perspektiva premogovništva sta se zadnja leta bistveno spremenila. Še pred tremi leti so mnogi šteli dneve premogu kot viru energije, s tem pa seveda tudi premogovništvu. Zdaj pa tako v svetu kot pri nas premoga spet primanjkuje. Vse bolj se krepri prepričanje, da ima premog še zmeraj perspektivo in da bo imel spet pomembno vlogo v energetiki. In slednjič: v nekaterih tehnoloških procesih je premog — vsaj za zdaj še zmeraj nenadomestljiv.

DELAVSKA ENOTNOST, 23. 1. 1971

3000 stanovanj razprodanih po smešni ceni

Če izvršni svet Makedonije sprejme sklepe s predlogi ukrepov, ki jih je predlagala komisija za družbeni nadzor pri republiški skupščini, potem bo uveden večji red v odtujevanje družbenih stanovanj. Prenehala bi namreč nadaljnja dirka, ki je dosedaj odnesla 3000 stanovanj in družbenega stanovanjskega sklada in s tem povzročila velikansko gmotno škodo. Komisija ugotavlja, da v največ primerih stanovanj niso odtujevali na predpisan način, marveč so jih prodajali po bagatelni ceni. Udeležba bodočih lastnikov ni presežala 10 odstotkov, in to od prodajnih cen. Proučevanja so pokazala, da so si bodoči lastniki tudi to simbolično udeležbo izposojali v delovnih organizacijah.

POLITIKA EKSPRES, 19. 1. 1971

»TV-15« izhaja vsak teden — Izdaja za Zavod Borec v Ljubljani, Beethovnova 10, kot glasilo Zveze združenj borcev NOV Slovenije in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije. Glavni in odgovorni urednik FRANCE ŠUŠTERŠIČ — Tisk in klišei ČGP »Delo« Ljubljana, Titova cesta 35 — Letna naročnina 32 dinarjev, za inozemstvo 60 dinarjev — Posamezna številka v kolportaži 0,80 para. Naročnino pošiljajte na naslov: Uprava »TV-15«, Ljubljana, Beethovnova 10, poštni predal 598/XI ali na tekoči račun 501-8-29 pri SDK Ljubljana — Telefonske številke: glavni in odgovorni urednik 21-901, tajništvo in novinarji 22-313, uprava 22-607 — Rokopisov ne vračamo.



# Preobrazba federacije – nujna potreba naše družbe

Mijalko Todorović, član izvršnega biroja predsedstva ZKJ, je govoril političnemu aktivu ZZB Beograda o bližnjih izredno pomembnih ustavnih spremembah. Posnemamo poglobitve misli njegovega govora, objavljenega v »4. julu«.

Korenite preobrazbe federacije z občutno omejitvijo njene pristojnosti se ne lotevamo pod pritiskom kakšnih negativnih sil in teženj ali zaradi ljubelega miru v hiši, tako da bi dosegli kompromis med različnimi silami in interesi. Nasprotno! Mislim, da je preobrazba federacije, kakor je bila začrtana v v sklepih I. konference ZKJ, postala nujna potreba naše družbe glede na dosednji samoupravni socialistični razvoj in rast proizvajalnih sil; zaradi tega je treba nadalje poglobljati ter bogatiti narodno enakopravnost pri nas.

Razvoj vsega gospodarstva in samoupravna razmerja terjajo nadaljnjo osamosvojitve v odnosu do države; zahtevajo večjo samostojnost združenega dela. Potemtakem ne gre za preosnovno federacije same na sebi, marveč urejanje razmerja med združenim delom in državo. Združeno delo terja nadaljnje odmiranje države. To zlasti velja za federacijo, toda tudi za državo na vseh stopnjah. Federaciji je še zmeraj na vo-

ljo nad 20 odst. narodnega dohodka. Če k temu prištejemo še del narodnega dohodka, ki z njim ravnajo republike in občine, vidimo, kako zelo utesnjeno je področje neposrednih proizvajalcev. To zlasti velja za naše najsoodnejše, velike gospodarske organizacije in velike združbe ter sisteme, ki nastajajo. Toda ne le glede na to, kaj te proizvajalne sile so zdaj, marveč glede na to, da se zavedajo, kaj bi lahko bile, kakšno zmogljivost imajo po svojem strokovnem osebjem. Gre za dozorel, sodoben delavski razred.

To je prvi razlog, zakaj moramo omejiti pristojnost federacije, kar velja tudi za republike, pokrajini in občine. Toda zdaj je najpomembnejša razbremenitev federacije; ne zaradi tega, kakor da so manj pomembne republike, pokrajini in občine, marveč zaradi tega, ker se bosta v polni luči pokazala republiški in lokalni etatizem in birokratizem, ko bo padel zastor zveznega etatizma in administrativnega centralizma. Tako bo potem lažji obračun neposrednih proizvajalcev združenega dela s konservativnimi, dogmatskimi in birokratskimi silami, ki so še na vseh stopnjah.

Nadaljnji bistveni razlog, ki terja preosnovno federacije, je razvoj neposredne socialistične demokracije. V dobrem četrletju socialističnega razvoja smo dosegli določeno stopnjo demokratizacije družbe; precej se je utrdila socialistična družbena zavest širšega kroga ljudi. Družbena zavest naših občanov v delavskem razredu se je nedvomno razvila do stopnje, da ti ljudje terjajo neposredno udeležbo pri urejanju vseh družbenih zadev — od najmanjših skupnosti, od delovne organizacije, pa do občine, republike in federacije. Zato je potrebna nadaljnja decentralizacija oblasti, to se pravi, da bodo družbena moč, oblast in odločanje kar najbližje delovnemu človeku na njegovem delovnem mestu, bliže v družbeni podlagi, v delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih in občinah, pa tudi v republikah. Federaciji naj ostanejo le nekatere pristojnosti — najnujnejše in najpomembnejše.

Preosnovno federacije nadalje narekuje nadaljnji razvoj razmerij med narodi in narodne enakopravnosti. Mi smo večnarodna skupnost — več narodov in narodnosti. Kakršnakoli prevelika centralizacija oblasti, zlasti še centralizacija gmotne moči in funkcij, se kaže ne

le kot omejitev pravic delovnega človeka, neposrednega proizvajalca in ustvarjalca, marveč tudi kot kratenje narodne suverenosti, narodne samostojnosti. V okviru Jugoslavije so narodi, ki so se že razmeroma zgodaj razvili, pa tudi narodi, ki so se oblikovali šele v novejši dobi. Pri mlajših narodih narodna zavest in narodne značilnosti še dozorevajo, zato pa so ti narodi toliko bolj občutljivi, ko gre za njihovo popolno enakopravnost in narodni razcvet. Mnoga gospodarska, gmotna in družbena vprašanja se prepletajo v narodnostnem vprašanju, tako da se večkrat razvnamajo velike razprave o nekakšnih milijardah ali o kakšnih gospodarskih instrumentih. To pa seveda spodbuja tudi nekatere druge sile, ki imajo v teh naših prizadevanjih za decentralizacijo in preosnovno federacije svoje račune, ne pa takšne namene, kakršni so naši. Želimo ustvariti takšno večnarodno socialistično skupnost, ki bo v prihodnje omogočala lažje povezovanje z deželami in narodi ter ustvarjanje širše socialistične skupnosti, kakršna je ta naša, ki smo jo ustvarili med narodno-osvobodilno vojno.

Nadaljevanje na 3. strani

Seja predsedstva RO ZRVS Slovenije

## V korak s splošnim razvojem

V torek, 26. t. m., je bila seja predsedstva republiškega odbora Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije. Na njenem dnevnem redu je bila najobsežnejša točka program dela za leto 1971.

V uvodu tega programa je navedeno, da se mora ZRVS še naprej uveljavljati kot družbenopolitična organizacija. Težišče naj bo v krajevni skupnosti, občini in republikah. Člani ZRVS morajo biti tolmači koncepta splošnega ljudskega odpora na delovnih mestih, v družbenopolitičnih organizacijah in društvih. — Spričo bližnjih sprememb ustavnega sistema SFRJ naj se ZRVS kot družbenopolitična organizacija vključi v javno razpravo o teh spremembah in po svojih močeh prispeva h končnemu oblikovanju sklepov. Ker praznujemo letos 30. obletnico vstaje slovenskega in jugoslovanskih narodov, naj se združenja RVS vključijo v skupne proslave, sama pa organizirajo razne svečanosti, predavanja, obiske zgodovinsko pomembnih krajev, tekmovanja, tovariška srečanja in podobno. Drugi del programa je strokovnega značaja.

Predsedstvo je sistemiziralo delovna mesta v svojem sekretariatu. Imenovalo je tudi nov založniški svet Partizanske knjige in izpopolnilo uredniški odbor Naše obrambe

Podrobneje bomo poročali o seji in njenih sklepih v naslednji številki »TV 15«.

## Borci PLO obiskali ZO ZZB NOV

Delegacija gibanja za osvoboditev Palestine PLO, ki jo je vodil Husan Hatib, član centralnega komiteja PLO, je obiskala zvezni odbor ZZB NOV Jugoslavije ter se pogovarjala z njegovimi predstavniki. V teh pogovorih sta sodelovala poleg drugih tudi Dušan Sekić, generalni sekretar zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije ter Branko Golović, sekretar komisije za mednarodne zveze. Palestinski borci so opisali stanje in probleme svojega gibanja ter smoter borbe. Naglasili so tudi bogate vojne izkušnje Jugoslavije in izrazili željo, da bi se njihovi predstavniki večkrat sestali s predstavniki ZZB NOV Jugoslavije.



Na 10. strani današnje številke objavljamo daljši zapis o izpitih rezervnih vojaških starešin v občini Ljubljana Bežigrad. Na sliki vidimo prizor ob izpitih v krajevni skupnosti Posavje.

## DOGODKI TEDNA

● Na Brionih je ožji koordinacijski odbor ustavne komisije pod predsedstvom Edvarda Kardelja in ob udeležbi predsednika republike Josipa Broza Tita obravnaval osnutek ustavnih dopolnil o funkcijah federacije na področju političnega sistema ter o odnosih med federacijo, republikami in avtonomnimi pokrajinami.

● Od več ko 140 amandmajev, ki so jih odbori in zbori zvezne skupščine predlagali k osnutku resolucije o temeljnih družbenogospodarske politike v tem letu s stabilizacijskim programom, jih ZIS ni sprejel kakih 40, druga dopolnila pa je potrdil ali pa je upošteval stališča, ki jih ti amandmaji vsebujejo. ZIS si je pridržal pravico, da na nekatera dopolnila odgovori pozneje.

● V prvi polovici februarja bo predsednik Tito obiskal ZAR. To je izjavil pomočnik sekretarja za zunanje zadeve dr. Radivoje Uvalić, ki se je pred dnevi mudil v Kairu. Le-ta je tudi ocenil pogovore z egiptovskim zunanjim ministrom Mahmudom Riadam kot uspešne in plodne. Ugotovil je, da je med obema državama popolno soglasje o vseh poglavitnih vprašanjih.

● Na povabilo KP Italije je odpoval v Rim član izvršnega biroja predsedstva ZKJ Veljko Vlahović. Udeležil se bo osrednje proslave ob 50-letnici italijanske komunistične partije.

● Italijanski zunanji minister Aldo Moro je na zasedanju zunanjepolitične komisije poslanske zbornice poročal o akcijah italijanske diplomacije in o mednarodnem položaju kot ga vidi italijanska vlada. Zunanji minister je povedal, da je italijanska vlada zainteresirana za dober razvoj odnosov z Jugoslavijo, ki niso pomembni samo za obe državi, marveč tudi za stabilnost na tem območju in za mir na splošno. Nadalje je dejal, da sta obe državi, ne oziroma na različne družbenopolitične sisteme, stalno za vse bolj tesne in pri stne odnose.

● Član izvršnega biroja predsedstva ZKJ Stane Dolanc se je vrnil s krajšega obiska v ZRN, kjer se je pogovarjal s predstavnikih zahodnonemške socialnodemokratske stranke, in iz Bruslja, kjer se je pogovarjal z najvišjimi predstavniki KP Belgije. Dolanc je izjavil, da je imel zelo zanimive pogovore tudi s podpredsednikom belgijske vlade Andrejem Coolsom.

● S prvim februarjem bo zapadel v vplačilo zadnji obrok amortizacije posojila za Skopje. To posojilo za obnovo Skopja po potresu 26. julija 1963 je bilo razpisano in vplačano leta 1964 z amortizacijsko dobo 7 let. Izplačilne blagajne službe družbenogospodarskega (SDK) bodo 1. februarja začele izplačevati ta poslednji obrok, za kar bo treba predložiti samo obveznico, ki velja kot sedmi kupon.

● Odbora družbenopolitičnega zbora zvezne skupščine za notranjo politiko in pravosodje sta razpravljala o korupciji in podkupovanju — o pojavu, ki se je na široko razmahnil. Poslanci so zahtevali, da je treba sprejeti ukrepe, ki bodo zaostriili odgovornost posameznikov in nadzorstvo v delovnih kolektivih. Korupcija in podkupovanje sta najbolj razširjena v trgovini, v gradbeništvu, v založniški dejavnosti, v nekaterih upravnih organih in celo v zdravstveni službi.

● Komisija zvezne skupščine za prošnje in pritožbe občanov je posvetila največ časa pritožbam občanov, ki se pritožujejo zaradi zaposlitve in socialne zaščite. Lani se je zvezni skupščini, zveznemu izvršnemu svetu in sekretariatu predsednika republike pritožilo kar 5400 občanov, med temi je 3135 pritožb na redne odnose. Med drugim so poudarili, da se čedalje bolj širi podkupovanje in kupovanje delovnih mest.

● V Bruslju je bila svetovna konferenca židovske skupnosti, na kateri so se zbrale delegacije iz več kot 50 držav. Organizatorji so obravnavali židovsko vprašanje v Sovjetski zvezi oziroma načrte, kako naj bi izbojevali svobodo in pravice za žide v SZ.

● Židovska obrambna liga je zagrozila, da bo še siloviteje napadla sovjetske predstavnike v ZDA. To je izjavil vodja lige Kahan. Izraelska vlada pa je obsodila teroristična dejanja židovskih ekstremistov proti sovjetski lastnini v ZDA in drugih državah.

● SZ in ZAR sta trdno prepričana, da ni mogoče ustvariti pravičnega in trajnega miru na Bližnjem vzhodu brez evakuacije izraelskih oboroženih sil z vseh okupiranih arabskih ozemelj, uresničenja vseh delov resolucije varnostnega sveta z dne 22. novembra 1967 in resolucije OZN, ki potrjujejo legitimne pravice palestinskega naroda.

● Zvezni izvršni svet je sklenil devalvirati dinar za 16,67 odstotka. Po novem tečaju je uradna pariteta 15,00 dinarja za ameriški dolar. Do tega ukrepa je prišlo, da bi se okrepila konkurenčna sposobnost našega gospodarstva, povečala zunanjetrgovinska menjava naše države in da bi se uravnovesila plačilna bilanca s tujino. Zaradi devalvacije je določen za hranilne vloge 6-odstotni dodatek.

● Generalni sekretar OZN U Tant je izjavil na sedežu OZN, da ne namerava ostati na položaju generalnega sekretarja OZN, ko mu bo potekel sedanji mandat ob koncu leta. Prvi uradni kandidat za naslednika U Tanta je finski veleposlanik v OZN Maks Jakobson. Njegovo kandidaturu podpirajo tudi Danska, Norveška, Švedska in Islandija.

● V Moskvi so bili sovjetsko-ameriški pogovori o tesnejšem sodelovanju pri raziskovanju vesolja. Razpravljali so predvsem o meteorologiji in vesoljski medicini.

● Ameriška letala nadaljujejo bombne napade na ozemlje DR Vietnam. V Saigonu trdijo, da so napadli dve protiletalski oporišči 26., oziroma 74 km severno od demilitarizirane cone. Ameriški piloti so izjavili, da z napadenih oporišč niso streljali nanje, grozila pa je nevarnost, da se bo to zgodilo.

● Dokumentacijski center za nacistične zločine v Haifi je razpisal 50.000 dolarjev nagrade za nacističnega zločinca Josefa Mengeleja, ki se menda skriva v Paragvaju. Direktor centra Tuwiah Friedman je povedal, da si njegova ustanova prizadeva dobiti Mengeleja od paragvajskih oblasti, potem pa naj bi mu sodili ali v Izraelu ali v Nemčiji. Po njegovih besedah Paragvaj doslej ni hotel priznati, da bi bil Mengele na njegovem ozemlju.

● Letalo francoskega vojnega letalstva, za katerega so sporočili, da je izginilo na poti iz Pariza v južno Francijo, se je zrušilo v osrednjem delu države.



Zločinsko divjanje »novega reda«, ki ga že vrsto let prinašajo ljudstvu ponosnega Vietnama ameriški vojaki in njihovi domači zavezniki, je zelo podobno tistemu, kar so počeli v Jugoslaviji italijanski fašisti in nemški nacisti, pa tudi drugod po zasedenih ozemljih.

ve. Pilotu je še uspelo sporočiti, da je letalo eksplodiralo. Od 21 ljudi, kolikor jih je bilo v letalu, se ni nihče rešil. Francosko obrambno ministrstvo je sporočilo, da sta bila v letalu dva generala, viceadmiral in sedem funkcionarjev francoske komisije za atomsko energijo.

## OBČANOVA BELEŽNICA

### PROTI KORUPCIJI

»Komerčialnik« pravi drugemu »komerčialnemu«: »Poslušaj, kot dober prijatelj mi ne moreš odkloniti: daj, spravi preko svojega podjetja v promet teh deset tisoč odličkov. Nikjer jih ne morem prodati. No, tu imaš nekaj za svoj vikend, da bo prej pod streho...«

»Komerčialnik« je s prijatelji proslavil otvoritev nebeško lepega vikenda dosti prej kot je predvideval... In oba sta bila zadovoljna, on z vikendom in direktor, ki se je znebil nekurantnih zalog.

Podobni pogovori, katerih vsebina se nazadnje združi v modro kuverto, so postali že kar vsakdanjost. Korupcije, ki so odraz brezglave uveljavitve tržnih odnosov, se bodo kmalu tudi tistim, ki še niso pozabili na moralno plat obnašanja, zdele obvezni sestavni del njihovega poslovanja. Brez tega je uspeh v mnogih poslih bolj klavrn...

Poslanec družbenopolitičnega zbora zvezne skupščine Zdenko Has je maja lani predlagal, naj skupščina prične razpravljati o korupciji. Zvezni izvršni svet je pripravil poročilo, na podlagi katerega se je razprava v zvezni skupščini pričela te dni.

V času, odkar je poslanec Has napovedal boj kurupciji, dežujejo na njegov naslov pisma ljudi raznih poklicev, predvsem ljudi, ki se zavedajo nevar-

## POLITIČNI RAZGLEDI

### BISTVENI PREMİK

Ob obnovljenih Jarringovih prizadevanjih za mirno rešitev bližnjevzhodne krize in z bližanjem 5. februarja, ko poteče sedanje premirje, se je največ premaknilo na egiptovski strani: toliko, da se je Izrael znašel v zadregi zaradi spretne diplomatske igre svojege nasprotnika.

Tako ZAR sicer še zmerom daje prednost umiku izraelske vojske z zasedenih ozemelj, vendar pa egiptovski zunanji minister v zasebnem pogovoru priznava, da se »Izrael ne more kar tako evakuirati«. Zato ZAR predlaga etape tako v prostoru kot v času. Tako bi bil na primer sprejemljiv Dajanov predlog o dvostranskem umiku z bregov Sueškega prekopa, vendar takšen, ki bi se razširil v nekakšno deeskalacijo.

Izraelske zahteve po varnosti meja razume ZAR tako, da bi med Izrael in arabske države postavili vojake štirih velesil, vendar ne kot »nevtralne opazovalce«. Na zahtevo varnostnega sveta OZN (in samo na njegovo zahtevo) bi ti vojaki tudi posredovali z orožjem, če ne bi šlo drugače. Tako bi se izognili ponovitvi položaja iz maja 1967, ko je U Tant na Naserjevo zahtevo umaknil »modre čelade« in so se izraelske in egiptovske čete znašle druge nasproti drugim.

Predlog o štiristranskem jamstvu je imenitna poteza egiptovske diplomacije. Potem bi bilo mogoče omejiti oboroževanje in vojsko, vse skupaj vnesti v »mirovni dokument«, ki bi ga podpisala ZAR, s katerim bi se strinjale štiri velesile in ki bi obvezoval vse arabske vlade. Takšen predlog ni preveč všeč Izraelu in ZDA, ki se zavzemajo za preprost ameriško-sovjetski sporazum ali pa navsezadnje za ureditev zadeve strogo v okviru OZN.

ZAR daje dokaj obzirno — vendar odločno — vedeti, da ne namerava prevzeti obrambe interesov Palestincev. Palestinci naj bi sami branili svoja stališča, ne da bi pri tem motili urejanje čisto egiptovskih problemov.

Ko bi bile bistvene zadeve urejene, pa naj bi bila egiptovska vlada pripravljena, da v daljni prihodnosti naveže diplomatske stike z Izraelom.

Premik je torej precejšen, vendar pa ZAR pri tem poudarja drugo fazo operacije: če Jarringovo poslanstvo do 5. februarja ne rodi sadov, bo ZAR terjala nujne ukrepe od varnostnega sveta OZN: zahtevala bo, da se takoj izvede slovita resolucija varnostnega sveta z dne 22. novembra. S tem bi ZAR seveda pritisnila Izraelce ob zid: edino konkretno in takoj mogoče dejanje je namreč umik z zasedenih arabskih ozemelj, vse drugo — priznanje »zanesljivih« meja — pa so le besede. Seveda bi bil Izrael proti temu. Toda s tem bi se v neugodnem položaju znašle predvsem ZDA, ki bi bile edine proti (kot ob glasovanju o resoluciji afro-azijskih držav v generalni skupščini lanske jeseni). V Kairu upajo, da bo takšna perspektiva pripeljala ZDA do tega, da bodo rajše skušale omehčati Izrael, češ naj bo bolj razumevaajoč...

nosti korupcije za zdrav gospodarski razvoj družbe. Tudi podjetja dopolnjujejo Hasovo »obtežljivo evidenco« s svojimi prijavami primerov korupcij.

Neizprosni boj proti korupciji naj bi se torej pričel. Iz odborov zvezne skupščine bi se razširil na sindikate itd.

Kazenski zakonik predpisuje za korupcijo dokaj visoke kazni. Torej zakon proti temu pojavu imamo. Toda potrebno je še nekaj drugega: odkriti ljudi, ki se ukvarjajo s temi nečednimi posli.

Kazenski organi odkrijejo le kakih 200 primerov korupcije letno — v vsej Jugoslaviji: predvsem v trgovini, gradbeništvu, založništvu in upravnih organih. Toda korupcija je zelo težko dokazati, ker se odvijava dobro maskirana, za zaprtimi vrati in med štirimi očmi. Le kdo bo videl, ko boš referentu na občini za gradbeno dovoljenje stisnil v roke modro kuverto...

Široka razprava gotovo ne bo položila vseh niti iz klobčiča korupcij. Vsaj prisilila pa nas bo, da bomo o korupciji razmišljali drugače in ne samo takrat, kadar koga »ujamejo«. Upoštevati pa bomo morali tudi dejstvo, da korupcijo pospešuje tudi nejasen položaj v gospodarstvu, neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem. Začarani krog je tako sklenjen, vprašanje je samo, na katerem koncu ga bo laže presekati.

Gunnar Jarring je v odgovor na te egiptovske predloge prinesel iz Jeruzalema nekaj novih in pomembnih informacij. Prva zahteva Izraela je še zmerom klasična zahteva o »trajnem miru«. Toda tisto, kar naj bi bil nekoč dvostranski »mirovni sporazum«, naj bi se nekoliko spremenilo. Po novem naj bi si Izrael želel le odprte meje — kot med SZ in Japonsko. Torej je proti jamstvu štirih velesil in njihovih vojakov.

Toda bistvo je drugje. Izraelci so Gunnarju Jarringu prvič po šestdnevni vojni povedali, od kod so se pripravljene popolnoma umakniti, o čem so pripravljene še razpravljati (in do kakšne meje) in o čem nočejo niti slišati.

Tako bi bil Izrael pripravljen na takojšen umik s Sinaja in iz Cisjordanije (ta naj bi bila vrnjena ali Jordaniji ali Palestincem, toda to je za Izraelce medarabska zadeva).



Palestinski gverilec v svoji značilni noši in s sovjetskim orožjem na ramenih.

Razpravljati so pripravljene o Sarm el Sejk, dolini Jordana in Gazi. Izraelci bi najprej za nekaj časa obdržali Sarm el Sejk, iz katerega je mogoče nadzorovati položaj v Tiranski tesni, ter dolino Jordana, od koder je mogoče preprečevati prodore palestinskih gverilcev. Pozneje bi Sarm el Sejk uradno vrnili Egiptu, dolino Jordana pa Jordaniji, vendar s pogojem, da jim ti dve državi za nekaj časa dasta v najem nekaj vojaških baz. Gaze ne bi vrnili Egiptu, marveč ali Palestincem ali pa Jordaniji.

Glede Jeruzalema pa Izrael ne namerava niti najmanj popuščati: mesto naj ostane izraelsko. Vendar bi bilo mogoče Jeruzalem razdeliti na okrožja in arabskim predelom dati lastno upravo, ki bi jo prebivalci volili. Muslimanski sveti krogi pa naj bi imeli eksteritorialni status kot na primer Vatikan v Rimu.

V tem je torej bistvo najnovjšega razvoja položaja na Bližnjem vzhodu: egiptovska stran je začela govoriti o »mogočem« miru, izraelska pa je prvič spregovorila o »umiku«. S tem je vloga Gunnarja Jarringa postala hkrati lažja in težja: lažja, ker je na obzoru več optimizma, in težja, ker ni nič lažjega, kot prizadeti na pogajanja pripravljeno stranko. KOMENTATOR

### KEMIČNA VOJNA

Ameriški izvedenci za »kemično vojna sredstva« so vznemirjeni: pred OZN je prišel predlog sporazuma o prepovedi uporabe, izdelave in skladiščenja kemičnega in bakteriološkega orožja (ob enem s predlogom za uničenje teh sredstev).

Zraven tega je predsednik Nixon po 45. letih zahteval od senata, naj ratificira ženevski sporazum iz leta 1925, ki prepoveduje uporabo strupenih snovi v vojni — in tudi drugače.

Tedaj pa se je v »New York Timesu« oglasil upokojeni general Rothschild, nekoč strokovnjak za takšne vrste orožja, ter zahteval, naj se »ZDA pripravijo na kemično vojno, pa čeprav bo protokol ratificiran«. Njegov poglavitni argument: »Kemično orožje je edino ali skoraj edino sredstvo, ki dovoljuje zmanjšati trpljenje in izgube v vojni.«

V Južnem Vietnamu so Američani »obdelali« s kemikalijami skoraj 13 odstotkov površine in zaradi tega so izbruhnile hude bolezni: na rastlinah, živalih in ljudeh...

Seja občinskega odbora ZZB NOV Nova Gorica

# Najpomembnejša ugotovitev – zaupanje članstva

Dne 15. januarja je občinski odbor ZZB NOV v Novi Gorici na svoji redni tretji delovni seji podal letno poročilo o svojem delu. Poleg 31 članov odbora se je te seje udeležilo še 40 zastopnikov krajevnih organizacij ZB NOV, dva zastopnika RO ZZB NOV Slovenije ter zastopniki vodstev družbeno političnih organizacij v občini in predsednik Skupščine občine Nova Gorica.

Delo občinskega odbora ZZB NOV, njegovih komisij in odborov združenja je bilo v preteklem letu vsestransko aktivno in uspešno.

Bila je organizirana vrsta prireditev in proslav, kjer so člani borčevske organizacije sodelovali sami ali pa skupaj z drugimi organizacijami. Odkrivanje spomenikov in plošč ter urejanje partizanskih grobišč še zdaleč ni končano. Marsikaj je bilo tudi lani storjenega, še več pa bo po vsej verjetnosti v tem letu. Zgodovinske in šolske vzgoja sta področji dela, ki pri tem odboru nista zanemarjeni.

Stiki z zamejstvom so lepo organizirani. Gre za stike in sodelovanje z vodstvom in posameznimi člani organizacije ANPI v sosednji pokrajini Furlaniji – Julijski krajini kakor tudi za stike in sodelovanje z vodstvom in člani Zveze primorskih partizanov onstran meje.

Komisija za priznanje posebne dobe iz NOB je lani s svojimi devetimi terenskimi podkomisijami obravnavala 486 vlog. Ostalo je nerešenih le še 53 zadev, ki pridejo letos na vrsto. Prav letos se bodo še obravnavale take vloge za tiste borce – prekomorce, ki so se v Afriki opredeljevali za Titovo Jugoslavijo. Tako bo tudi letos ta komisija imela polne roke dela.

Stanovnjško problematiko so uspešno urejali, saj je bilo samo lani za reševanje teh vprašanih odobrenih 7.520.000 din! Je pa še vedno nekaj posameznih zadev, ki jih je kot zelo aktualne treba rešiti čimprej.

Za družbene pomoči, za zdravstveno zavarovanje uživalcev družbenih pomoči, za šolske podpore otrokom, uživalcem družbene pomoči, za zdravljenje borcev NOV, za stroške pogrebov umrlih borcev NOV in podobno je bilo lani v tej občini porabljeno 1.500.000 Ndin, kar ni malo.

Vprašanja VVI se urejajo sproti. V novogoriški občini ima urejene svoje zadeve naslednje število upravičencev iz tega področja: 743 osebnih invalidov, 1065 oseb z družinsko invalidnino, 11 invalidov ima dodatek za postrežbo in tujo pomoč, 125 invalidov prejema ortopedski dodatek, 54 oseb prejema povečano družinsko invalidnino, 843 oseb prejema invalidski dodatek, 13 otrokom

je priznan otroški dodatek, 89 invalidov se je lani topliško zdravilo.

Urejanje vseh teh in še mnogih drugih morda manj važnih zadev je zahtevalo veliko dela in potrpežljivega pojasnjevanja ter reševanja. Zato ni čudno, če je v letnem poročilu tega odbora tudi naslednja zelo zanimiva ugotovitev: »... Na Občinski odbor ZZB NOV še vedno prihaja veliko strank... Dnevno jih pride do trideset, ob sredah pa tudi do petdeset in še več. Stranke prihajajo po razne informacije, nasvete za pravno pomoč, za uveljavitev pravic do družbene pomoči, do šolske podpore za otroke, do štipendije, republiške priznavalnine, izjemne pokojnine, posebne dobe iz NOB, vojaške vojne invalidnine, družinske invalidnine, invalidskega dodatka, do topliško-klimatskega zdravljenja, do oddiha VVI v Strunjanu, do zdravstvenega varstva, do zaposlitve, po priporočilo za sprejem otroka v dijaški in študentski dom in podobno. Prihajajo v zvezi z najemanjem kreditov za adaptacijo in novogradnjo stanovanj, za davčne olajšave in po drugih podobnih gospodarskih vprašanjih. Prihajajo po nasvete in pomoč v raznih družinskih sporih, v sporih med sosedmi in vaščani, carinske olajšave in drugo...«

Gre za varstvo zadev, ki ne sodijo vse v delokrog borčevske organizacije. V tem se zrcali zaupanje članstva v organizacijo. Tako zaupanje nalaga občinskemu odboru kakor tudi vodstvu združenj obveznosti do svojih članov. To veliko in lepo zaupanje je rezultat dosedanje skrbi za potrebe članstva in dosedanjih uspešnih prizadevanj.

V programu dela za letošnje leto je posebej treba omeniti dve osrednji akciji: letne občne zbere krajevnih organizacij ZB NOV na terenu, ki bodo marca in aprila t.l., ter osrednjo proslavo vstaje primorskega ljudstva, ki naj bi bila 28. in 29. avgusta v Stanjelu na Krasu, povezana s spominom prihoda Dolganove skupine prvih partizanov na Primorsko pred 30 leti.

Tej občinski borčevski organizaciji tudi letos ne bo manjkalo dela.

CIRIL ZUPANC

**VSAK ČLAN ZZB NAJ BO NAROČNIK »TV-15«**

## Posvet o odnosu do zamejskih Slovencev

Na pobudo izvršnega odbora občinske konference SZDL Radovljica so pred nedavnim sklicali politični aktivni, na katerem so obravnavali aktualna vprašanja odnosov z zamejskimi Slovenci in nalogah družbeno-političnih in delovnih organizacij v iskanju neposrednih oblik sodelovanja in nudenja pomoči našim zamejskim rojakom.

Ocenili so, da dosedanji stiki z zamejskimi rojaki niso bili na zadovoljivi višini in da naša javnost premalo pozna težave, s katerimi se bori naša narodna

skupnost v sosednjih deželah. Namizali so vrsto raznih nepravilnosti v odnosih do Slovencev onkraj meje, predvsem pa takšne, ki so jih povzročili s svojo mladinostjo osrednji upravno politični oz. diplomatski organi, javna sredstva obveščanja (časopisje, radio in televizija) in tudi marsikatera gospodarska organizacija, ki ni težila za sodelovanjem s slovenskimi poslovnimi partnerji.

Največ očitkov so bili deležni odgovorni iz turističnih agencij in drugih turističnih delovnih organizacij, ki doslej niso pokazali dovolj zanimanja za spoznavanje naših krajev in ljudi v zamejstvu in so bili skrajno tolerantni do reklame tujih, v glavnem nemških oz. avstrijskih partnerjev, ki je načeloma zgolj v nemščini, čeprav na našem ozemlju.

Na aktivno so sklenili, da bodo ustanovili pri občinski konferenci SZDL posebno komisijo, ki se bo ukvarjala s aktualnimi vprašanji odnosov do zamejskih Slovencev. S temi vprašanji bodo seznanili vse turistične in prosvetne delavce ter člane mladinskih aktivov.

## Preobrazba federacije – nujna potreba naše družbe

(Nadaljevanje s 1. strani)

Preteklost bi ne smela ovirati sedanjosti, ko hočemo utrditi pravo pot v prihodnost. Računati je treba z objektivnim in subjektivnim nasprotovanjem našim prizadevanjem. Najprej: centralistično-etatistični in unitaristični odpor. Ta se kaže predvsem v strahu pred omejitvijo pristojnosti države in pred namišljenim razkrojem naše skupnosti. Toda v vsem tem so jasne zahteve etatistično-centralističnih sil po centralizaciji in osrednjem diriganju. To so sile, ki se boje demokracije in ki navsezadnje ne zaupajo delavskemu razredu in delovnim ljudem v družbeni podlagi. Za tem pa je tudi težnja po gospodarskem, gmotnem centralizmu.

Naslednja nevarnost grozi od nacionalistično-lokalističnih in separističnih sil ter teženj. Skupno življenje narodov v federaciji je trn v peti nacionalizmu in je zlasti neprijetno skrajnim separističnim silam.

Dandanes je nujna dolžnost komunistov vseh naših narodov in narodnosti, da potegnejo jasno demarkacijsko četo med nacionalističnimi in unitarističnimi silami. Treba je jasno določiti program za decentralizacijo oblasti in odpravo etatizma, toda tudi naloge za samoupravno povezovanje v vseh razsežnostih, od občine, republike do jugoslovanske skupnosti. Imeti moramo jasna stališča do vseh sil, ki so zoper samoupravni in demokratični razvoj. Poglavitni nosilci bitke za samoupravni razvoj naše skupnosti so in ostanejo nadalje komunisti na čelu vseh naprednih sil naše družbe. Zlasti stari borci kot soustvarjalci nove Jugoslavije imamo tako rekoč še povrh dolžnost, da v svojem okolju, kjer živimo in delamo, prizadeto sodelujemo v razpravah o spremembah naše politične in gospodarske ureditve ter da se zavzemamo za demokratične in samoupravne odločitve. V nasprotju z dvomi, ki se ponekod porajajo, češ da bi te spremembe utegnile oslabilo našo skupnost, se morajo borci NOV z vsemi organizacijami borcev, kakor tudi komunisti, odločno zavzeti za zmago naše samoupravne socialistične in demokratične usmerjenosti, saj bo ta zmaga pomenila okrepitev jugoslovanske socialistične skupnosti. S tem bomo tudi zagotovili, da bo revolucija napredovala nepretrgano v tem obdobju.

## Sprememba v uredništvu »TV 15«



Na predlog založniškega sveta z avda »Borec« je bil dosedanji odgovorni urednik »TV 15« Črno Šinkovec imenovan za glavnega in odgovornega urednika revije »Borec«. Ko se po osmih letih poslavlja od »TV 15« – s katerim bo sicer še naprej sodeloval – mu želimo obilo uspehov na novem službenem mestu!

## OB TABORNEM OGNJU

### Še vedno nosi in vleče

S tovarišem, o katerem bo tekla beseda, se večkrat srečam. Kako mu je že ime? To je konec koncev vseeno. Recimo, da se piše Garač. Če bi namreč dajali ljudem primke po latinskem izreku »Nomen est omen« (po naše »že ime ti vse pove«), bi mu le-ta najbolj ustrezal.

Srečam ga torej na ulici in ga vprašam: »Kam pa, tovariš Garač?«

»Na sestanek,« se običajno glasi odgovor. Potem mi razloži še vrsto in namen sestanka, ki je zmeraj zelo važen in nujen.

On dan je potegnil iz žepa šop papirjev in mi jih pomolil pod nos, rekoč: »Glej, to so sama vabila za sestanke in konference – za ta teden.«

Pobrskal sem malo po tistem šopu in pred mano so zaplesale točke dnevnih redov z običajnim »razno« na koncu. Socialistična zveza na »terenu«, združenje borcev, združenje VVI, združenje rezervnih vojaških starešin, civilna zaščita, zveza prijateljev mladine, Zveza komunistov, krvodajalstvo... Mimogrede sem naštel deset sestankov,

med vabili pa sem zasledil tudi natipkan osnutek pogrebnega govora.

Tovariš Garač ima sedemindeset let. Od kar ga poznam, hodi na vse mogoče sestanke (včasih je seveda hodil tudi na »udarniško«) in prizadevno opravlja raznovrstne družbene naloge. Za to ni še nikdar prejel denarne nagrade – saj je tudi ne bi vzel, ker je preponosen, še odlikovanje je prejel nekako sramežljivo, ko da je v primeri z drugimi državljani premalo zaslužen. Predlanskim je šel v pokoj, s čimer pa se še zdaleč ni »umirovil«, kot bi rekli po starem. Nasprotno! Zda delo pravzaprav še več kot prej, še več nosi in vleče, le da so njegovi dohodki (pokojnina) dokaj manjši od prejšnjih.

Ko mi razlaga, kaj bi bilo še potrebno, kako bi se dalo to in ono akcijo boljše speljati, mu roka sama od sebe seže na levo stran prsi. Na tisti strani je namreč srce, ki tovarišu Garaču zadnje čase malce nagaja, čeprav o tem nerad govori. Opazil sem, da tudi v nogah ni več tako trden, kot je bil včasih.

Tako sva se srečala tudi na praznični dan zvečer. Ulica je bila zatrpna s snegom, ki ga po hudem metežu ni nihče skidal s pločnikov, tovariš Garač pa je spešil v čelo in poznalo se mu je, da je utrujen.

»Se ti ljubi v takem na sprehod?« sem ga vprašal.

»Kakšen sprehod! Članarino pobiram.«

»Za koga?«

»Za zvezo komunistov... Saj veš, nekdo mora... Zda so ljudje doma, ko je tako vreme.«

In že je odrinil po zasneženi poti.

Ne pišem rad člankov z didaktičnim koncem, toda tokrat se mi le zdi potrebno zapisati nekaj takega.

Vsa čast tovarišu Garaču in njemu podobnim, brez njih ne bi bilo naše revolucije in vsega tega, kar danes imamo. Toda – ali ne bi bil že čas, da se dobršen del vabil na razne sestanke in akcije presele iz njegovega žepa v žep katšnega mlajšega tovariša oziroma več mlajših tovarišev? In če že starejšim tovarišem ni uspelo ali se ni zdelo primerno prenesti vrste nalog na mlajše (kar ni prav), ali če mlajši nalog ne marajo sprejemati (kar spet ni prav), naj starejši prepustijo oziroma naj sprejmejo mlajši (če jih je kaj v tisti osnovni organizaciji) vsaj take naloge, pri katerih je treba vzeti pot pod nogo, saj je tovariš Garač že star in zdelan.

Tovariš Garač večkrat in zelo rad govori o kontinuiteti revolucije – toda kako naj si zamišljamo to kontinuiteto brez stalne regeneracije kadrov? Kaj pa takrat, ko njega in njegovih vrstnikov ne bo več? Ne kaže drugo, ko da predamo mlajšim, kar morajo od nas prevzeti, ter poskrbimo, da se revolucionarne tradicije vraščajo v njihovo miselnost in dejavnost.

Prepričan sem, da bi bilo letošnje proslavljanje 30. obletnice vstaje veliko lepše in veliko bolj smiselno, če bi lahko z gotovostjo rekli, da smo tovariša Garača razbremenili ter da njegove ideje in vrline in naloge uspešno ter v posodobljeni obliki prevzemajo mlajši tovariši.

FRANCE SUSTERSIČ

## BESEDA DOPIŠNIKOV

## LJUBLJANA-BEŽIGRAD

## ŽIVAHNA SKUPŠČINA ZB SAVSKO NASELJE

V nedeljo, 17. 1. 1971 je bila v prostorih krajevne skupnosti skupščina Združenja borcev NOV Savsko naselje.

Na dnevnem redu so bila poročila o delu združenja in njegovega odbora v preteklem letu, poročilo o materialnem finančnem poslovanju in poročilo nadzornega odbora.

V poročilu o delu organizacije in odbora v preteklem letu je njen dosedanji predsednik Jože Peharc omenil nekatere notranje in zunanje politične aktualnosti. Navedel je tudi bistvene značilnosti iz dela odbora ter posameznih komisij. Poleg nekaterih manjših pomanjkljivosti je bilo preteklo leto značilno po živahni aktivnosti vseh komisij, zlasti pa so bili koristni stiki s osnovno šolo »Boris Kidrič« pri razvijanju revolucionarnih tradicij.

Številni člani ZB iz Savskega naselja so se lani udeležili domala vseh spominskih prireditev v Ljubljani in njeni okolici, obiskali so bolne člane na domu ali v bolnišnici ter tudi zbrali precejšnje denarne zneske za šolo v Cerknem.

Tudi s finančnimi sredstvi je odbor gospodarno ravnal, tako da je še nekaj sredstev ostalo, ki pa bodo lahko s pridom uporabljena v prihodnjem obdobju.

Skupščine so se udeležili tudi predstavniki družbeno političnih organizacij. V imenu občinskega odbora ZZB NOV Ljubljana Bežigrad je skupščino pozdravil polkovnik JLA Stane Kotnik, ki je zlasti poudaril pomen novih sprememb v našem družbeno političnem in ekonomskem sistemu. Poleg

tega je govoril tudi o nekaterih aktualnih nalogah s področja narodne obrambe.

V razpravi so govorili številni člani organizacije. Bilo je govora o potrebi po še bolj intenzivnem sodelovanju borcev z mladinskimi organizacijami, zlasti taborniki; poudarjen je bil tudi pomen sodelovanja pri civilni zaščiti, hkrati pa tudi pojav, da se nekateri ljudje za to področje družbene dejavnosti sploh ne zanimajo; koristna je bila tudi vzpodbuda predstavnika četrtne konference ZK, da bi morala vodstva družbenopolitičnih organizacij in društev še bolj tesno sodelovati in se dogovarjati o skupnih akcijah; posebej je bil omenjen pomen proslav, ki bodo letos in sodelovanja borcev in mladine pri tem. Zlasti pa je bilo veliko govora o nekaterih škodljivih pojavih na področju kulture. Številni razpravljalci so postavljali vprašanja, kako je mogoče, da se trošijo velika družbena sredstva za taka dela, kot je na primer film Maškarada, in ali to res prispeva k vzgoji naše mladine; tudi na rovaš RTV Ljubljana so letele številne pripombe, zlasti pa je bila upravičena pripomba glede časovne razporeditve nekaterih oddaj, ki so posvečene naši borbi in ki so na programu tako pozno, da jih otroci ne morejo gledati, pa bi jih prav oni morali.

Za letošnjo skupščino je bilo značilno, da ni bilo govora toliko o osebnih problemih borcev — kar priča, da se ta vprašanja postopno le urejajo — temveč je bilo govora o pojavih, ki zadevajo nas vse.

IGOR KOSTJUKOVSKI

## ILIRSKA BISTRICA

## USPEŠNA VAJA TERITORIALNIH ENOT

Ko so se enote polkovnika Zvonka Pražaja pripravljale na končne vaje, se je porodila zamisel na občini, da bi se pridružile tudi krajevne enote pri nekaterih vajah. Kmalu so se dogovorili, da bodo na vojaških vajah sodelovale enote občinske uprave in političnih organizacij ter da bosta svoje naloge opravila štab enot čet in štab za civilno varstvo. Dobili so nalogo, da mora štab vsake enote narediti potrebne načrte za vaje.

Prve priprave so bila predavanja po vaseh. Predavali so starešine ilirskobistriške garnizije. Za področje civilnega varstva so izdali posebna navodila, da bi bile vaje kar najuspešnejše. Po končanih pripravah je svet za ljudsko obrambo poklical organe za mobilizacijo. Mobilizacija pa je bila napovedana šestega dne ob desetih. Že pičlih petnajst minut po izdaji odloka so se glavni izpolnjevalci nalog že zbrali pri predsedniku, da so prevzeli naloge. Potem se je začela mobilizacija enot, ko so se posamezniki morali zbrati na določenem kraju. Izvršni odbor je imel takoj nato dva sestanka; medtem ko so razpravljali o »sovražniku« in pripravljali enot za boj, je komandir enote s svojimi pomočniki delil orožje obveznikom. Vezisti so kmalu napeljali omre-

žje telefonskih zvez. Hkrati je bila zagotovljena tudi radijska zveza z odgovornim človekom v republiki. Medtem ko je izvršni odbor imel sestanek, smo se udeležili sestanka članov ZK te enote. Sekretar je opisal položaj njihove enote in kakšne naloge čakajo komuniste med vajo.

Ko so bile končane vse nadrobne priprave, je generalpolkovnik Djoko Jovanić pregledal enoto in se kratko pogovoril z obvezniki. Nato je enota odšla v določeno smer z nalogo, »da napade eno sovražnikovih ključnih postojank«.

Pohod je bil ob pomoči civilnega prebivalstva v temni noči po snežnih poteh popolnoma uspešen.

Namen vaje je bil, da bi se prebivalstvo seznanilo nazorno, v kakšnih razmerah bi moral sodelovati vsak občan in kako bi naj storil prav vse, ko bi morali braniti domovino. Vaja je bila uspešna, ker so na občini in prebivalstvo pokazalo vse razumevanje zanjo.

Vajo so opazovali med drugimi tudi družbenopolitični delavci z Reke, iz Opatije in Postojne. Po vaji so napravili kratko analizo. Vajo so ocenili z uspehom »odlično«, kar je lepo priznanje vsem udeležencem in sodelavcem.

PETER NIKOLIĆ

## RIBNICA

## PREDAVANJA O VSELJUDSKI OBRAMBI

Večer za večerom se polnijo dvorane v ribniški občini, kjer se zbirajo množice prebivalcev na predavanju o obrambni vzgoji. Ljudje kažejo za ta predavanja izredno zanimanje. Starejši ljudje pač še niso pozabili trpljenja med zadnjo vojno. V ribniški občini je bilo mnogo vasi požganih ali razdejanih. Številne spominske plošče pričajo o žrtvah. Zato se ljudje dobro zave-

dajo, da moramo biti pripravljeni odločno se upreti vsakemu okupatorju, najsi bi pridival od katerekoli strani.

Spomladi se bodo nadaljevala naslednja predavanja; upamo, da bodo prav tako dobro obiskana. Pri obrambni vzgoji prebivalstva se kaže uspešno sodelovanje ZZB NOV.

KAREL ORAZEM

## RADOVLJICA

## USPOSABLJANJE REZERVNEGA STAREŠINSKEGA KADRA

Konec decembra preteklega leta so rezervni oficirji in podoficirji v vseh krajevnih organizacijah ZVRS radovljiške občine uspešno opravili strokovne izpite.

Pred tričlanskimi komisijami, ki so jih sestavljali predstavniki oddelka za narodno obrambo, občinskega odbora ZVRS in aktivni oficirji JLA so kandidari pismeno izpolnjevali izpitne pole z vprašanji iz gradiva vojaškega strokovnega programa za preteklo leto. Izid izpitov je več kot zadovoljiv. Po končnih podatkih, zbranih na prvih in naknadnih izpitih, le 6 odst. vabljenih ni prišlo na izpite. Po sklepu sveta za narodno obrambo pri občinski skupščini se bodo morali leti zagovarjati pred sodnikom za prekrške.

Izpite je 60 starešin opravilo z odlič-

nim uspehom, 31 odst. s prav dobim 7,5 odst. z dobrim in 1,5 odst. z zadostnim. Med krajevnimi organizacijami ZVRS, ki so dosegle v poprečju najboljši uspeh sta na prvem mestu KO Črnivec — za to gre hvala njenemu predsedniku rezervnemu kapetanu I. razreda Francu Mertelju, ki je sam vodil vse priprave za izpite s svojimi člani — in pa KO Srednja vas v Bohinju, za katero se je požrtvovalno zavzel njen tajnik rezervni kapetan I. razreda Filip Šubelj. Le-ta sodi med tiste rezervne starešine, katerim nikoli ni žal truda in časa za delo v organizaciji.

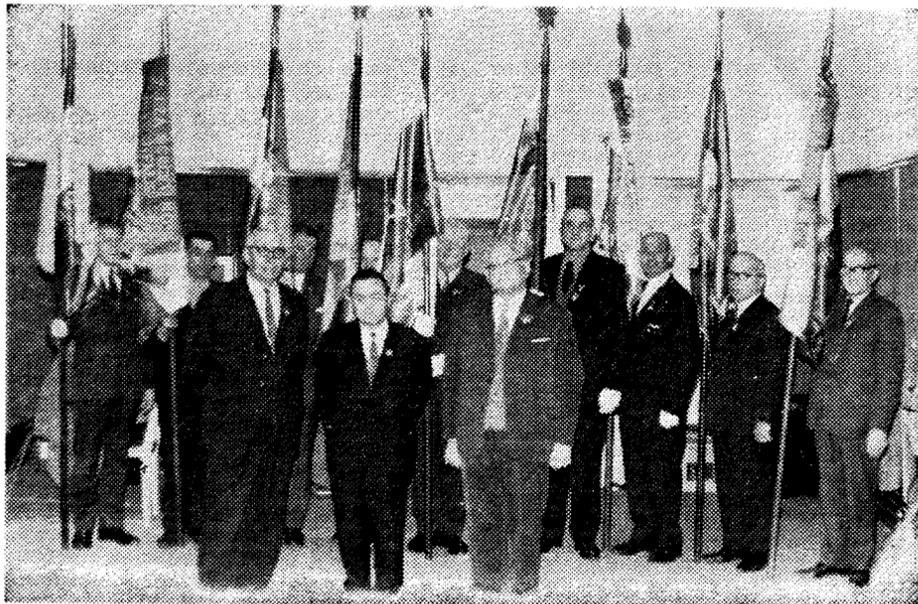
Ob tem ne gre prezreti velikega dela, ki so ga imeli tako pri izvajanju programa kot pri organizaciji izpitov. Člani občinskega odbora ZVRS in uslužbenci oddelka za narodno obrambo. Prav po njihovi zaslugi so bili izpi-

ti tako dobro pripravljani in izvedeni med prvimi na Gorenjskem.

Po splošni oceni je bilo strokovno usposabljanje rezervnega starešinskega kadra v preteklem letu dosti bolj učinkovito in sistematično kot vsa prejšnja leta. Poleg teoretičnih predavanj so se rezervni oficirji in podoficirji udeleževali — tokrat vsak v svoji vojaški stroki in službi — številnih vaj in tehničnih zborov. Pri tem so veliko pripomogli aktivni oficirji garnizij iz Kranja, Škofje Loke in Bohinjske Bele.

Vsi udeleženci izpitov so si edini, da ne bi mogli tako uspešno obvladati zahtevnega programa, če bi jim k temu ne bi propomogla mesečna revija »Naša obramba«. Ta jim je pomenila ne le veliko teoretično pomoč, marveč tudi koristno in zanimivo čtivo, s katerim so bogatili svoje znanje. Laskave ocene o reviji pa je slišati tudi pri drugih občanah, ki vse bolj posegajo po njej, zlasti priljubljena pa je med mladino.

JOŠT ROLC



O RAZVITJU PRAPORA borcev prostovoljcev za severno mejo 1918—1919 smo že poročali, naknadno pa so nam poslali še tole fotografijo, na kateri vidimo njihove predstavnike z zastavami v družbi narodnega heroja rezervnega generala JLA Tončka Dežmana. Njegovo pokroviteljstvo, pravijo, jim je bilo v veliko čast. Hkrati se zahvaljujejo za pomoč predsedniku društva upokojencev iz Radovljice Lojzetu Kosu, šoli v Lescah za izredno dobre nastope šolske mladine, glasbeni šoli iz Radovljice, profesorju Ažmanu in vsem drugim, ki so jim šli oziroma jim gredo kakorkoli na roko, zlasti pa bratski organizaciji iz Kranja, ki jim je pomagala s finančnimi sredstvi.

## Imeli smo ljudi



Maks Štubelj

Zapustil nas je Maks Štubelj, borec Gradnikove brigade. Rodil se je 12. 9. 1919. v kmečki družini. Mladost je preživel v domačem kraju v hudem obdobju fašističnega nasilja med našim življenjem na Primorskem. Moral si je poiskati zasluge v Gorici, kjer se je izučil za mesarja. Leta 1940 so ga vtaknili v italijansko vojaško uniformo. Po razpadu Italije je takoj stopil v narodnoosvobodilno vojsko. Ves čas se je odlikoval kot borec. Po osvoboditvi je delal v Tolminu. Razmeroma mlad — bilo mu je ko. maj 51 let — je zapustil družino s štirimiroi otroki.



Ivan Rutar

Sredi decembra preteklega leta smo pokopali Ivana Rutarja, borca NOB. Poleg številnih sorodnikov so ga spremili na ročnjsko pokopališče mnogi vaščani iz Rutov, Doblarja, Ročinja in delavci dobilarske centrale, kjer je bil Ivan zaposlen do upokojitve. Bil je priljubljen pri sosedih in vsi, ki so ga poznali, so občudovali njegovo veselost kljub trdemu življenju na samotni kmetiji, od katere se z ženo Lojzko nista mogla ločiti, dasi so ju pogosto vabili njuni ljubeznivi otroci, poročeni daleč od doma, naj se preselita k njim.

Kljub velikim naporom in pomanjkanju v življenju je dosegel 78 let starosti. Šest let je služil v avstrijski vojski, prebil eno leto na ruski fronti, dve na italijanski

v bovskih gorah, nato še eno leto na Piavi. Domov se je vrnil iz italijanskega ujetništva šele spomladi 1919. Prva leta po vojni se je preživljal z delom pri obnovi porušeni primorskih vasi. Končno se je oprijel ženinne opustošene kmetije, na kateri sta z ženo v stalnem pomanjkanju in trdim delom preživljala, a lepo vzgojila svojih sedem otrok.

Pod fašistično Italijo je presedel nekaj tednov v preiskovalnem zaporu zaradi sodelovanja v ilegalni organizaciji TIGR. Ker je spretno molčal, je bil izpuščen. S svojo družino je sodeloval v NOB. Dva sinova, najstarejši Ivan, ki ga je fašistična policija zverinsko mučila, in Darko, sta žrtvovala svoji mladi življenji za svobodo domovine. Izgube sinov ni mogel prebiti, čeprav so mu ostali otroci izkazovali najglobljo ljubezen in udanost ter mu stali ob strani do poslednje ure.

## Andrej Pirih-Dreja

Na Silvestrovo noč, prav v času, ko ljudje pričakujejo in se veselo pričeta novega leta, je v prometni nesreči ugasnilo življenje Andreja Pirhu.

Pokojni Dreja je bil rojen 29. 11. 1910 v Otaležu pri Idriji. Imel je težko mladost, saj se je že od otroških let dalje moral boriti za kos kruha pri tujih ljudeh. Bil je zaveden Slovenec in je sovražil fašističnega okupatorja.

V času NOB se je z italijanske vojske takoj ob kapitulaciji Italije na poti domov pridružil partizanom. Bil je borec Vojkove brigade ter se udeležil premnogih bojev te enote in bil v eni izmed njih tudi težje ranjen. Po okrevanju je bil premeščen v zaščitno četo Pokrajinske partijske šole za Primorsko, kjer je ostal do osvoboditve. S šolo se je nato preselil v Opatijo, od tam pa v Strunjan, kjer je služboval vse do leta 1956. Za svojo borbenost v času NOV je bil dvakrat odlikovan.

Zaradi zrahljanega zdravja je bil upokojen in je zadnja leta svojega življenja preživel v Izoli, v Domu upokojencev, kjer je bil zelo priljubljen med oskrbovanci, kokor tudi delovnim kolektivom, katere mu je po svojih močeh pomagal pri delu. Zato so ga vsi vzljubili

## UTRINKI IN ODMEVI

## Primernejša imena jadrnic

Jadrni klub »Pirat« v Portorožu je na svojem obnem zboru 10. t.m. sklenil preimenovati jadrnice, s katerimi se bo vadila naša mladina, in imenovati tiste jadrnice, ki doslej še niso imele imen. Jadrnice se bodo imenovala po naših narodnih herojih in po naših mestih.

Za prvo jadrnico razreda »Sloka« so izbrali ime po narodnem heroju Semiču-Dakiju: »Daki«. Jadrnice drugih razredov, pa bodo dobile večinoma imena po imenih ladij, ki plovejo v okviru slovenskega pomorskega podjetja v Piranu. Prvo takšno ime, in sicer »Zelengora«, je dobila jadrnica razreda »Sloka«. Jadrnica razreda »leteči Holandec« pa se bo imenovala »Portorož«.

MILAN CIRK

## Ostali smo pozabljeni

Pod vasjo Pušno, globoko v grapi pri Idrijci ob italijanski meji, sameva z gozdovi obdana kmetija »pri malnih«. Včasih so tam redili 16 govedi in imeli so mlin. Kot večina sloveskih samotnih kmetij je bila tudi ta zatočišče nešteti aktivistov, pa tudi ranjencev, partizanov, ki jih niso nikdar pustili od hiše brez kosa kruha ali kakšnega drugega okrepčila.

Mlinarjeva domačija je dajala prostora tudi za potrebe raznih forumov, za prenočišča partizanov, ki so bili na poti tam mimo, itd. Nedaleč je bila partizanska bolnišnica, kamor so mimo mlinarjevih večkrat nosili ranjence.

Dandanes pa stoji mlinarjeva domačija zapuščena, samotna v grapi. Grobna tišina bi vlada, če bi ne šumel slap rečice za hišo. V tej samotni še



To je slika mlinarjeve družine pri mlinih ob Idrijci. Morda se bo kdo izmed borcev in aktivistov spomnil obrazov teh ljudi, saj so jih med NOB številne tako gostoljubno sprejemali.

Med svojima sinovoma je Alojzija Hvalica, fotografirana pred dvema letoma, ko je praznovala 90-letnico. Lani je žal morala obhajati 92-letnico v bolniški postelji. Na desni je 68-leten Valentin, popolnoma slep, na levi pa Ivan, ki mu je 60 let.

Zmeraj vztrajajo nekdanji partizanski gostitelji; tu ni ceste, ne elektrike, ne sosedov. Najbližja sosedna, kakšnih dvajset minut hoje daleč, sta pred leti zapustila svoj samotni dom.

Mlinarjevo domačijo kdaj pa kdaj obiščejo iz hvaležnosti bivši aktivisti zahodnega primorskega okrožja. Tako smo bili tam 6. decembra. Ko smo se od vasi Pušno spuščali v grapo, smo srečali 60-letnega Ivana. Spoznal nas je. Povedal je, da mora malo pogledati iz te grape k ljudem v vas, saj bi v grapi človek lahko podivjal. Obrnil se je in nas pospremil. Dvaindevetdesetletne matere Alojzije Hvalice ni bilo kakor navadno prejšnje čase ob velikem ognjišču. Tokrat je tam sedel sam slepi sin Valentin, ki mu je 68 let. Mati že de leti leži v postelji, ker so ji odpovala noge. Tako mora Ivan kuhati, prati in sploh skrbeti za oba. V hlevu pa sta zdaj le dve živinčeti.

Po stopnicah smo stopili v skromno opremljeno mračno sobico, da smo pozdravili onemoglo partizansko mamo, ki je med vojno pomagala tolikim — kdo bi jih preštel! Zdaj potrebuje sama pomoč, vsaj dobro besedo. Spoznala nas je. Rekla je: »Ti, Vera, si se pa zredila!« ko ji je stara aktivistka stisnila desnico. »Res je, mati! Med NOB nisem mogla, ko so bile zmeraj hajke!« Vsakega posebej je pogledala. Povedala je, da vsak dan molji za smrt, ki pa ne pride. Obljubili smo ji, da jo bomo še obiskali...

Tudi slepi Valentin nas je spoznal — po glasu, ko smo sedli k njemu ob ognjišču. Rekel je, da je bilo med NOB lepše, saj tedaj ni bilo nikdar dolgčas v hiši — zmeraj je bilo dovolj partizanske družbe. Potem je utihnil in vzdihnil. Razen Mirka, Majde, Karla jih nihče ne obišče. »Ostali smo pozabljeni v tej grapi,« je pripomnil. Vprašali smo, ali je tudi družba pozabila nanje. Ne — zadnja leta so zlasti ugodno uredili preskrbo slepega Valentina — sta povedala. Mati in Ivan se skromno preživljata s priznavalnino.

IVAN KURČIČ-HAJDUK

## Iz Višnje gore

Združenje borcev NOV v Višnji gori je imelo svojo letno skupščino, katere so se udeležili skoraj vsi člani. Le tistih ni bilo, ki imajo velike koristi od družbe, sicer pa so daleč od borčevske organizacije.

V razpravi so se prisotni člani dotaknili več pomembnih zadev. Med temi je davčna politika do borcev kmetov, ki naj bi jim v prihodnje ne zaračunavali zamudnih obresti in drugih stroškov, ki so včasih večji od zapadlih davkov.

Iz letnega poročila in iz razprave na skupščini je bilo videti, da je bil dosedanji odbor zelo delaven. Tudi prihodnje leto nam bo potreben tak odbor. Obeta se mu namreč mnogo dela, ker bomo praznovali 30-letnico vstaje in se bo treba kar temeljito lotiti priprav na proslavo tega jubileja. Če bomo sodelovali z drugimi organizacijami, s SZDL in krajevno skupnostjo, nam bo lažje doseči boljše uspehe na področju našega dela v domačem kraju.

FRANC PRIJATELJ

## POZIV

PROSIMO PARTIZANSKE ZDRAVNIKE, BIVŠE MEDICINCE, FARMACEVTE IN DENTISTE, DA ČIMPREJ POSLJEJO VPRAŠALNO POLO, KI JE BILA OBJAVLJENA V »TV-15« LETA 1970 IN POZNEJE RAZPOSILANA NA POIMENSKO NASLOVE. IZPOLNJENE VPRAŠALNE POLE NUJNO POTREBUJEMO ZARADI IZPOLNITVE EVIDENCE, KER PRIPRAVLJAMO SKUPNO Z RTV LJUBLJANA TELEVIZIJSKE FILME O PARTIZANSKI SANITETI IN ZDRAVSTVU. VPRAŠALNE POLE — PO MOŽNOSTI NAPIŠANE S PISALNIM STROJEM — POSLJITE NA SEDEŽ SEKCIJE »PARTIZANSKO ZDRAVSTVO« PRI SZDL LJUBLJANA, KOMENSKEGA 4, ALI PA ODDAJTE ZDRUŽENJU BORCEV, KI JO BO POSLALO NAPREJ.

in njegova tragična smrt je bridko odjeknila med njimi in med njegovimi soborci.



Teodor Božič

Dne 28. decembra je nenadoma umrl (srčna kap) Teodor Božič, član ZZB NOV, osnovne organizacije v Gradišču pri Vipavi.

Rodil se je 4. avgusta 1911. Poslavljamo se od njega le s tem skromnim sporočilom. Ob odprtem grobu pa se je od njega zelo lepo poslovil v imenu nas vseh narodni heroj Ferjančič-Zvone. Opisal je njegovo življenjsko pot. Teodor se je že v zgodnji mladosti posvetil naprednemu čebelarstvu. Med drugo svetovno vojno ga je doletelo, da je okusil vse vojne težave na vročem afriškem bojišču. Kot zaveden Slovenec se je kmalu pridružil našim prekomorskim brigadam in se udeležil slavnega boja za našo osvoboditev in priključitev Primorske k Jugoslaviji. Po vojni je storil zelo mnogo za napredek domače vasi.



Marija Modrijan-Levinova

Začetek decembra je v Dolu pri Ljubljani nenadoma umrla 57-letna Marija Modrijan. Novica je vaščane zelo razžalostila. Izgubili smo zelo delavno politično delavko.

Dekliško ime Modrijanove je bilo Levin. Levinovi so pred vojno pobegnili pred fašizmom s Primorskega. Naselili so se visoko nad Dolom. Oče Jože je bil komunist. V gozdu skrit dom Levinovih je bil primeren za dejavnost organizatorjev upora proti okupatorju in izdajalcem. Partizanske enote kamniškega bataljona so imele tam

čez zvezo s terenom že leta 1941. Tam je bila jarka »Bora«. Marija z bratom je bila zvesta sodelavka očeta. Toda našel se je izdajalec. Novembra 1943 so Levinovo domačijo požgali, očeta ubili, mater z bratom Marije pa odgnali v Nemčijo. Marije tedaj na srečo ni bilo doma, da se je rešila. Nadalje je požrtvovalno delala in dočkala svobodo. Po vojni se je med delavci in kmeti nenehno borila za napredne ideje.



Marija Hrbljan

Točno leto dni po smrti njegovega moža 88-letnega Franca Hrbljan, nas je konec leta 1970 nenadoma zapustila njegova žena 85-letna Marija Hrbljan iz Cerknice.

On je bil gozdni in lesni delavec, ona dninarica. Vzgojila sta več otrok, od katerih so trije sinovi stopili v partizanske oddaje že v letu 1942. Ob odhodu sta jima dala vso moralno pomoč, materialne pa le toliko, kolikor sta si odrgala od lastnih ust. Okupator jima ni bil milostljiv. Očeta so nekajkrat zaprli, mater pa so mučili doma. Nista se uklonila in pomagala sta naši borbi, kolikor so jima to dopuščale več kot revne razmere. To delo jima je bilo bogato poplačano, ko so se vsi trije sinovi živi in povišani vrnili domov, kjer so vsi skupaj zaživeli novo življenje.

Naše ljudstvo jima bo trajno hvaležno!

Franc Tomšič

Umril je novembra v vasi Bač. Rodil se je leta 1913. Preživel je zelo hudo mladost v revščini. Narodnoosvobodilnemu gibanju se je pridružil takoj od začetka v domačem kraju kot aktivist. Po kapitulaciji Italije se je prijavil v brigadi, da bi ga uvrstili med borce. Zdravnik pa ga je moral zavrniti, ker je bil preveč bolehen. Zato pa je toliko bolj delal na terenu do konca vojne.

## PRAVNA POSVETOVALNICA

## Obračunavanje pokojnine nosilcem spomenice

Z. M. LJUBLJANA

VPRAŠANJE: Ste delavec v republiški upravi, nosilec spomenice 1941. Nekaj dni ste bili v bolniškem staležu, zaradi tega so vam odrgali od plače določen znesek kot boleznino. Kot vzrok navajajo poprečje plače v lanskem letu. Ker je več nosilcev spomenice 1941, bi radi vedeli, zakaj se vam v primeru boleznin odteguje del plače. In pa koliko vpliva bolezninski stalež na višino pokojnine v zadnjem letu službenega razmerja.

ODGOVOR: Obračun osebnih dohodkov v primeru boleznin nosilcev Spomenice 1941 je pravilen. Nosilec Spomenice 1941 pripada v primeru boleznin 100-odstotno nadomestilo osebnega dohodka. Vendar pa se to nadomestilo obračunava od poprečnih osebnih dohodkov preteklega leta, ne pa pa osebnih dohodkih tekočega leta. Od tod torej razlika. Zato je razumljivo, da vpliva na višino pokojnine dejstvo, da je nekdo v zadnjem letu bil v bolniškem staležu in je zaradi tega prejel boleznino odmerjeno po poprečju osebnih dohodkov preteklega leta.

## Uskladitev pokojnin v letu 1971

V. S. ŠMARJE

VPRAŠANJE: V dopisu, naslovljenem na našo pravno posvetovalnico nam naš dopisnik sporoča, da ne razume pojasnila, ki je bilo objavljeno v našem časniku 16. decembra in ki govori o povečanju pokojnin v letu 1971. Piše nam, da govorimo o povečanju pokojnin za 17 odstotkov, 14,5 odstotka in 10 odstotkov in za 20 din ter da se tako povečajo vse pokojnine, starostne, družinske in invalidske. Nato pa pravi, da mu to ne gre skupaj s povečanjem za 12,6 odstotka, za kolikor so se povečale v letu 1971 invalidnine. Končno prosi še za pojasnilo glede znižanih voženj na železnici, ki so bile uvedene z letošnjim letom.

ODGOVOR: Vse pokojnine, starostne, družinske in invalidske, so se letos povečale tako, kot smo objavili. Gre torej za povečanje pokojnin v višini 17 odstotkov in 20 din, v višini 14,5 odstotka povečale INVALIDNINE (ne odstotka in 20 dni in v višini 10 odstotkov in 20 din. To torej velja za POKOJNINE. Obenem pa so se za 12,6 pa invalidske pokojnine). To povečanje velja za invalidnine, ki jih upravičenci dobe zaradi telesne okvare zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni. Ne velja pa to povečanje za telesno okvaro, nastalo zaradi boleznin ali nesreče izven dela.

Upokojenci imajo na železnici že znižano voznino s tem, da pokažejo zadnji odrezek pokojnine in osebno izkaznico.

## Status borca

A. P. Kopriva na Krasu

VPRAŠANJE: V dopisu prosite za pojasnilo ali je status borca priznan samo za Primorce, ki so živeli pod Italijo pred 9.9.1943, ali velja to tudi za tiste, ki so živeli v stari Jugoslaviji?

ODGOVOR: Odgovor na vaše vprašanje je preprost. Status borca velja za vse, saj vendar borci niso bili samo iz krajev, ki so bili pod Italijo, temveč iz vseh predelov Slovenije, ki so bili pred 1941 v sestavi Jugoslavije. Status borca pomeni, da je nekomu priznano dvojno štetje zaradi udeležbe v NOV, bodisi da je bil borec partizanskih oddelkov ali organiziran aktivist. Zaradi tega mu je tudi priznano dvojno štetje in zaradi tega ima tudi posebne ugodnosti pri upokojitvi itd. Razlika je samo ta, da veljajo posebne ugodnosti za tiste, ki so vstopili v NOV oziroma imajo dvojno štetje priznано pred 9.9.1943, če so doma iz krajev, ki so bili pod Jugoslavijo. Za tiste, ki so bili prej italijanski državljani, doma iz Istre in Slov. Primorja, velja, da dobe vse ugodnosti, če so v NOV vstopili oziroma jim je dvojno štetje priznано pred 13. oktobrom 1943. Za bivše italijanske državljane je torej datum vstopa v NOV pomemben nekoliko naprej.

## IZ ZGODOVINE LJUDSKEGA ODPORA

## GABROVKA V KRVAVI ZARJI

Bil sem v topli sobi in zleknil sem se v udoben naslonjač. Nasproti mene pa se je usedel moj sobesednik, ki ima tam v omari kak ducat odlikovanj, med njimi partizansko Spomenico 1941 pa Red dela z zlatim vencem in še in še. Vem tudi, da ima odločbo o vojaški vojni invalidnosti, v kateri je zapisano (a to se tudi na njem vidi), da je osemdesetodstotni invalid iz NOB. Zazril sem se na veliko platno na steni. Skupina hiš na prijaznem holmcu, nad nje pa se je visoko povzpela cerkev.

»Ti je všeč ta slika, kaj? Narisal jo je moj nečak profesor Marko Marin. Da, da, to je moja rojstna vasica Gabrovka. Ze četrto stoletja bo, odkar živim v deželici ob Muri, a zdi se mi, kot bi mi bilo srce razpolovljeno, zakaj čedalje bolj me vleče tja k Savi, tja v domači kraj,« je potešil mojo radovednost. In še sem zrl na platno, na podobno — in tedaj se mi je zazdelo, kot bi slika oživila. Glej, ali ni to tista ljubka dolenska vasica, ki jo tudi ti poznaš, saj si hodil tam okrog nje tiste vojne pomladi trinštiridesetega? Tako je bilo. Trindevsetletni fant iz Babnega polja je ob vigradi trinštiridesetega partizanil na Dolenskem. Tedaj je pripadal drugemu bataljonu naše bojne enote udarne Šerčerjeve brigade in pripravljali so se, da se popeljejo čez Savo na štajersko stran. Pa so Nemci zbrali močnejše sile in nam tako preprečili prehod čez reko. In fant moj, takrat si zrl na bližnjo nemško-italijansko okupatorsko mejo. Nedaleč od Gabrovke je bila speljana čez vinske griče bodeča žica. Minirano je bilo zemljišče, a vrli partizanski minerci so bili pravi mojstri pri pobiranju tistih bomb »sifonarič«, kot so jih imenovali.

Pozdravljena mi bodi, ti prelestna vasica Gabrovka, Gabrovka v štiriletni krvavi zarji! Pozdravljeni, pridni Gabrovčani, tople tovariške pozdrave zlasti vam, še živim borcem, aktivistom in partizanskim materam, ki ste šli skozi rjoveči krvavi vihar in nikdar niste pred njim klonili!

Pozdravljen, ti šumljajoči potok Gabrovščica, ki se že sto in stoletja viješ pod brajdami in zidanicami, med žitnimi polji in lesovjem. Zuborel si že takrat v petnajstem stoletju, ko je na stotine tlačanov krivilo hrbe in gradilo cerkev sv. Križa. Od blizu in daleč so vaši davni predniki vozili kamenje, apno, les in drugo. Zidali pa so laški zidarji. In če pobrsate po starih zapisih, potem lahko ugotovite, da je bila najstarejša stavba v vašem kraju zgrajena že pred letom 1452 (tega leta se namreč cerkev prvič omenja).

No, čas je že, da vam, dragi vaščani Gabrovke, povem ime tovariša, ki obuja

spomine na svoj rodni kraj. O, saj ga vsi starejši prav dobro poznate. To ni nihče drug kot Rudi Rapl-Savo, vaš prvoborec, ki se je kar prijetno udomil tu v obmurski deželici, postal je nekak »posvojenec« Prekmurja, ki mu je dalo tudi »domovinsko pravico«... In Rudi zavzeto beseduje, pripoveduje, kako je bilo v njegovih mladih letih. Ali ni pravkar zazvonil šolski zvonec in otroci so zapustili šolsko poslopje? S knjigo v roki pa zapuša razred šolski upravitelj Venceslav Perko. Da, ta mož je bil zelo sposoben šolnik, človek širokega obzorja, gorec pristaš napredne ideologije. Vrsto let je učiteljeval v Gabrovki. In ko je zapuščal vašo vasico, gotovo ni slutil, da gre viharju in smrti naproti. Ni vedel, da ga bo v osvobodilnem boju doletela smrt in da bodo po njem nekoč poimenovali osemletko v Domžalah.

Iz šole se vrača tudi katehet Leopold Erzin. Po ovinkasti cesti proti skoraj 20 km oddaljeni Litiji, kjer je bilo srezko načelstvo pa se je napolitela žandarmerijska patrulja pod vodstvom narednika Slaka. Sredi vasi si je prižgal pipo upokojeni stražmojster Anton Rapl, doma z Dunaja, ki je služboval v Gabrovki in se je priženil h Gerdenovim. Teško je življenje kmetovalcev, še težje je kočarjem. Kam s številnimi otroki? Samo eden bo ostal na kmetiji, drugi pa si bodo iskali zaposlitve kdo ve kje in se bodo z največjimi naporji prebijali skozi življenje. Vse živo je na prisojnih gričih, kjer se vzpenja vinska trta. Kopljejo in obrezujejo. In ko bo v deželo prišla jesen, se bodo odprli vinski hrami, te prelepe zidanice bodo vabile... Po oštarijah in in drugod bodo zapeli tisto znano: »Oče nebeški glej, še en kozarček zdej...«

In spet se v duhu vračam v tisto viharno pomlad 1943. »Hodil po zemlji sem naši, in pil nje boleštk... Nisem mogel v Gabrovko, zakaj tam je bila postojanka črnosrajčnikov. Zdi se mi, da so jim rekli ardit, ker so na kapah imeli nekake cefe. Ugnezdili so se v prosvetnem domu, v Valnerjevi in Miklavčičevi hiši in morda še kje. Prišli so pripadniki MVAC in v zvonik cerkve sv. Križa namestili težko strojnico, a niso ostali dolgo.

O ti trindevsetletni fant! V sestavu Šerčerjeve si bil namestnik četnega komisarja. Hodil si tam nekje tostran Save in s tovariši gledal uničen nemški policijski avto, ki ga je preresetala partizanska zaseda. A čez reko takrat nisimo šli. Zakaj? »V Save deroče valov, tam v vrtinčinah smrt te zasači... Sovražnik je bil pripravljen. Fant, fant, hudo je bilo v tistih časih. Si kdaj po-

misliš tedaj, ko so domači zaslepljeni iz zvonikov streljali na vas, da boš čez mnogo let lahko listal po Priročnem leksikonu iz leta 1955 in si lahko izpisal: Decembra 1942 je bilo 4544 belogardistov v 71 utrjenih oporiščih, MVAC je imela 15. avgusta 1943 skupno 104 oporišč in 6049 mož, 6484 pušk, 38 težkih in 147 lahkih strojnic. In tiste septembrske dni 1943 je tisoč prisilnih belogardistov pristopilo v NOV.

Vasica Gabrovka premore narodnega heroja. To je Jože Borštinar, eden izmed najzaslužnejših dolenskih rojakov, ki so prvi zanetili iskro upora. Ta ljudski junak nikoli ne bo pozabil svojega rodnega kraja, saj je tudi nosil ilegalno ime Gabrovčan.

Imeli ste ljudi... dragi Gabrovčani! V vasi je pomnik in na njem se blestijo imena tistih, ki niso uzrli svobode.



Blizu 130 jih je iz Gabrovke in njene sosesčine. O kje si ti, domačin Lojze Hostnik-Jovo? Bil si podpolkovnik NOV in namestnik komandanta Četrte operativne cone. Tam v Savinjski dolini te je zadelo. Robi Borštinar-Rade je bil namestnik komandanta Gubčeve. V jeseni 1943 je izkrvavel. Brigadnega intendantna Draga Mikliča so belogardisti ustrelili blizu rodnega doma. (Lep pogreb je bil, in ob odprti gomili mu je spregovoril v slovo njegov sorojak Rudi Rapl, tedanji sekretar okrajnega komiteja KPS.) Kako je moglo biti pri srcu tebi, okrajni aktivist Tine Fakin, ko so te med nemško ofenzivo 43 odvedli v Stari Boršt nad Moravčami in ti dali v roke orodje in ukazali, da si izkoplji grob? In kopal si in kopal, potlej pa so počili strelji. Ko so zasuli gomilo, so zločinci odšli, in vodil jih je zloglasni Lavdan, ki je po vojni pobegnil v tujino. Vilibald Rapl je bil rojen leta 1927. Ker ga zaradi mladosti v Zahodno-dolenjskem odredu niso sprejeli, so njegovi želji ugodili v VDO. A mladega partizana so med roško ofenzivo ujeli Lahi. Potlej je preživljal hude dneve v taborišču Reniči. Po zlomu italijanskega fašizma ga vidimo v neki bojni enoti na Primorskem. Nekaj dni pred popolno osvoboditvijo je bil blizu Trsta hudo ranjen. V bolnišnici Franji je izdihnil.

O kaj pa je to? Pripadniki Črne roke vodijo skojevko in mladinsko sekretarko Micko Abolnar in z njo še okrajno obveščevalko Faniko Petje. In pot jih vodi v postojanko St. Vid pri Stični. Kdo ve, kaj vse sta pred smrtjo morali prestati nesrečni mladinki! Pred usmrtitvijo je k njima prišel domobranski vojni korat, toda odločno sta ga odklonili. Vetrici šumi čez grobove prizadevnih deklet in žena Gabrovke, ki so smrtno zadete omahnile v osvobodilnem boju. Tončka Božič, Tončka Abolnar, Angelca Fakin, Berta Vozel. Vse te so legle v smrtno spanje. In še in še bi lahko pisali. A gotovo so tovariši iz Gabrovke že napisali življenjepise in zbrali slike za vse padle borce s svojega področja. Verjetno bodo pripravili vsaj lep album s fotografijami mrtvih in ga dali šoli.

Moj soborec Rudi pa pripoveduje dalje. In meni se zdi, kot da so me začela skleleti ramena, ko se spominjam naših ranjencev. Drugi junij 1942 je bil, ko so tam blizu vasi Kompolje zaškripala nosila. O, daleč, daleč je Daleč vrh

v Kočevskem pogorju. Daleč je Daleč hrib, kjer je partizanska bolnišnica in doktor Igor. Šestindvajsetletni Savo leži na nosilih in iz številnih ran mu odteka kri. A najhuje je v roški ofenzivi. Negibni ranjenci ležijo v vlažni votlini, okrog pa stika in preklinja na stotine očeladenih vojakov.

V jeseni 1943 je pokojni Boris Kidrič imenoval rekonvalescenta Rudija Rapla-Sava za sekretarja okrajnega komiteja KPS za Gabrovko in okolico. In odšel je Rudi v rodni kraj. Člani okrajnega partijskega vodstva so se morali pogosto sestajati in reševati raznovrstne težave in probleme, ki so bili vezani na tedanji nemirni vojni čas. V komiteju so bile določene naloge: tovariš Polde Pavlin je opravljal funkcijo vojnega referenta, Franček Gregorc je imel na skrbi agitrop, Milan Ravbar je bil odgovoren za Narodno zaščito, Robert Vidmar je bil predsednik gospodarske komisije, Karolija Fakin AFŽ, nadalje še tovariš Naglič in morda še kdo. Okrajni odbor AFŽ je vodila Mima Konicija. Sosednji okrajni komite je vodil sekretar Franc Mojšker. Oba sekretarja Rudi in France sta se večkrat sestala in se pogovorila o aktualnih zadevah. Ni več tovariša Mojškerca, zakaj kmalu po osvoboditvi so ga na domu ustrelili sovražniki nove ljudske oblasti. Kaj se mota v moji duši? Nekje iz daljave se mi zdi, kot da slišim pretresljive krike, krike ljudi v smrtni grozi. Le kaj se je moralo zgoditi? O, sedaj mi je jasno. Med ofenzivo v jeseni 1943 so Nemci prignali v vas štirinajst borcev in aktivistov. Tam pred Raplovo hišo so se ustavili. Jih bodo kar tukaj pokosili? Stari stražmojster Anton prosil in roti sovražne vojake, naj prizanesajo ujetnikom. Surovo ga odrinejo. Potem pa, oh, groza, zaprli so jih v Gerdenovo mesarico in ledenico. Zatem pa so trikrat odprli in zaprli vrata, trikrat aktivirali ročne bombe in jih trikrat zagnali v ledenico med nemočne ljudi. Kriki, kriki groze in obupa... V ledenici teče kri, kot bi pobili vola...

Mrtvi so onemeli, ranjeni se zvijajo v silnih bolečinah, drugi pričakujejo najhuje. Tedaj se iz ledenice pokaže sivkast dim, nato plamen. Bodo nesrečniki mar živi zgoreli? Srca vaščanov stiska groza. Se nikdar popreje ne pozneje Gabrovka ni doživela tako strahotnega dne. V vas prihaja neka druga nemška vojna enota. Domačinka Rozalka Borštinar, katere mož preživlja najstrašnejše trenutke svojega življenja v goreči ledenici in mu ranjenemu odteka kri, je zaprosila nemškega oficirja za življenje mož in drugih v mesarici. In? Nemški poveljnik je uslišal prošnjo. Ledenico so odprli. Še živeli so ponovno oživeli, a mrtvi? Tam na pokopališču jim bodo skopali nove gomile.

Sila živahno je leta 1944. Prihajajo in odhajajo partizanske enote, oglašajo se kurirji, v vasi se zdravijo ranjenci. Glejte, v Raplovi hiši je ambulanta petnajste divizije. Po sobah ležijo ranjenci, diši po jodu in razkužilnih sredstvih. Gospodar pomaga ranjencem. Potem pa... Bilo je ravno na Novega leta dan 1945, ko je nad Raplovo hišo rjovel goreči vihar. Sovražni vojaki so — preden je prasnila vžgalica — vse prostore polili z bencinom. Zgorelo je vse. Zakonca Jožefa in Anton Rapl pa sta tistega žalostnega dne v snegu in mrazu iskala zavetja v Moravški gori. Mnogo hudega sta morala prestati, zakaj dva njuna sinova sta bila partizana. In po vojni sta se drug za drugim tiho poslovila. Otec je umrl leta 1951, ravno tistega leta, ko je mati Jožefa ob desetletnici OF prejela moralno priznanje za svoje delo v organizaciji AFŽ, medaljo zasluge za narod. Leto pozneje je zaprla oči tudi ona v 63. letu svojega življenja.

Spet je moj pogled obvisel na platneni sliki vasice. V svetlobi so ožarjene hiše in hišice Gabrovke. V cvetju in zelenju je zadihala ta dolenska vasica. A meni se zdi, kot da je umetnik mislil upodobiti še krvavo zarjo, ki se je dvigala nad vasjo dolga štiri leta.

Z Rudijevo pomočjo je nastal ta spis. In zavedam se, da je to le okrnjena, bledikava in slabokrvna podoba Gabrovke. A boljše je vsaj nekaj kot nič. Zdravstvujte, Gabrovčani! Če bo šlo vse po sreči, vas z vašim rojakom Avrom spomladi obiščeva.

JOŽE JANEŽ

## FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM



Ustavili so se na poti ob vinogradu. Kdaj in kje? Kdo so? Po pokrivalih sodeč, je fotografija nastala leta 1942 ali 1943. Kdor bi vedel kaj več, naj sporoči uredništvu »TV-15«

Tovariš Tomaž Skala nam je poslal k fotografiji v 3. številki naslednje pojasnilo: To je skupina borcev 1. čete 1. bataljona Tomšičeve brigade. Fotografirano nekje v bližini Ribnice. Na sliki v sredini je pomočnik politkomisarja 1. čete Kocjančič (razoglav), doma iz Polja pri Ljubljani, ki je padel na Štajerskem.

## KULTURNI OBZORNIK

## Še eno mnenje o Partizanski ljudski pesmi

Prva knjiga *Partizanske ljudske pesmi*, ki jo je izdal zavod Borec, zbral in uredil pa Črtomir Šinkovec, je zanimiva iz več razlogov. Prvi razlog je čisto literarne narave, saj nam jasno kaže na nek paradoks v naši literaturi, namreč na dejstvo, da je ljudska pesem, za katero smo mislili, da je že zdavnaj izumrla, ponovno oživela, in to sredi dvajsetega stoletja, med slovenskim ljudstvom. Če pod pojmom ljudskega pesništva razumemo anonimne ustvarjalce prvih literarnih del slovenske književnosti v daljni preteklosti, to ne velja za partizansko ljudsko pesem. Ta pesem namreč nikakor ni anonimna, v glavnem poznamo njene avtorje, čeprav je bila pot do dešifracije psevdonimov ali pa samo imen dolgotrajna in naporna. Vendar se je uredniku zbirke Črtomirju Šinkovcu posrečilo, da ni samo zbral izredne množine teh pesmi, temveč je v vztrajnim raziskovanjem v glavnem ugotovil tudi avtorje teh pesmi, s čimer je opravil tudi pomembno literarno-zgodovinsko delo.

Drugi razlog je vsekakor dejstvo, da so avtorji teh partizanskih ljudskih pesmi v glavnem naši slovenski ljudje, ki bi nikoli ne prijeli za pero, če bi jih k temu ne prisilili kruti čas, stiska in

veličastnost zgodovinskega trenutka naše narodnoosvobodilne borbe in odpora. In tako najdemo kot avtorje, v bistvu nepesnike, najrazličnejše naše ljudi — od preprostih kmečkih ženic, navadnih partizanov do visokih intelektualcev. In kar je poglavito, danes, prav zaradi te zbirke, vemo za njih.

Tretji razlog je vsekakor pravilno urednikovo načelo, da je v partizansko ljudsko pesem vključil tudi tisto našo ljudsko tvornost, ki ni nastala samo v partizanskih vrstah, temveč tudi na terenu samem in v ječah ter koncentracijskih taboriščih ter s tem dal zbirki zares širše dimenzije in tako kompleksno zajel veličino naše borbe in trpljenja v vsej njeni raznolikosti.

In končno je tu še četrti, morda najvažnejši razlog. S to zbirko smo hkrati dobili tudi dragocen zgodovinski dokument, ki po svoje, izjemno nenavadno in nevsakdanje ilustrira nedavno, veliko poglavje naše zgodovine, ki mu preprosto pravimo naša narodnoosvobodilna borba. Te pesmi namreč niso samo neposredna in nepremisljiva, mestoma tudi kvaliteta pričevanja za našega literarnega zgodovinarja, temveč so tudi dragocen dokument in pomagalo slehernemu zgodovinarju, ki se je ali pa se še bo lotil poglobljenega študija naše borbe. In del te zgodovine niso samo bitke, zmage in porazi, vzponi in padci našega narodnoosvobodilnega gibanja, temveč poleg partizanske književnosti tudi partizanska ljudska pesem, ta čisti, naravni biser, porojen spontano, nepretenciozno in organsko iz čiste bolečine in veličine našega vsakdanjega, slovenskega človeka. Kot da bi se v tej pesmi avtohtono, veličastno in preprosto oglasila naša zgodovina.

Z zanimanjem lahko torej pričakujemo izid tudi drugega zvezka te zbirke, ki je zagotovo edinstvena ne samo v moderni zgodovini slovenskega slovstva, temveč tudi v evropski zgodovini odpora proti fašizmu in nacizmu.

D. Ž.

## FILM

## KOLESARJI

Zadnja svetovna vojna je do dna pretresla svet — uničila je nešteto dobrih in lepih navad, mnogo ustaljenih pravil sožitja med ljudmi, izbrisala veliko življenj, mnogo pohabila, druge pa oplemenitila in jih napravila močnejše ter bolj predane dobremu. Epicenter tega uničujočega potresa je bila Evropa in od tod so se smrtonosni sunki razširili skoraj na vse kontinente. Vendar pa plamen vojne, ki je izbruhnil po potresu, ni zajel vseh delov sveta enako. Posamezna mesta in ljudje v njih so vojno doživljali skozi prizmo dogodkov, ki so se odigrali na določenem kraju, med določenimi ljudmi in v določenih razmerah.

## PARTIZANSKA LJUDSKA PESEM

## VEČER V ŠEBRELJAH

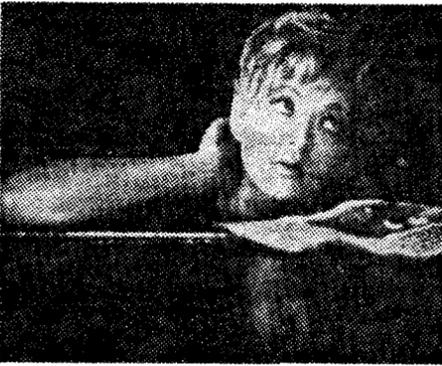
*Pred hišo na klopici očka sedi, rokave zavihal si je do lakti, večerna mu sapica lase razgiblje, on mirno premišlja, kaj dušo mu ziblje.*

*Poglej ga očanca, povzdignil je glavo pozorno poslušaj tja dol v dobrovo, kjer v leskovem grmu zbudil se je slavček, mu pesmi otožnih zapel bo cel venček.*

*Nalahko iz kljunčka mu žubori, kot čisti studenček čez skale hiti, mu pesmica — tajna njegove duše skozi log brzi in travnate ruše.*

Film »Kolesarji« nam prikaže dogajanja med zadnjo svetovno vojno v malem jugoslovanskem mestu, kjer živi ter išče ljubezni in zaščite judovska deklica Sara. V tem času, ko je Hitler že stal pred Moskvo in so Nemci zasedli že domala vso Evropo in del zunaj nje, se je okupatorju uprlo tudi naše mestice. Proti sovražniku se borijo partizani na kolesih... Mestice kljub grozotam, ki jih nosi s seboj vojna, živi svoje življenje naprej. Želi si ljubezni, a zmagata sovraštvo in surovost. Vojna je grobo posegla v idilo malega mesta, v ljubezen Sare in usode malih ljudi, med katerimi ni junaka ali pa so junaki vsi.

Film nima strjene zgodbe z glavnim junakom. Dogodki, ki se nizajo pred našimi očmi se nam zde brez vzorčne zveze. Namen filma je prikazati verodostojnost življenja oziroma podajanje slučajnih dogodkov. Kamera nam jih predstavlja iz nekega oddaljenega ob-



Milena Dravić v vlogi Sare

jektiva, ki motri to čudno in lepo življenje množic poprečnih nepomembnih usod, ki se razpletajo brez konca in kraja. Tudi Sara živi takšno življenje, samo da je njena ubranost v to idilo mesta večja kot ubranost drugih usod tega filma in njena usoda zaradi velike ljubezni do vsega ter njenega začudenega pogleda v življenja za spoznanje privzdignjena. Morda je prav zato usoda ohranila Sare — kot up in vero, da bo nekoč v mestu zavladata tista idilična ubranost življenja, ki je tako daleč od vseh strahot sanjskih prividov vojne.

»Kolesarji« niso delani po vzoru klasične dramaturgije in tako bodo razočarali vsakogar, ki je hotel v filmu videti napeto zgodbo vojne drame in z njo osrednjega junaka, ki s svojim junaštvom prevzame gledalca. To je delo, ki naj očara gledalca z neposrednostjo in avtentičnostjo, pristno in svobodno domiselnostjo dogodkov ter prizorov, ki lahko vzbudijo pri gledalcih čudovite misli in simbole. Vse te dogodke in usode namreč povezuje med seboj samo režisersko oko Puriše Djordjevića, našega znanega režiserja, ki se nam je na sličen način predstavil že v mnogih drugih filmih. Sara je odigrala Milena Dravić, ki je za to vlogo v Pulju prejela zlato areno. Film je zaradi vseh naštetih lastnosti vreden ogleda in ostane gledalcu v spominu kot nekaj prijetnega in lepega, čeprav ne popolnoma odredenega, izrečenega in doumelega. Morda pa je prav to bistvo vsega lepega in konec koncev je morda prav to tudi tisto, kar nam je Puriša Djordjević želel izpovedati. MILAN STANTE

## ZANIMIVOSTI

### Komunist »SIR«

Britanska kraljica je konec lanskega leta podelila 680 raznih plemiških naslovov in drugih visokih odlikovanj. Med odlikovanimi je tudi avtorica osemdesetih kriminalnih romanov Agatha Christie, diplomat James Cross, ki so ga pred kratkim ugrabili kanadski ekstremisti, in — kar je izzvalo začudenje v britanski javnosti — znani sindikalni vodja Les Cannon. Umrli je 9. decembra lani, ko je bil odlok že podpisan, in postal Sir posmrtno. Pokojni Les Cannon je bil — komunist!

### Upanje Andreja Malrauxa

Dokumentarni film »Upanje«, ki ga je posnel Andrej Malraux kot borec španske državljanske vojne v letih 1938—1939, je prišel po dolgem času zopet na program nekaterih pariških kinematografov. Tako je bilo moč še enkrat oceniti vrednost znanih prizorov: žrtvovanje pred topom v Teruelu in množični prenos mrtvih ter ranjenih letalcev s hribov v dolino, ki sodita v zgodovino svetovne kinematografije.

### Portret meniha

Milan Ljubčić je pred kratkim končal novi kratkometražni film »Portret meniha«. Film govori o priorju kartuzijskega samostana Pleterje, o njegovem delu med narodnoosvobodilnim bojem in nam na zanimiv način odkriva življenje kartuzijancev.

### Mark Donskoj — Titov odlikovanec



Znani sovjetski režiser Mark Semjonovič Donskoj je bil prav gotovo ena esrednjih osebnosti na nedavno minulem filmskem festivalu v Beogradu. Ustvarjalec nepozabne filmske trilogije o mladosti Maksima Gorkega »Detinstvo«, »Med ljudmi«, »Moje univerze« in filmov »Mati«, »Mavrica« (nagrajen z Oscarjem), »Vaška učiteljica« ter drugih, je ob sklepu prireditve »Festa 71« odlikoval tudi predsednik republike Josip Broz Tito.

### Bulajić in ilegalna Ljubljana

Veljko Bulajić, ki je lani prejel nagrado AVNOJ, je na vprašanje, ali ima v načrtu snemanje kakšnega novega filma, odgovoril, da se pripravlja na snemanje »Sarajevske atentata«. Povedal je tudi, da je imel v načrtu snemanje filma o ilegalni Ljubljani. Pogajanja so žal obstala na mrtvi točki, ker režiser ni mogel dobiti producentov, ki bi podprli projekt.

### Otrok in knjiga

V Mariboru so sestavili iniciativni odbor, ki naj bi pripravil izhajanje znanstvenega zbornika na temo otrok in knjiga. Izdajali bi ga Plonirski knjižnica, Pedagoška akademija in festival Kurirček. Zbornik bo posvečen raznim področjem, problemov se bodo lotevali z literarno-estetske, psihološke in likovne plati, k sodelovanju pa nameravajo povabiti sodelavce iz vse Jugoslavije.

### Knjiga o Hirošimi

Združenje japonskih učiteljev je pred kratkim objavilo novo knjigo o tragediji v Hirošimi. Prejšnja izdaja te knjige je bila v japonskih šolah obvezno domače čtivo.



Pod tem naslovom je bila pred nekaj leti javnosti prvič predstavljena fotografija, ki je dala Puriši Djordjeviću idejo za film *Kolesarji*. Nihče ni vedel, kdo in kdaj je prinesel to orumenelo vojno fotografijo v uredništvo Borbe. Okolica na sliki je spominjala na nekdanji in današnji center Čačka. To je bil tudi edini podatek, s katerim so začeli iskati neznanega pripadnika kolesarskega voda — te edinstvene partizanske enote, ki je bila ustanovljena 1. oktobra 1941 v Ljubčicu, predmestju Čačka. Kmalu se je zvedelo, da jo je napravil Dragan Vitorović, avtor mnogih fotografij vojne jeseni leta 1941, ki danes predstavljajo dragocene dokumente revolucije. »Želel bi zvedeti, kdo je človek na kolesu...« je dejal Puriša Djordjević na beograjski projekciji svojega najnovejšega filma. Odgovor, da je to Boško Racić s partizanskim imenom Zastavonoša, mu je prinesla šele objava fotografije v čačanskem glasilu. Tako se je Boško Racić kot gostni gost udeležil tudi premiere filma »Kolesarji«, ki je bila decembra lani v čačanskem Domu kulture — na kraju, kjer je bil leta 1941 fotografiran partizanski kolesar.

## Protiraketa sprint je »uničila« cilj

Konec decembra so v ZDA preskusili protiraketo sprint, ki je sestavni del ameriškega sistema protibalističnih izstrelkov safeguard in ki je namenjena za prestrezanje nasprotnikovih medcelinskih balističnih projektilov. Sprint je bolj majhna raketa, vendar je zelo hitra. Uporabljali jo bodo za neposredno zaščito raznih pomembnih objektov.

Preskusili so jo tako, da so jo z nekega ameriškega oporišča na Tihem oceanu usmerili proti medcelinski raketi, izstreljeni iz 8000 km oddaljenega oporišča Vandenberg v Kaliforniji. Ob tej priložnosti je pomočnik ameriškega obrambnega ministra izjavil, da je bil poskus uspešen in da nobena izmed raket ni imela jedrskega naboja. S posebnimi napravami pa so ugotovili, da je sprint letel tako blizu druge rakete, da bi le-to zanesljivo uničil, če bi imel v svoji bojni glavi jedrski naboj.

Američani imajo dve vrsti protiraket, obe z jedrskimi bojnimi glavami. Spartan je večji in je namenjen za prestrezanje na velikih višinah in razdaljah, medtem ko naj bi manjši sprint prestrezal nasprotnikove rakete, ki jim spartan ne bi mogel do živga in bi se bližale svojemu cilju.

## Rekorden izvoz francoskega orožja

Francija je lani izvozila za približno 16 milijard novih dinarjev raznega orožja, skoraj dvakrat toliko kot leta 1968. V tuje dežele je odšla približno polovica vsega orožja, kar so ga izdelale vojaške tovarne. Od vsega francoskega izvoza kar 7-8 odstotkov odpade na orožje.

V tujino so največ prodali letalskega in raketnega materiala (za približno 11 milijard dinarjev), precej manj pa pomorskega materiala, opreme za kopenske enote in elektronske opreme.

Za izpolnitev tujih naročil so lani porabili približno 180 milijonov delovnih ur, kar pomeni, da je bilo pri tem zaposlenih 75-100.000 delavcev. Največji uspeh so Francozi dosegli pri prodaji letal, zlasti pa letal tipa mirage. V letu 1970 so letala te vrste prodali Libiji, Spaniji, Pakistanu, Argentini, Braziliji, Peruju in Kolumbiji.

## Poldrugo milijardo dolarjev za oborožene sile

Izraelci so za proračunsko leto 1971-72 namenili skoraj 40 odstotkov vsega državnega proračuna v vojaške namene. Njihov proračun pa bo znašal 3,8 milijarde dolarjev, torej za 630 milijonov dolarjev več kot lanski.

Izrael bo kupil v tujini za 830 milijonov dolarjev orožja in druge vojaške opreme. Strokovnjaki v finančnem ministristvu ne izključujejo možnosti, da ne bi vojaškega proračuna naknadno povečali. To se je zgodilo tudi lani, ko so avgusta zahtevali in dobili dodatnih 315 milijonov dolarjev za vojaške namene.

## Projektile brez ustrezne podmornice

Ameriški vojaški strokovnjaki, piše News Week, so prepričani, da v Sovjetski zvezi grade tako orjaško podmornico, o kakršni v ZDA šele razmišljajo. V tem prepričanju žive zaradi sovjetskih poskusov v zvezi s »podvodnim sistemom izstrelkov velikega dosega«. Izstrelki te vrste naj bi menda leteli skoraj 10.000 km daleč, medtem ko znaša doseg ameriških izstrelkov tipa polaris le 3500 km.

Ob zadnjih poskusih so novo raketo izstrelili z nekega oporišča blizu Leningrada, padla pa je na tla na več kot 6000 km oddaljeni Kamčatki, ki leži v skrajnem vzhodnem delu sibirije. »Vsa uganika pa je v tem, da Rusija nima še nobene podmornice, ki bi lahko izstrelila tako raketo,« poudarja News Week.

## Kam z odvečnim orožjem?

Predstavniki ameriškega Pentagona je pred kratkim izjavil, da imajo ZDA za deset milijard dolarjev odvečnega vojaškega materiala. Sedaj ne vedo, kaj naj z njim store, zakaj po sklepu kongresa ga smejo odstopiti zaveznikom le v vrednosti do 4200 milijonov dolarjev. Vse drugo pa bo šlo v staro železje.

(Nadaljevanje in konec)

## Smrtonosna doza že tisočinka miligrama

Poleg strupenih snovi in mikroorganizmov imamo opravka tudi še s toksini. To so snovi biološkega izvora, ki so iz rastlin in tudi iz mikroorganizmov. Smrtonosna doza niso miligrami ampak tisočinke miligrama.

Ves doslej opisani arzenal kemične in bakteriološke vojne je stvarnost, medtem ko o najnovjših dosežkih na tem področju vemo le malo. Poleg teh bolj ali manj poznanih bojnih pripomočkov pa v raziskovalnih laboratorijih s sintezo pridobivajo toksine, ki lahko širijo smrt brez posredništva bakterij, katere jih povzročajo.

Strupi so bili vseskozi priljubljeno orožje raznih veljakov, toda v vojaške namene jih niso mnogo uporabljali. Sicer pa je to razumljivo, zakaj nasprotnika bi bilo treba najprej prisiliti, da užije strup, kar pa je težko izvedljivo. Sedaj so razmere že povsem drugačne. V stavbah, ki se na prvi pogled od drugih sploh ne razlikujejo, varujejo pa jih straže in tablice z raznimi prepovedmi, so laboratoriji, v kateri si strokovnjaki noč in dan prizadevajo s sintezo napraviti še strašnejše strupe od teh, ki jih poznamo doslej: saksitoksin in tetradotoksin.

Ze z nekaj kilogramov saksitoksina, ki bi ga stresli v rezervoarje za vodo, bi lahko uničili vse življenje v mestu, ki uporablja to vodo. Saksitoksin pa je mogoče trositi tudi iz letal in s pomočjo bomb. Način sploh ni pomemben, pač pa je pomembnejše dejstvo, da je smrtonosen že miligram tega strupa.

Poznamo vrsto takih strupov in toksinov, ki se medsebojno razlikujejo po načinu delovanja, sestavi in strupenosti.

## Žabji strup je nevarnejši od kačjega

Če beseda nanese na strupene živali, takoj pomislimo na kače. Toda izmed 800 vrst kač ni nobena tako nevarna človeku, kot so nekatere žabe. To velja zlasti za komaj tri centimetre veliko južnoameriško pegasto žabo s črno-rumenimi progami na trupu, ki oskrbuje Indijance z močnim strupom za njihove puščice. Raziskovalcem se je s pomočjo Indijancev posrečilo v kolumbijskih džunglah ujeti 2.400 žab, iz katerih pa so v laboratorijih dobili komaj tretjinko miligrama strupa.

Kako zelo močan je strup, ki ga vsebujejo pegaste žabe, vidimo po tem, da Indijanci z eno samo žabo zastrupe kakih petdeset puščic, vsaka izmed njih pa manj kot v minuti onesposobi tolikšno zver, kot je leopard. Ta strup imenujejo batrahotoksin. Povzroča pa smrtonosno paralizo in doslej zanj ni še nobenega protistrupa.

Polži, ki žive pri nas, niso nevarni, toda ugriz nekega tihooceanskega polža, katerega hišica ima rdeče pike, utegne biti smrtonosen. Tamkajšnji domačini

## Dobre in slabe strani oklepnih transporterjev

V zadnjih desetih letih se je ameriška kopenska vojska spremenila v bistvu v mehanizirano in oklepno vojsko. Njeno okostje so štiri oklepne divizije, vse prejšnje pehotne divizije, ki so razmeščene v Evropi, pa so postale mehanizirane pehotne divizije. Pa tudi od treh pehotnih divizij, ki so v ZDA, sta dve mehanizirani. Vsaka izmed dveh pehotnih divizij, ki sta v Koreji, ima po eno mehanizirano brigado. Le v Vietnamu prevladuje klasična pehota, čeprav imajo tudi tam kar precej mehaniziranih pehotnih enot. V ameriških silah v Vietnamu je devet bataljonov mehanizirane pehote, in sicer po eden ali dva v vsaki pehotni diviziji.

Bataljon mehanizirane pehote ima tri mehanizirane strelske čete in štabno četo. V vsem bataljonu je več kot 800 mož. Mehanizirana strelska četa pa ima tri mehanizirane strelske vode, vod mehaniziranih topov ter po eno tehnično in poveljniško desetino. V četi je 188 mož. Vsaka strelska in minometna desetina ima svoj oklepni transporter. Trdijo, da je prav povezava strelskih in minometnih desetih z oklepnimi transporterji tisto, ki omogoča učinkovitost mehanizirane pehote v boju.

## Izkušnja iz druge svetovne vojne

Doslej so imeli le v Vietnamu priložnost, da preskusijo sodobno mehanizirano pehoto v pravem boju.

Čeprav vietnamska vojna ni podobna nobeni prejšnji vojni in bržkone tudi ni tipična za bodoče vojne, vendar

# Obrambna vzgoja

## Kemična in biološka vojna – vojna bodočnosti

se teh polžev zelo boje in se jih izogibajo.

Kačji strup je sorazmerno manj nevaren. Tako na primer je strup kače klopotače tridesetkrat šibkejši od strupa kolumbijske žabe.

V tem oziru so zanimivi tudi pajki. Med najnevarnejše spada karakurt, katerega ugriz sicer ni vselej smrtonosen, je pa kljub temu zelo nevaren. Ta komaj centimeter dolg pajek je črn in pokrit z rdečkastimi lisami. Pravzaprav pa so vsi pajki strupeni, vendar se ji treba bati predvsem velikih, med njimi tudi tarantel. Čeprav njihovi ugrizi navadno ne prinašajo smrti, pa le povzročajo vročico in puščajo za seboj še druge posledice, ne da bi zanje vedeli, ali jih povzročajo strup ali bakterije v ustih pajkov.

## Najhujši strup – v užitnih ribah

Strupi v kačah, stonogah, škorpionih in osah zvečine vsebujejo dve snovi: nevrotoksično, ki deluje na živce, in drugo, ki deluje na krvni obtok. Če v strupu prevladuje prva snov, potem nastopi smrt od paralize, v drugem primeru pa začne razpadati kri.

Nevarnejši so navadno nevrotoksični strupi, ki delujejo zelo hitro in običajno ni več časa za učinkovito pomoč. Strupi druge vrste delujejo počasneje in brez kakršnih koli živčnih motenj. Toda ugrizi pogosto povzročajo gangreno, ta pa je smrtno nevarna. Gre tudi za to, da krvavitev, ki nastaja po ugrizih, zmanjšuje odpornost krvi proti bakteriološkim infekcijam. Tako delujejo strupi kač, zlasti kače klopotače, medtem ko je strup kobre in modrasa nevaren za živčni sistem. Živali so na svoj strup neobčutljive, ne pa tudi na strup drugih živalskih vrst. Zato je treba zgodbe o škorpionih, ki sami sebe ubijajo, imeti za navadne legende.

Strupene so tudi mnoge ribe. Nekatere izmed njih, ki žive blizu Avstralije in Nove Kaledonije, so pokrite z bodicami, katerih strup povzroča neznosne bolečine, škodljivo pa vpliva tudi na živčni sistem.

Med ribami so tudi take, ki nimajo

je bilo v njej mogoče preskusiti organizacijska, taktična, tehnična in zaledna načela glede uporabe enot mehanizirane pehote.

Med enotami mehanizirane pehote, ki so jih uporabljali v vietnamski vojni, je tudi 1. bataljon 61. pehotne brigade. Ta bataljon je po pisanju ameriške vojaške revije Military Review znal poiskati tudi zelo oddaljenega nasprotnika, ne da bi ga pri tem podpirali helikopterji ali kake druge enote. Včasih so čete tega bataljona okreplili s tankovskimi četami, običajno pa so delovale brez njih. Velika prednost bataljona je bila zlasti v tem, da je lahko prispel na bojišče prvi in popoln, ne da bi bil odvisen od vremenskih razmer in pomoči s strani helikopterjev in letal.

Poglavitna transportna vozila v tem bataljonu so bili oklepni transporterji M113-A1. To so bili hrbtnica za vse druge enote bataljona. Navzlic temu je treba vedeti, da je ta transporter le pripomoček za prevoze in da je zaščita, ki jo daje pred minometnim in pehotnim ognjem, omejena. Težke mitraljeze kal. 12,7 mm, s kakršnimi so oboroženi transporterji, so pogosto uporabljali tudi za obrambo in v izvidniških akcijah. Za sedanjo verzijo transporterja M113-A1 ni moč trditi, da gre za jurišni oklepni transporter.

## Transporterjeve pomanjkljivosti

Oklepni transporterji M113-A1 so zelo občutljivi na mine. To pa je resna pomanjkljivost. Transporter lahko močno poškodujejo protitankovske mine, s kakršnimi so oboroženi borci FNO. Eksplozija razbije transporterjev oklep iz aluminijeve zlitine, drobci pa navadno hudo poškodujejo skoraj vse vojake v vozilu. Zato notranje stene transporterja in tudi njegov pod oblagajo s plastičnimi ali kovinskimi rešetkastimi ploščami, kakršne sicer uporabljajo za vzlet-

strupenih žlez in bodic, pa so vendar strupene. Nevarne so le v primeru, če jih ljudje uživajo. Potemtakem se njihovem strupu ni težko izogniti. Toda najnevarnejša med njimi, tetradon, je tako okusna, da jo Japonci jedo, čeprav pri tem marsikaj tvegajo. Te ribe pa smejo postreči le v posebnih restavracijah s kuharji, ki znajo s pomočjo naj-sodobnejših tehničnih pripomočkov odstraniti strupene snovi v ribi (zlasti v koži, jetrih itd.). Japonskim znanstvenikom je s pomočjo hromatografije uspelo dobiti iz te ribe čist strup v obliki kristalov. Strup, ki je znan pod imenom tetradotoksin, spada med najhujše, saj je njegova smrtna doza le 0,0001 grama.

Strup so odkrili tudi v ikri in embrionih kalifornijskega tritona, vendar v neznatnih količinah: v 250.000 ikrah je bilo le 0,33 grama čistega toksina. Ugotovili so, da je ta strup enak kot tetradotoksin.

Saksitoksin so odkrili šele pred kratkim, čeprav so njegov učinek poznali že poprej, in sicer v zvezi z zastrupitvami s povsem svežimi in zdravimi užitnimi školjkami. Ugotovili so, da školjka ni strupena, pač pa je bil strupen plankton, ki je zašel vanjo. To je plankton, ki morje pobarva rdečkasto, ob dotiku z njim pa pogine skoraj vse morsko živalstvo. Strup, ki ga izločajo te enocelične živalice, je dobil ime saksitoksin in je celo močnejši od tetradotoksina.

Sedaj si že na tisoče znanstvenikov na vso moč prizadeva, da bi ga lahko začeli izdelovati industrijsko. To delajo ne le iz humanih ampak tudi iz vojaških namenov. Vojaški strokovnjaki so namreč prepričani, da bi to lahko postalo njihovo orožje štev. 1.

Raziskovalci se samo s tem ne zadovoljujejo, zakaj strup, ki ga izločajo nekatere bakterije, med njimi tudi bacili tetanusa, so celo sto tisočkrat bolj strupeni od tetradotoksina. Res je sicer, da gre za strupe proteinske skupine, ki jih doslej s sintezo še ni moč pridobivati. Toda kdo ve, kaj se utegne zgoditi jutri.

ne steze na letališčih. Presledek med transporterjimi stenami in temi ploščami pa zamaše z bambusovim trsjem.

Najnevarnejši je nedvomno transporter M132, ki je spremenjen v plamenomet. Če vozilo naleti na protitankovsko mino takrat, ko so njegovi rezervoarji še polni goriva za plamenomete, se bo v hipu vnelo in zgorelo s posadko vred. Zato bo treba izdelati nov in mnogo boljši oklepni transporter.

## Premagovanje vojnih ovir

Vietnamsko ozemlje je značilno po mnogih večjih in manjših rekah ter potokih. Za čim lažje premagovanje vseh teh vodnih ovir so morali poiskati nove načine. V 1. brigadi 5. mehanizirane pehotne divizije so si pomagali tako, da so najprej ugotovili, kje je reka najbolj plitva, nato pa so tja s pomočjo buldožerjev pripeljali kupe kamenja in trde zemlje. V reko so najprej zmetali kamenje, skozi katerega se je voda lahko prebijala, nanj pa zemljo. Tako so dobili podvodni most, po katerem so oklepni transporterji lahko vozili brez strahu, da bi vanje vdrla voda. Ta način premagovanja rečnih ovir je nedvomno boljši kot pa gradnja mostov, za kar bi potrebovali več časa in jih je tudi težje vzdrževati.

Največja težava pa je bila v tem, da mehanizirane enote v Vietnamu niso imele ustreznih buldožerjev. Običajni inženirski buldožerji namreč niso zavarovani z jeklenimi ploščami in zato je marsikaterega voznika podrla nasprotnikova krogla na poti do reke ali pa ob njej. Tank-dozer tudi ni ustrezal, ker je njegova zmogljivost premajhna. Njegova manevrska sposobnost je preslaba, pa tudi hitrosti nima. Zato bi morali enote mehanizirane pehote opremiti s posebnim oklepnim inženirskim buldožerjem, ki bi lahko spremljal enote tudi na daljših poho-

## in ljudska zaščita

## Varšavski pakt

V eni zadnjih številkih smo bralce v kratkem seznanili z organizacijo NATO pakta. Da bi bila slika popolna, je današnji članek posvečen varšavskemu paktu. Podatki so najnovejši, objavil pa jih je britanski inštitut za strateško raziskovanje.

Varšavski pakt je večstranska vojaška zveza, ki so jo 14. maja 1955 sklenile in v Varšavi podpisale sporazum o tem Sovjetska zveza, Albanija, Bolgarija, Čehoslovaška, Vzhodna Nemčija, Madžarska, Poljska in Romunija. Albanija je že pet let kasneje nehala sodelovati, leta 1968 pa je iz pakta izstopila še formalno.

Varšavski sporazum predvideva dva vrhovna organa: politični posvetovalni odbor in vrhovno poveljstvo sil varšavskega pakta s sedežem v Moskvi. To poveljstvo ima razen komandanta še odbor za obrambo, ki ga sestavljajo obrambni ministri članic pakta in ki je posvetovalni organ, in glavni štab, v katerem so tudi nekateri višji oficirji, ki niso Rusi. Na položaju vrhovnega poveljnika so bili doslej le sovjetski oficirji, načelnik generalštaba pa je bil vselej kak član sovjetskega generalštaba.

Večji del kopenskih sil varšavskega sporazuma daje Sovjetska zveza. Razdeljene pa so na severno skupino s sedežem v Legnicah na Poljskem, na južno skupino s sedežem v Tekelu na Madžarskem, na skupino sovjetskih sil v Nemčiji s sedežem v Wiensdorfu in na osrednjo skupino, v kateri je pet divizij in ki ima svoj sedež v Milovicah na Čehoslovaškem. Skupno gre za 31 divizij, izmed katerih je približno pol tankovskih. Večina vzhodnoevropskih dežel ima rakete s srednjim dosegom, vendar ni znano, če ima tudi jedrske bojne glave.

Sovjetske taktične letalske sile so razmeščene na Poljskem, Čehoslovaškem, Madžarskem in v Vzhodni Nemčiji. Letalske sile drugih dežel vsebujejo le lovce-prestrelnike in deloma tudi letala za podporo kopenskim silam, nimajo pa niti srednjih niti težkih bomb-

dih in bil uporabnejši od sedanjih buldozerjev.

Za enote mehanizirane pehote, ki jih uporabljajo v Južnem Vietnamu je značilno, da lahko delujejo dalj časa, ne da bi bile pri tem odvisne od cest. Iz tega sledi, da sodobne oklepne in mehanizirane enote lahko delujejo globlje od drugih v nasprotnikovem zaledju. To je v zgodovini ameriške vojske brzkone po državljanski vojni prvi primer, da so se večje kopenske enote lahko »odlepile« od svojih oporišč in oskrbovalnih baz in dalj časa delovale iz nasprotnikovih položajev.

To pa je tudi zasluga helikopterjev, ki so namenjeni za oskrbovanje takih enot. Vendar je treba v zvezi s tem reči, da bo treba glede tipa opreme, vrste helikopterjev in taktične uporabe enot še marsikaj storiti, da bi vse to potekalo v redu in pravilno.

nikov. V primeru vojne so podrejene vrhovnemu poveljstvu varšavskega pakta. Na vsem ozemlju dežel varšavskega pakta imajo skupni sistem protizračne obrambe, vključno s prestrežniškimi letali, raketami »zemlja-zrak« in radarskim omrežjem za alarmiranje. Sistem je centraliziran, poveljuje pa mu vrhovni komandant sovjetskih sil za protizračno obrambo. Sovjetski balistični izstrelki s srednjim dosegom so razmeščeni na ozemlju Sovjetske zveze in so pod sovjetskim nadzorstvom.

Kar zadeva posamezne članice varšavskega pakta, pa je slika takale:

## Bolgarija

Bolgarija ima približno 8.500.000 prebivalcev, vojaški rok pa traja dve leti oziroma za mornarico in letalstvo tri leta.

Njene oborožene sile štejejo 149.000 mož, od katerih jih je 130.000 v kopenski vojski. Bolgarska vojska ima 5 tankovskih in 8 motoriziranih pehotnih divizij (od teh tri izpopolnjujejo s stalnim kadrom). Razen oklepnih transporterjev ter lahkih in težkih tankov ima bolgarska vojska približno 2.000 srednjih tankov T-54, T-34 in T-55.

Bolgarsko topništvo ima vse poglavne kalibre do 203 mm in samohodne topove kal. 100 in 122 mm ter rakete »zemlja-zrak« tipa frog. Omeniti je treba tudi dva bataljona raket »zemlja-zrak« SA-2.

Mornarica je šibka, ima pa le dve podmornici, osem torpednih čolnov in še nekaj drugih manjših ladij. Kar zadeva letalstvo, imajo Bolgari 290 bojnih letal (od MIG-17 do MIG-21), 30 transportnih letal, 30 helikopterjev MI-4 in en padalski polk.

## Čehoslovaška

Čehoslovaška ima 14.475.000 prebivalcev, vojaški rok traja kot pri Bolgarih dve oziroma tri leta, njena vojska pa šteje 168.000 mož.

V kopenskih silah (5 tankovskih in 8 motoriziranih pehotnih divizij ter 2 letalski desantni brigadi) imajo 500 težkih in 2.900 srednjih tankov (predvsem T-55 in nekaj T-62) ter drugo standardno orožje kot ostale vzhodnoevropske dežele.

V letalstvu imajo 620 bojnih letal (največ SU-7, MIG-19 in MIG-21, 65 transportnih letal in 100 helikopterjev.

## Nemška demokratična republika

Njeno prebivalstvo šteje 17.130.000 vojaški rok pa je krajši kot v Bolgariji in Čehoslovaški: 18 mesecev za kopensko vojsko in 2 leti za mornarico in letalstvo. Njene oborožene sile štejejo 129.000 mož. Ima pa 4 motorizirane pehotne in 2 tankovski diviziji s skupno 1.880 srednjih tankov.

Nemška vojna mornarica vsebuje 27 rušilcev, 70 motornih torpednih čolnov, 12 raketnih čolnov in še druge manjše ladje. Vojno letalstvo ima poleg 275 bojnih letal, 30 helikopterjev in 20 transportnih letal tudi protiletalsko divizijo.

Nadaljevanje na 14. strani

ZMAGA TOMŠIČEVE  
PRI RAJHENAUU

## PIŠE FRANCI STRLE

Glede števila mrtvih in pogrešanih je treba povedati, da gre pri obeh številkih v italijanskem poročilu vsakakor za padle pripadnike črnih srajc, le preostalih štirih padlih Italijani niso našli, tako da bi bilo skupno število padlih 16, kar se približa Sedejevi oziroma Dolenjčevi navedbi in je dokaj stvarna številka, ki skupaj s 6. ranjenimi in 13. ujetimi ustrezno številu zaplenjenih več kot 30 pušk in treh oziroma štirih strojnic. Nande Sedej govori o zaplenjenih 2 težkih bredah in enem mitraljezu grškega izvora, že citirano poročilo Glavnega štaba o dveh puškomitraljejih in težki bredi, Boris Nikič pa o 2 težkih mitraljejih in 2 lahkih. Prav dobro se spomnim, da smo fašistom pri Rajhenauu odvzeli 2 težki bredi in en lahki mitraljez grškega izvora ter eno lahko bredo, tako je najtočnejši Šilihov podatek. O radij-

Ob mraku smo krenili čez požgani Rajhenau navzgor proti Bezgovi gorici (kota 983). Hodili smo dolgo v noč. Bili smo tako zdelani in tako nemočni, da so borci sami od sebe po zvezi prosili Dakija za počitek. Ta je odredil daljši odmor in polegli smo v gozdu ob poti za nekaj ur. Drugi dan nas je dobilo deževje; pomagale niso ne odeje ne šotorke: bili smo mokri, da je kapalo od nosu, brade in od zadnjice, hodili pa smo dalje in dalje. Nalovili pa smo vsaj deževnice, da smo si po dolgem času pogasili žejo.

Tako smo motovili in gladovali po kočevskih gozdovih med italijanskimi kolonami, ki še niso vedele za poraz svojih pri Rajhenauu. Medtem je 28. junija Gubčeva napadla Predgrad, mi pa smo bili v zasedah. Ranjena sta bila tudi dva tomšičevca Pero (Popivoda) in Johan (nam. ko-



Gorski top 75 mm, ki je bil Tomšičevi dodeljen v Bojancih in je tam tudi že stopil v akcijo.

ski postaji, ki jo omenja Saje v citiranem poročilu pa tudi Šilih v dnevniku, nič ne vem. Povprašal sem več tovarišev, vendar nihče o njej ničesar ne ve, pa tudi sam mislim, da le-te ni bilo med zaplenjeno opremo. Pač pa je treba dodati, da so naši zasegli in uničili gasilsko brizgalno, s katero so fašisti nameravali izčrpati še tisto vodo, ki je takrat še ostala po vodnjakih v požganih vaseh, zaplenili pa smo tudi vrečo značilnih riževih hlebčkov. Ta zaplenjeni kruh je štab brigade dodelil borcem 2. bataljona kot nagrado za njihov bliskoviti in izredni juriš, kar je bilo razglašeno s posebnim poveljem na kraju samem.

Kmalu po končani bitki smo odšli v zasedo proti Koprivniku. Naša kolona je šla v najhujši pripeki prav prek sredine bojišča. Tam sem videl sede umirati nekega fašista, ki je dobil v trebuh rafal vseh dvajsetih nabojev iz težke brede.

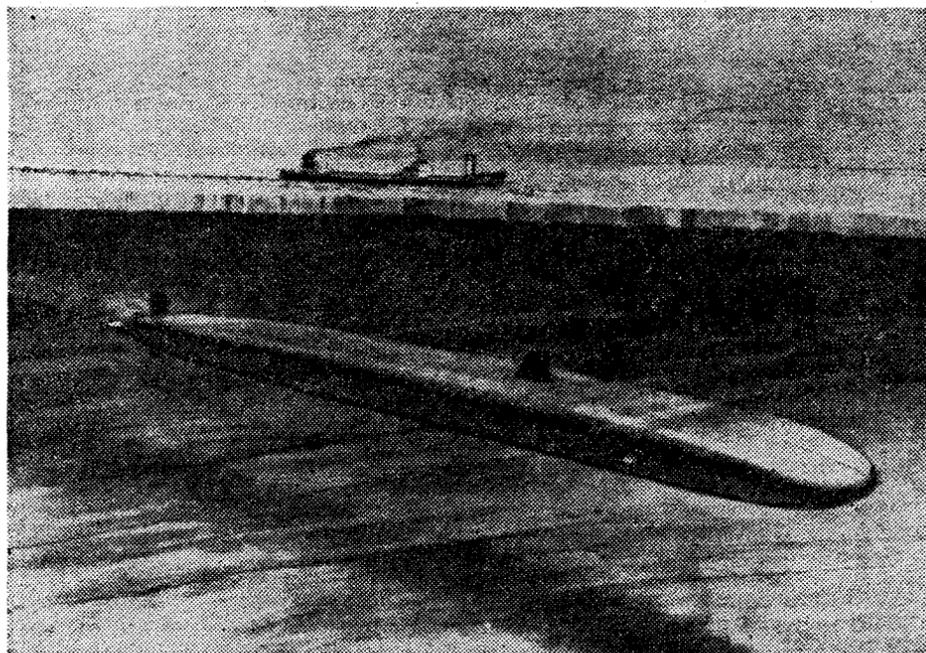
»Acqua, acqua,« je prosil z žalostnim in boleznim glasom, tarnal za svojimi otroki in se rotil materi. Šli smo mimo njega nemi, kakor da ga ne vidimo in ne slišimo. Kdo naj bi mu dal vode, ko je pa nihče ni imel in smo sami imeli tako izsušena grla, da so bili naši jeziki raskavi kot krastača. Šli smo dalje, vajeni gladovanja in žeje, pripravljani potrpeti vse gorje vojskovanja in za svobodo tudi pasti.

V zasedi pri Koprivniku smo ostali do poznega popoldneva. Tam mi je bolničarka prebodla veliko flegmono, ki se mi je naredila čez vso desno peto ter me obvezala, da sem lahko hodil, četudi sem šepal in me je peklo. Šele zvečer po povratku iz zasede smo popili tiste pol menažke volovske juhe in pojedli vsak po košček mesa. Medtem je nad Rajhenauu priletel italijanski bombnik in začel okolico obmetavati z bombami. Mislim pa, da na naši strani ni bilo padlih ali ranjenih niti dopoldne, ko smo bili obračunali s fašisti, niti zvečer, ko so se nam Italijani skušali maščevati z letalom.

mandanta 2. bataljona — op. avtor tega sestavka). 30. junija 1943 smo prišli na Miklarje in nad Maverlen. Tedaj so tam zorele češnje drobnice. Bajse se jih je en naš tako najedel, da je umrl. Dan pozneje pa si je bil nekdo privoščil žgancev z medom, pa se je tudi ta gostija slabo končala. Zdad šele so se čutili posledice gladovanja. Tisti večer, ko smo se razmestili v Dobličah in na Tanči gori, kjer so nam ljudje stregli z domačo kmečko hrano, se je pripetilo naslednje: Za nas kakšnih deset borcev je gospodinja skuhalo skledo žgancev in jih zalila z mlekom. Vsi smo godrnjali, kako malo jih je, češ da je to komaj za enega; ljubosumno smo šteli žlice drug drugemu, potem smo morali odnehati, žganci pa so še ostali, tako so se bili skrčili naši želodci. Lačne so bile samo še naše oči.

Z Doblič in Tanče gore smo odšli proti Kolpi, na Bojance, Vučakovce in v Vukovce. Tam smo slovesno slavili prvo obletnico ustanovitve Tomšičeve brigade, v enote so se spet vrnili posojeni mitraljezi in naš junak Rus z nemškim lahkim minometom, tu pa smo tudi prevzeli prve štiri topove, ki so jih zavezniki vrgli s padali za slovenske partizane in jih je tretja četa našega bataljona pripeljala s Korduna. Komandant je postal Stanko Semič-Daki, namestnik komandanta brigade dotedanji komandant našega bataljona Ivan Kovačič-Efenka, ki je kmalu za tem odšel na oficirski tečaj pri Glavnem štabu NOV in PO Hrvatske, komandant našega tretjega bataljona je postal Rudi Vidrgar-Brane, namestnik komandanta bataljona Rafael Martinčič, komandir naše čete Simon Tratovšek, namestnik komandirja pa Viktor Cvelbar-Stane. Tam pri Bojancih so tomšičevci izbojevali novo zmago, ki pa kljub sijaju in partizanskim topovom ni dosegla veličastja zmagovitega obračuna s fašisti pri Rajhenauu.

(Nadaljevanje prihodnjé)



PREVOZ NAFTE PO NAJKRAJŠI POTI je eden izmed problemov, s katerimi se ukvarjajo zlasti v Ameriki. Pri družbi General Dynamic si rešitev tega problema predstavljajo takole: nafto naj bi prevažale posebne podmornice, ki bi lahko plule tudi pod večnim ledom in snegom, kot kaže slika.

# »Pokaži, kaj znaš« pred izpitnimi komisijami ZRVS

TOKRAT KONKRETNO POROČILO IZ OBČINE LJUBLJANA-BEŽIGRAD

Zveza združenj rezervnih vojaških starešin občine Ljubljana-Bežigrad je organizirala izpite za svoje člane od 13. do 20. januarja 1971. Drugi in tretji dan smo obiskali nekaj prizorišč teh izpitov in se pogovarjali s člani izpitnih komisij ter z rezervnimi starešinami, ki so delali izpite. Odgovarjali so takole:

**JOŽETU SIMSIČU, ČLANU IZPITNE KOMISIJE IN PREDSEDNIKU OBČINSKEGA ODBORA ZRVS SMO ZASTAVILI VPRAŠANJE:**

Kakšni so prvi vtisi o pripravljenoosti na izpite?

**ODGOVOR:**

Zelo spodbudni. Zlasti jih resno jemlje mlajši, povojni podoficirski in oficirski kader. Na izpite prihajajo dobro pripravljeno. Na posamezna vprašanja odgovarjajo v glavnem z oceno 4 in 5. V krajevi skupnosti Boris Kidrič, kjer so bili izpiti najprej, je bila najnižja ocena 3, in še teh je bilo zelo malo. Nekateri napišejo celo po-



Viki Ramovš in Miro Dešman

polnejše odgovore, kot jih ima komisija. Izpite delajo tudi starešine, ki izhajajo iz NOV, čeprav so nekateri zaradi starosti oproščeni. S tem dajejo zgled mlajšim.

**VPRAŠANJE:**

Vsak, ki pride na izpit, si izbere polo s šestimi vprašanji, ki so napisana v slovenščini. Rezervni starešine, ki niso Slovenci, ne razumejo vseh vojaških pojmov, prevedenih v slovenščino. Vam to povzroča kakšne težave?

**ODGOVOR:**

Na težave nismo naleteli, saj se ni nihče zaradi tega pritožil. Res pa je, da nekateri niso razumeli vseh vprašanj prav zato, ker so bila napisana v slovenščini. Mi smo seveda vprašanja pojasnjevali vsakemu, ki je to želel. Drugo leto bomo morali misliti tudi na to, da bomo vsakega spraševali v njegovem materinem jeziku.

**VPRAŠANJE:**

Ali vam bodo dali izpiti še kakšne izkušnje?

**ODGOVOR:**

Veliko bo vredno to, ker bomo lahko na osnovi ocen odgovorov na posamezna vprašanja usmerili strokovno vzgojo rezervnih starešin tja, kjer je znanje šibkejšo. Tako bo dopolnilno izobraževanje v resnici doseglo svoj namen. Prav tako pa bomo na osnovi analize odgovorov prišli do ugotovitve, koliko gradiva višje stopnje lahko zajamemo za izobraževanje rezervnih starešin v letu 1971.

**DAMJANOVIČ NIKO, AKTIVNI PODPOLKOVNIK, PREDSEDNIK IZPITNE KOMISIJE:**

**VPRAŠANJE:**

Kakšni so poprečni izpitni rezultati?

**ODGOVOR:**

Zanimivo je, da so poprečni rezultati približno enaki v mestnem delu občine kot zunaj mesta. Rezervni starešine iz krajeve skupnosti Boris Kidrič so na primer dosegli poprečno oceno 4,40, starešine iz Črnuč pa 4,30. Takšno poprečno oceno bodo, kot vse kaže, dosegli tudi rezervni starešine iz krajeve skupnosti Posavje. Večja je razlika v udeležbi. Iz krajeve skupnosti Boris Kidrič je prišlo na izpite okrog 65 odst.

starešin, iz Črnuč pa 80 odst. Udeležba rezervnih starešin iz krajeve skupnosti Posavje bo okrog 75 odst. Nezahtodne ocene doslej še ni dobil nobeden. Med rezervnimi starešinami iz krajeve skupnosti Posavje jih je samo 9 dobilo oceno 3, vsi drugi razen enega, ki je dobil oceno 2, pa so bili ocenjeni s 4 ali 5.

**VPRAŠANJE:**

Ali niso vprašanja prelahka, ko večina daje take dobre odgovore?

**ODGOVOR:**

Vprašanja so enako težka, kot je težko gradivo, ki je v programu dopolnilnega strokovnega izobraževanja rezervnih vojaških starešin za leto 1970. To gradivo je zajelo elemente moderne vojaške tehnike, teritorialno obrambo in splošni ljudski odpor. Odgovor na vprašanje, od kje tolikšno znanje rezervnih starešin, je treba iskati v dobro organizirani pomoči pri učenju.

**VPRAŠANJE:**

Ste v zvezi z izpiti opazili še kaj posebnega?

**ODGOVOR:**

Da so se predvsem mlajši zelo resno pripravili na izpite. V črnuškem predelu je na primer precej rezervnih podoficirjev in vsi so dobro odgovarjali. Spraševali smo tudi, koliko časa imajo že sedanji čin rezervnega starešine, in opazili smo, da bi mnogi že lahko upravičeno napredovali v višji čin. Zlasti smo bili presenečeni nad primeri, ko so posamezniki odlično odgovorili na vsa vprašanja, pa so na primer na delovnem mestu direktorja podjetja s fakultetno izobrazbo, a imajo čin rezervnega podporočnika. Mnenja smo bili, da zaslužijo višji čin. To bomo tudi poskusili urediti.

**MIRKO SENCUR, TAJNIK ZRVS OBČINE LJUBLJANA-BEŽIGRAD:**

**VPRAŠANJE:**

Kakšno pomoč so dobili rezervni vojaški starešine pri proučevanju izpitnega gradiva?

**ODGOVOR:**

Večina starešin je naročena na revijo »Naša obramba«, ki je v prilogi prinašala vse v zvezi z gradivom, ki ga je bilo treba proučiti. Tudi tednik »TV-15« je objavljala članke, ki so obravnavali izpitno gradivo. Poleg tega smo organizirali strokovna predavanja in ogled vaj redne vojske. Dober mesec pred izpiti so bila v reviji »Narodna obramba« objavljena izpitna vprašanja, ki jih je bilo 108. Tik pred izpiti smo organizi-



Ivo Kunstelj

rali seminarje, na katerih smo obravnavali konkretne odgovore na izpitna vprašanja. Udeležba na strokovnih predavanjih in seminarjih je bila tudi 90 odst. Poprečna ocena znanja je več kot prav dobra.

V predsobi izpitne dvorane v krajevni skupnosti Posavje na Titovi cesti 201, smo za dolgo mizo našli 3 člane odbora ZRVS iz te skupnosti. To so bili Viki Ramovš, Miro Dešman in Milan Ogrinc. Vprašali smo jih, kakšna je njihova naloga.

Miro DEŠMAN: »Mi trije smo si vzeli po en dan dopusta in sedaj tu vsakemu članu naše organizacije, ki pride na izpit, izročimo novo člansko izkaznico. Obenem izpolnjujemo novo kartoteko članstva.«

**VPRAŠANJE:**

Kako je vodstvo vaše organizacije pomagalo članom, da bi čim boljše opravili izpite?

**ODGOVARJA VIKI RAMOVŠ:**

Naša organizacija je za svoje člane nameravala organizirati svoj seminar o izpitnih vprašanjih, potem pa je našo ponudbo povzel občinski odbor in takšne seminarje organiziral za vsa združenja v naši občini. Strokovna komisija naše organizacije je na seminarju za člane naše organizacije in organizacije iz Črnuč tudi predavala oziroma pojasnjevala odgovore na posamezna vprašanja.

Da bi dobili še boljšo sliko o izpitih rezervnih starešin občine Ljubljana-Bežigrad, smo nekaj vprašanj postavili tudi izpitnikom. Za vse so bila vprašanja približno enaka, in sicer:

1. Ali so bila vprašanja težka?



Izpitna komisija: Grčar, Damjanovič (predsednik) in Simšič

2. Ali ste se posebej pripravljali na izpite?

3. Ali ste obiskovali strokovna predavanja in seminarje?

4. Ali vam je sedanji način izpitov všeč?

Drago DOVČ, rezervni vodnik.

V bistvu so bila vprašanja težka. Na izpite sem se posebej pripravljaval dve do tri ure, sicer pa sem vedno sproti prebral vsako številko »Naše obrambe«. Tudi vseh predavanj sem se redno udeleževal, bil pa sem tudi na zadnjem seminarju. Na pet vprašanj sem odgovoril odlično, na enega pa prav dobro. Takšen način izpitov, kot je sedaj, se mi zdi najboljši v zadnjih devetih letih, odkar sem rezervni podoficir.

Ivo KUNSTELJ, rezervni poročnik.

Vprašanja niso bila težka. Na izpit sem se pripravljaval kakšnih šest ur. Naročen sem na »Narodno obrambo«, v kateri preberem sproti vse od kraja. Redno sem obiskoval tudi predavanja in

seminar. Takšna metoda ugotavljanja znanja je dobra. Če površni odgovori na 108 vprašanj zahtevajo precejšnjo razgledanost. Treba je pohvaliti predhodno pomoč pri učenju.

Lovro DEČMAN, rezervni poročnik:

Nekatera vprašanja so bila precej težka. Na izpite se nisem utegnil pripraviti posebej niti eno uro. Redno berem Narodno obrambo, na predavanjih sem bil, na seminar pa nisem utegnil priti. Za odgovore sem dobil oceno dobro. Način sedanjih izpitov je dober. Na neki način je pač treba preverjati znanje. Vojislav BUGARSKI, rezervni podporočnik:

Vprašanja niso bila težka, ker si na nekatera lahko odgovoril na osnovi logičnega razmišljanja. V »Naši obrambi« preberem vse, kar je s področja tehnike. Na izpite se nisem posebej pripravljaval, pač pa sem bil na vseh predavanjih. Na seminar nisem utegnil priti. Metoda spraševanja je sodobna. Zadnje čase se marsikje sprašuje tako, da se objavi več odgovorov, med katerimi je samo eden pravilen.

**VPRAŠANJE:**

Vi niste Slovenec. Ali vas je kaj motilo, ker so bila vprašanja napisana v slovenščini?

**ODGOVOR:**

Meni slovenščina ne dela težav, ker sem končal slovensko univerzo in pred nekaj meseci je poteklo ravno polovico mojega življenja v Sloveniji. Star sem 40 let, rojen pa v Šabcu.

**VPRAŠANJE:**

Ali menite, da bi v bodoče morala imeti izpitna komisija tudi vprašanja v drugih jugoslovanskih jezikih, namreč za rezervne starešine, ki niso slovenske narodnosti, žive pa v Sloveniji.

**ODGOVOR:**

Moj odgovor bo verjetno pristranski, ker mi kot sem že povedal, slovenščina ne dela težav. Mislim, da bi bil to odvečen strošek. Vsak, ki vprašanje ne bi popolnoma razumel, naj vpraša člane izpitne komisije za pojasnilo. Gotovo ga bo dobil.

STANE KOMAN

## RAZPIS ZA XIII. TRADICIONALNI 'KURIRSKI SMUK'

za člane ZB, šol in športnih organizacij,

za ekipe in posameznike

Prireditelj: ZB Javornik — Koroška Bela. Organizator: Smučarski klub Jesenice. Kraj in čas tekmovanja: Tekmuje se na Suharjevem rovtu — Pristava. Start: 7. 2. 1971 ob 10. uri.

Kategorije: člani ZB; športne organizacije — člani, članice, str. mladinci 1953—54, str. mladinke 1953—54, mlajši mlad. 1955—56, mlajše mladinke 1955—56; skupina šol — pionirji 1957—1959, pionirke 1957—59, pionirji 1960 in mlajši, pionirke 1960 in mlajše. Učenci šol, ki so rojeni 1956, in starejši lahko tekmujejo samo v kategoriji mladincev športnih organizacij. Prehodni pokal ZB: ekipo sestavljajo 3 prvo plasirani člani ene terenske organizacije.

Pokal športnih organizacij (v trajno last): ekipo sestavljajo prvo plasirani v svoji grupi: 1 član, 1 članica, 1 starejši mladinec, 1 starejša mladinka, 1 mlajši mladinec, 1 mlajša mladinka.

Prehodni pokal tovarne športnega orodja »ELAN« za mladince športnih organizacij:

ekipo sestavljajo po 1 starejši mladinec, 1 starejša mladinka, 1 mlajši mladinec, 1 mlajša mladinka,

Prehodni kip »BORCA« za šole:

ekipo sestavljajo po 3 tekmovalci skup. rojeni 1957—59, 3 tekmovalci skup. rojeni 1960 in mlajši.

Prijave: pismene poslati do 3. 2. 1971 na naslov: Združenje borcev NOV Javornik — Koroška Bela, Pureber Karel, Štrleška 6, 64270 Jesenice.

Zrebanje: se vrši v petek dne 5. 2. 1971 ob 16. uri v Delavskem domu na Javorniku. Štartne številke dvignejo vodje organizacij na Pristavi do 9. ure na dan tekmovanja.

Darila: prvi trije v vsaki skupini prejmejo diplome in praktična darila.

Razglasitev ob 14. uri pred domom na Pristavi.

Organizator se pridružuje časovnih sprememb, kar bo objavil v dnevnem časopisu in radiu dne 6. 2. 1971

S tem razpisom se preklicuje razpis objavljen v biltenu »KURIRSKI SMUK«

Na tekmovanje so poleg tekmovalcev vabljeni tudi drugi ljubitelji zimske narave.

Vabi odbor ZB NOV Javornik—Koroška Bela

## Izid ankete »TV 15«

Odzvali so se bralci  
od 12. do 74. leta starosti

V mesecu novembru lani je uredništvo »TV 15« razpisalo anketo in objavilo v tej zvezi tri denare nagrade. Po analizi prejetih odgovorov objavljamo naslednji izid:

Anketa pomeni priznanje uredniškemu odboru in uredništvu. Iz zajetnega kupčka odgovorov je namreč razvidno, da se naročniki in bralci v glavnem strinjajo s konceptom našega lista, predlagajo pa razne izboljšave, ki so v večji meri tehničnega kot pa vsebinskega značaja.

Tako na primer precej tovarišev predlaga, naj bi bili članki bolj razločni (večje črke), naj bi bil list tiskan na boljšem papirju, naj bi objavljali več fotografij in podobno. To smo upoštevali — kar ste gotovo opazili — že z novim letom. Prepričani smo, da ste zdaj bolj zadovoljni, saj vam pri branju »TV 15« ni treba več tako napejati oči.

Med predlogi za izboljšanje lista pa je tudi nekaj nesprijemljivih. Tako na primer mnogi tovariši predlagajo, naj odpravimo objavljane oglasov oziroma reklam. Verjemite nam, da bi bili to že zdavnaj storili, če bi mogli kje drugod dobiti toliko sredstev, kolikor nam jih vržejo oglasi in reklame. Tako pa smo jih primorani obdržati. Sicer pa je objavljane inseratov splošna praksa po svetu, ker se z naročnino še zdaleč ne dajo kriti vsi stroški izhajanja časnikov!

V vsebinskem pogledu prevladujejo predlogi za izboljšave oziroma popestritev posameznih rubrik, kar bomo vse skušali upoštevati v okviru možnosti. Vsega seveda ne zmoremo takoj, ker šteje redakcija premalo novinarjev (zdaj z urednikom vred samo štiri, pa še od teh je eden že dalj časa v bolniškem stanju). Zato nam pomagajte z dopisi!

Več tovarišev predlaga popestritev lista z zabavnim čtivom ter s križankami. Tudi to smo upoštevali in že začeli izvajati. Letos bomo objavili precej več križank kot lansko leto. Skušali bomo združiti »prijetno s koristnim«: čim več križank bomo objavili namesto reklam oziroma običajnih oglasov. Te bodo vse nagradne, nekaj pa bo tudi običajnih, zgolj za zabavo. Hkrati si prizadevamo, da bi bilo med kopico resnih člankov v listu tudi kaj veselega, kaj humorja, ki je bil zvest spremljevalec partizanskih borcev. Morda bi nam tudi pri tem pomagali, dragi naročniki in bralci!

Glede mladinske rubrike so odgovori zvečinoma zelo pohvalni. Več tovarišev predlaga njeno razširitev na 2 strani.

Za zdaj tega ne moremo upoštevati, ker bi bilo sicer premalo prostora za druge rubrike. Drugi predlagajo, da bi se rubrika tesneje povezala s šolami. Tudi to skušamo uresničiti, seveda v okviru možnosti.

Glede feljtonov se mnenje bralcev nagiba h krajšim, kar bomo prav tako upoštevali. Sprejeli smo tudi predlog, naj bi feljton objavljali tako, da bi se dal izrezovati in vezati. Odpraviti pa jih ne moremo, ker bi sicer mnogo pomembnih daljših sestavkov ostalo neobjavljenih.

Več tovarišev predlaga, naj bi posvetili več pozornosti tako imenovanim partizanskim krajem. Prav imajo, ti kraji zaslužijo, da se več o njih piše. Z vašo pomočjo bomo letos uresničili tudi ta predlog, kar se spodobi zlasti spričo 30. obletnice vstaje.

Skratka, skušali bomo upoštevati vse sprejemljive predloge.

Ob analizi odgovorov nas je še posebno razveselila ugotovitev, da so se odzvali na anketo bralci od 12. do 74. leta starosti. To pomeni, da je naš list popularen ne samo med tako imenovano partizansko, temveč tudi med starejšo in mlajšo generacijo.

**POSEBNA KOMISIJA, KI SO JO SESTAVLJALI ČLANI NAŠEGA UREDNIŠTVA, JE PREGLEDALA ODGOVORE NA RAZPISANO ANKETO IN SKLENILA: PRVO NAGRADO V VIŠINI 500 DINARJEV PREJME ZDRAVKO VIDRIH IZ LJUBLJANE, DRUGO NAGRADO 300 DINARJEV FRANJO KINCL IZ CELJA, TRETJO NAGRADO V ZNESKU 200 DINARJEV PA DIJAKI-NJA HEDI ČOŽ IZ LJUBLJANE**  
OBJAVLJAMO ODGOVORE ZDRAVKA VIDRIHA:

»Kaj vam je najbolj in kaj vam je najmanj všeč v »TV 15«?

Najbolj mi ugajajo opisi posameznih dogodkov in ljudi iz pretekle vojne. Predvsem so mi všeč pripovedi prepovedi preprostih ljudi, borcev in aktivistov. Še posebej zato, ker v drugem tisku ne najdemo prostora za svoje izpovedi. Morda je takih prispevkov še premalo ali pa so preveč dolgozvezi. Najmanj mi ugajajo oglasi, ki jih je čedalje več. Razumem, da ste to prisiljeni delati zaradi pomanjkanja sredstev. Mislim pa, da bi morala »družba« zagotoviti borčevski organizaciji toliko sredstev, da bi ne bilo treba že tako majhnega prostora prodajati za oglase!

2. Ali imate občutek, da obstoječe rubrike ustrezajo konceptu, ki ga ima list kot glasilo ZZB NOV in ZVRS Slovenije? Bi bila potrebna še kaka nova rubrika?

Morda bi morali posvetiti več prostora opisovanju današnjega življenja borcev. Tegob, ki jih tarejo, in pri tem ne pozabiti na kmete — borce, ki so po

## Priznanje pleterskemu priorju



V petek, 15. januarja, so borci nekdanjega gorjanskega bataljona pripravili priorju samostana v Pletterju dr. Leopoldu Edgarju-Lavovu za njegovo 90-letnico življenja lepo slovesnost. O življenjski poti jubilaranta in njegovem prispevku slovenskemu narodu je govoril Jože Penca-Dečko. Slovenski okteti pa je izvedel lep koncert izbranih pesmi. Slavljeneec je dobil več lepih daril kot izraz hvalečnosti za plemenito, človekoljubno poslanstvo, ki ga je opravil med našim ljudstvom. — Slavljencu pa je izkazal priznanje tudi predsednik republike Josip Broz Tito, ki ga je odlikoval z redom za zasluge za narod z zlato zvezdo.

Na sliki: Jože Penca-Dečko in pleterski prior dr. Leopold Edgar-Lavov.

številu predstavljali steber naše vojske, dobili pa bore malo. Ostali so doma in pozabljeni počasi izumirajo. Seveda, če bi v tej rubriki samo tarnali, bi ničesar ne dosegli! S pravilnim opisovanjem takih primerov bi »TV 15« opozarjal in pod pritiskom javnega mnenja bi se ta vprašanja morda hitreje reševala.

3. Ali mislite, da je kakšna dejavnost iz okvira ZZB in ZVRS v listu zastopljena?

Zdi se mi, da ni nobena zastopljena.

4. Ali menite, da je kakšno območje premalo upoštevano in katero?

Ugotavljam, da o nekaterih krajih veliko pišete, o nekaterih pa zelo malo ali nič. Imam vtis, da je to odvisno od srečne roke pri izbiri sodelavcev. Tako pišete premalo o znanih partizanskih krajih na Idrijskem, Vipavskem, Brdih in Krasu!

5. Ali vam je prav, da objavljamo feljtone v nadaljevanjih?

Feljtone, ki jih objavljate, le redko prebiram. Ker je to tednik, človek že pozabi na vsebino, ki jo je prebral v prejšnji številki. Zdi se mi, da feljtoni sodijo bolj v dnevno časopisje in da v »TV 15« zavzemajo preveč prostora.

6. Kaj menite o naši mladinski rubriki?

S to rubriko ste zadeli v živo! Zdi se mi, da ste edini, ki na tako pristran način posredujete in omogočate mladim, da s pisanjem spoznavajo našo najnovejšo zgodovino. Te prispevke človek zelo rad prebira, ker so resnični, pristrčno napisani in ker mladi pisci

povedo svoje misli, želje in poglede na svet. Se tako naprej!

7. Ali list v zadostni meri poroča o splošnih zunanjih in notranjih političnih dogodkih?

Dovolj, včasih celo preveč. Sicer pa, če človek ne bere dnevnikov — ker jih nima — je to zanj še morda premalo.

8. Kaj predlagate glede tehnične oziroma oblikovne platilista (upoštevanje, da obsega ne moremo razširiti)?

S tehnično opremo sem zadovoljen.

9. Kakšne so vaše želje glede splošne popestritve lista?

— čim več prispevkov neposrednih udeležencev osvobodilnega voja

— čim več prispevkov vaših sodelavcev o tem, kako borci živijo danes

— obravnavanje kmetov — borcev, zlasti v hribovskih vaseh

— izkušnje tujih revolucionarnih gibanj

— o življenju in delu naših borčevskih organizacij

— o teritorialni obrambi in pripravi nanjo

— o delu tujih obveščevalnih služb in VOS.

10. Kaj naj bi uprava »TV 15« ukrenila v organizacijskem pogledu, da bi se število naročnikov povečalo?

V to se ne bi spuščal, saj sami najbolje veste, in naklada »TV 15« res ni majhna!

Uredništvo »TV 15« se vsem skupaj najlepše zahvaljuje za odgovore.

Mica Škerlavaj:

## NAJDENKA

Anka jo je zvedavo pogledovala s svojimi sinjimi, živahnimi očmi. Z rokami si je popravila nepočesane pepelnato plave lase, ki so ji neurejeni padali po hrbtu. Ni bila stara, štela je komaj petinrtideset let. Vendar je bila tako zdelana od vsega, kar je morala pretrpeti, da je bila videti mnogo starejša. Le njene oči, še vse svetle in polne upanja, so dajale obrazu nekakšen otroški izraz. Obledela obleka je visela na njej, kot da ni bila nikoli krojena po njenem shujšanem telesu. Z zgaranimi, koščeniimi rokami se je oprla na štedilnik in začudeno vprašala:

»Kakšna pa si danes? Vsa si neprespana! Kaj pa se je zgodilo? Včeraj je bila Ada pri tebi. Ali si došla kakšne slabe vesti?

»No, nič posebnega Anka, samo sporočili so mi, da moram v partizane.« Prisljeto se je nasmehnila. »To v teh časih res ni nič novega. Vsak dan se manjša število zancev, ki še lahko delajo tu. Danes ta, jutri drugi zapuščajo svoje in odhaja zadovoljen v »svobodo«, kakor pravijo temu. Boljše je tam. Vsaj puško imaš, da se lahko braniš, če je treba. Tu v mestu pa si nemočen in ohromljen. Zunaj si skupaj s soborci predstavljaš moč in odpor. V mestu pa si v najbolj kritičnih časih sam, čisto sam, odvisen le od sreče in lastne iznajdljivosti, če ti bosta stali ob strani.«

20

»Vse je res, kar praviš, Vida,« je pritrdila Anka. »Le nečesa ne vem! Kam pa boš spravila otroka? Menda ne misliš Marjanke nositi s seboj?«

»Ne, ne Anka, to je pa prekomplikirana prtljaga za partizane,« se je neveselo nasmehnila Vida. »Njo bom morala pustiti kakšnim ljudem tu v mestu. Prav zato moram tako zgodaj ven, da povprašam pri znancih, če bi jo kdo hotel vzeti, dokler se ne vrnem. Seveda, če se sploh vrnem?«

»Daj, daj, ne bodi zoprna,« jo je robato zavrnila Anka. »Kaj se to pravi: če se sploh vrnem?«

Svetle, otroške oči je uprla v neprespan Vidin obraz, kot da bi jo hotela hipnotizirati.

»Dobro me poslušaj, Vida. Iz partizanov se boš vrnila živa in zdrava tako gotovo, kot sem zdajle jaz tukaj! Na smrt ne misli. Pusti jo, naj hodi koderkoli hoče, obračaj ji hrbet in se ne zmeni zanjo. Misli na svojo punčko, ki te čaka, razmišljaj o življenju, ki ga boš še živela skupaj s svojo družino. Veruj in zaupaj v sebe in ne predajaj se obupu. Boš videla, na takšne ljudi smrt pozabi!«

Govorila je s takim prepričevalnim glasom in jo tako gledala, da je bila podobna staremu dobremu preroku.

»Zaradi dekletca pa nikar ne poizveduj kaj dosti naokoli,« je nadaljevala. »Pusti jo meni, bom že skrbela zanjo. Če sem svoja dva rogovileža do zdaj preskrbela z vsem, kar morata imeti, bom še tvojo.«

»Ti ne veš, kako se mi je ta tvoja punčka pri ljubil. Zdi se mi, kot bi bila moj tretji otrok, ki ga nisem nikoli rodila.«

Anka se je kar precej ukvarjala z malo. Izkušena je bila, saj je imela sama že dva otroka. Vida

21

pa je bila mlada in ni bila vajena ravnati s tako majhnim, drobnim bitjem. V začetku se je bala, da bo punčki polomila vse kosti, ko jo je kopala. Tako krhka se ji je zdela, bolj kot vsaka igračka. Marsikaj jo je Anka naučila in Vida ji je bila hvaležna za dragocene nasvete.

Vendar ji punčke ne bi rada pustila. Ankin dom ni bil prav nič varen, posebno sedaj ne, ko je Karini spet začel vtikati vanj svoj nos. Če bodo res njenega moža pripeljali nazaj in ga ponovno sodili? Ne, ne, kdo ve, kaj se bo še vse izcimilo iz tega... Pa tudi Anka sama ni mirovala. Pospravljala je po tujih hišah, pazila in skrbela za svoja otroka, zraven pa je še našla čas, da je prenašala neke pakete z javke na javko in vzdrževala redne stike z nekim sodnijskim paznikom, ki je simpatiziral z osvobodilnim gibanjem.

Takšna je bila Anka. Ali naj ji zdaj pusti še Marjanko in še poveča njeno skrb in delo? Revščina je bila reden Ankin gost, ki je stegoval svoje ogabne kremplje iz vseh kotov. Še dobro, če bo sama s svojo lačno družino lahko vzdržala do konca.

»Zelo sem ti hvaležna za tvojo ljubeznivost, Anka, se ji je zahvalila Vida in se ji nasmehnila. »Res, toliko razumevanja za vse hudo bi brzikone težko našla kje drugje. Toda vse ima svoje meje. Tega od tebe ne morem sprejeti. Dovolj skrbni imaš s svojima dvema otrokoma, pa še moža imaš v zaporu. Ne, Anka, bom že našla kaj primernega. Sicer ima pa v skrajni sili še Zihierlova mama kakšno »rezervno« zatočišče za naše otroke, vsaj tako mi je povedala Ana včeraj, ko sva se menili. Če ne bo drugače, se bom pogovorila z mamo. Nekaj se bo že našlo.«

## Čeprav so že stari, bi se še vedno borili, če bi bilo treba

V četrtek, 21. januarja, so se v domu upokoencev na Jesenicah zbrali člani jeseniške organizacije borcev za severno mejo in sprejeli poročila o delu, ki ga je v pretekli poslovni dobi opravil njihov odbor. Osiveli branilci naše severne meje niso prišli le iz Jesenic in bližnje okolice, marveč mnogoštevilni tudi iz oddaljenih krajev gornjesavske doline, iz Dovja, Mojstrane, Kranjske gore, Podkorena in celo iz obmejnih Rateč. To so predvsem nekdanji borci prostovoljske enote nadporočnika Karla Šefmana, ki je v prevratnih mesecih 1918 branila to dolino pred vdorom iz avstrijske in italijanske strani. Skupščina je bila kljub slabemu vremenu izredno dobro obiskana.

Predsednik občinskega odbora Jože Stražišar je najprej pozdravil goste, predsednika občinskega odbora ZZZB NOV Jesenice Franceta Konoblija-Slovenka ter predstavnika republiškega odbora ZPBSM 1918-1919 Štaudekarja in Kristana iz Ljubljane, nato pa podal izčrpen pregled v zadnjih 2 letih opravljenega dela. Odbor se je v tem obdobju zavzemal predvsem zato, da bi članom pripomogel do pravic po zakonu o borbah za severno mejo. Pomagal jim je pri zbiranju dokumentacije in iskanju prici, ki so potrdile njihovo udeležbo v borbah na severni meji pred 50 in več leti.

Poročilih tajnika tov. Šorlija in blagajnika tov. Smoleja je pozdravil zbrane stare borce predsednik občinskega odbora ZZZB NOV, tov. Konobelj-Slovenko. Podčrtal je tovariško povezanost obeh organizacij, ki je pomembna prav danes zlasti tu na meji, ko organiziramo vseljidsko obrambo. Izrazil je prepričanje, da bi nekdanji borci za severno mejo tudi danes, četudi že stari, ako bi bilo treba, enako hrabro branili naše meje kakor nekdanj (odobranje).

Predsednik skupščine tov. Ravhekar je nato dal besedo podpredsedniku republiškega odbora ZPBSM 1918-1919 tovarišu Štaudekarju, ki se je najprej dotaknil nedavnih vznemirljivih dogodkov na Koroškem in Štajerskem in opozoril na aktivno prisotnost ostankov bivšega nacizma onstran severne meje, ki še vedno ne mirujejo, o čemer pričajo dogodki in pojavi tako ob 50. obletnici plebiscita kakor tudi ob znanem sklepu velikovškega mestnega sveta, da se vojnemu zločincu Maier-Kaibitschu postavi spomenik, in odkritje spomenika med okupacijo na Spodnjem Štajerskem padlim nacističnim borcem. Naša dolžnost je, je poudaril govornik, da opozarjamo na to nevarnost, predvsem pa, da branimo pravice naših rojakov na Koroškem.

Govornik je nato še opisal delo republiškega odbora okrog priznavanja pravic po zakonu o borbah za severno mejo, ki je sedaj v glavnem končano.

Pri volitvah novega odbora so bili zbrani borci mnenja, naj ostane še najprej dosedanji odbor s predsednikom Stražišarjem, podpredsednikom Ravhe-

karjem, tajnikom Šorlijem in blagajnikom Smolejem na čelu, ker je dobro delal.

Kot program bodočega dela si je odbor zastavil nalogo, da postavi spominska obeležja na Golici nad Jesenicami, kjer so se borile Martinčičeve prostovoljne enote, na Ljubelj v spomin na borce prostovoljne enote majorja Lavriča, ki se je rekrutirala večinoma iz vrst mladih jeseniških železarjev, in na Podkorenskem sedlu v spomin na bojne akcije prostovoljske enote nadporočnika Karla Šefmana. Razen tega ima odbor v programu tudi nabavo in razvitje društvene zastave, ki naj bi nosila trakove z napisi poveljnikov teh prostovoljskih enot.

S soglasnim odobranjem je bila nato sprejeta resolucija, v kateri zbrani borci ugotavljajo, da je koroški deželni

zbor 28. septembra 1920, torej tik pred plebiscitom, z glasovi vseh strank slovesno izjavil, da se koroški Slovenci z glasovanjem za Avstrijo ne bodo odrekli svoji slovenski narodnosti in da bo Avstrija skrbelo za njihov vsestranski kulturni razvoj in gospodarski napredek, da bo spoštovala njihov jezik v šoli, uradih, na sodišču in v javnosti. S to obljubo je bilo na tisoče koroških Slovencev zavedenih, da so glasovali za Avstrijo. Takoj po plebiscitu pa je takratni deželni glavar dr. Lemisch izjavil, da je treba v času ene generacije »prevzgojevalno delo« na Koroškem končati in »zapeljane«, ki so glasovali za Jugoslavijo, zopet pridobiti za nemštvo. To »prevzgojevalno delo« po plebiscitu je bilo poverjeno zloglasnemu »Heimatdienst«, ki je nadaljeval z načrtnim raznarodovanjem in preganjanjem koroških Slovencev, ki je doseglo kulminacijo med nacistično okupacijo, ko se je začelo njihovo fizično iztrebljanje. Dalje — da je avstrijska zvezna republika že 15. maja 1955 podpisala državno pogodbo in je ob njeni ratifikaciji takratni predsednik Kurner v navzočnosti vseh članov vlade v imenu avstrijske republike svečano izjavil da bo Avstrija vestno izpolnjevala vsa določila te pogodbe. Petnajst let po podpisu te pogodbe kljub svečanemu zagotovitju najvišjega predstavnika Avstrija še vedno ni izpolnila vseh določil 7. člena te pogodbe, ki naj bi zagotovil koroškim Slovincem najosnovnejše življenjske pogoje. Da so onstran severne meje še vedno prisotni ostanki nemškega nacizma, ki povzročajo izpade proti koroškim Slovincem, izzivajo ekscese in kvarijo dobre odnose med obema narodoma in državama. Resolucija je bila odposlana na pristojna mesta.

## Jože Šturman - šestdesetletnik



Dne 15. januarja je v krogu svojih soborcev in prijateljev v Izoli obhajal svojo šestdesetletnico Jože Šturman, zaslužni borec za delavske pravice v naprednem tržaškem delavskem gibanju. Rodil se je v Mačkovijskih pri Trstu v zavedni slovenski družini.

V napredno delavsko gibanje je stopil že leta 1927, ko je začel delati v tržaški ladjedelnici. Tam je delal skoraj 12 let. Med vojno se je kmalu uvrstil med aktiviste OF. Ze oktobra 1942 je postal član krajevnega odbora OF v Domju. Postal je kurir za zvezo s petim okrajem v Slovenski Istri. Iz Trsta je v Istro prenašal zdravila in tehnično blago, v Trst pa literaturo osvobodilnega gibanja. Naslednje leto je bil že v vrstah partije. Veliko pomembnega dela je opravil ob zlomu fašizma, ko so številni naši ljudje na Primorskem stopali v partizansko vojsko. Leta 1944 mu je bilo zaupano vodstvo partijske celice v Trstu. Februarja 1944 so v njegovi hiši uredili ilegalno tiskarno »Tehnika — morje«. Delala je do konca vojne. Pri delu v tiskarni mu je pomagala tudi družina. Jožetova žena je bila aktivistka OF že od leta 1942. Zaupali so mu tudi zelo odgovorno nalogo: postal je sekretar I. rajona OF v Trstu. Na tem položaju je ostal do osvoboditve. Po osvoboditvi pa je bil na delu skorajda na vseh okrajih OF.

Zaradi njegove izredne delavnosti in ker je sodeloval pri manifestacijah so ga leta 1948 prišli in obsodili na 6 mesecev zapora. Med začetnim obdobjem informbirojske gonje je bilo politično delo v Trstu izredno težavno. Šturman pa je ostal zvest svojim idealom, ki se je zanje boril vse življenje. Po londonskem sporazumu se je leta 1956 preselil v Izolo. Tudi tu je bil zmeraj nadvse delaven družbenopolitični delavec, predvsem pa v ZZZB NOV.

ALBERT KLUN

## Tekmovanje v kegljanju

Ze 7. decembra se je začelo krožkovno tekmovanje v kegljanju v proslavo koprškega občinskega praznika. Končalo se je 22. januarja. Tekmovali so člani organizacij vojaških vojnih invalidov po naslednjih ekipah: Luka I., Luka II., Istra Benz, Primorski tisk, Vodna skupnost, gasilci, Slavnik, pošta in krožki ŠD Invalid, Silent ter Planka — vsi iz Kopra. Prvo mesto je dosegla ekipa ŠD Invalid, drugo pa Luka I.

A. Z.

## VSAK TEDEN ENA



### KUHINJSKI RECEPT

Zelo enostaven recept, soseda. Najprej vzameš pet tisoč starih dinarjev, dodaš nekaj novih ...

22

Teško je bilo Anki dopovedati. Na obrazu ji je bilo brati užaljenost, ker Vida ni hotela sprejeti usluge.

Vidi je bilo težko zaradi Anke. Ni je hotela užaliti, saj ji je bila storila že toliko dobrega. A vendar, v Ankinem odgovoru je bil kanček resnice. Res, Vida se je bala za svojega otroka, toda ... Kaj so Ankini otroci slabši in manj vredni od Marjanke?

»Veš kaj, Anka, vseeno grem pogledat v mesto. Če danes ničesar ne najdem, bo ostala pri tebi. Ne bojim se, da ne bi zanjo skrbelo dovolj in prav tako, kot za svoja otroka. Le nekaj bo čudno. Zaradi sosedov bova pri tebi to teže uredili, kot če bi jo dala kakšni drugi družini. Vsi se bodo spraševali, zakaj si obdržala otroka podnajemnice, medtem ko je ona izginila kot kafra. Boš videla, stvar ni tako preprosta ... Pozabljaš, da je vojna in da je vse sumljivo.«

Anka je ostrmelala in se zamislila:

»Prav imaš, Vida, na to še pomislila nisem. Kaže, da se bom res morala tudi jaz posloviti od punčke. Vendar pazi, Vida, če ne najdeš dobrih ljudi, jo vseeno raje pusti meni. Si bova že izmislili kakšne čenče, da nama bodo sosedi verjeli.«

Tako sta se končno pobotali. Po zajtrku je Vida pustila Marjanko v Ankinem varstvu, sama pa odšla iskat za malo nov dom.

V prijetnem svežem jutru je srečevala ljudi, ki so hiteli po svojih opravkih. Izogibala se je prometnih ulic, ker se ne bi bila rada srečala s komer si bodi in bi ji utegnili škoditi.

Najprej se je oglasila pri starem, sivem knjigovezu, ki je imel delavnico na dvorišču stare, močnejše hiše blizu sodnije. »Čika« so mu rekli. Ča-

23

stljlivi, dobrohotni striček ni bil sumljiv policiji, vsaj takrat še ne. V svoji delavnici je z ženo in enim delavcem izdeloval tako imenitne torbice raznih oblik, z dobro skritimi predali, da jih sovražnik nikoli ni našel, pa če je še tako brskal po njih, ko so bile preiskave na cesti. Koliko prepovedanih, dragocenih sporočil se je v njih preneslo! Sredi racij so kurirke nosile v njih prepotrebne ponarejene dokumente in nikoli se ni zgodilo,



Okrogli dobrovoljni obraz je bil poln prijaznih gubic ...

24

da bi jih sovražnik izvohal. Samo kurirke in kurirji so vedeli, kaj vse skrivajo v torbica, ki so bile na videz tako nepomembne kot vse druge.

»Dober dan, Čika!«

»Dobro jutro bo bolj prav,« jo je popravil in jo nagajivo pogledal izza naočnikov, ki jih je imel nasajene skorajda na koncu širokega, okroglega nosu. Okrogli dobrovoljni obraz je bil poln prijaznih gubic, ki so zgovorno pričale o njegovem dobrem, iskrenem značaju. Čeprav že star in nekoliko čokot, se je spretno sukalo med stroji.

»Kaj da si tako zgodnja?«

Res je bilo zgodaj, saj je komaj odprl svojo delavnico. Le Vidi se je dozdevalo, da je minilo že precej časa od takrat, ko je spala. Seveda, saj zadnjo noč sploh ni zatisnila očesa! Zdelo se ji je, da se včerajšnji dan, ko je zvedela, da mora v partizane, kar nadaljuje.

»Čika, nekaj sem ti prišla povedat.«

»Če je novica dobra, mi jo povej. Če je slaba, hm ... mi ni dosti zanjo.«

»Kakor se vzame. V partizane grem!«

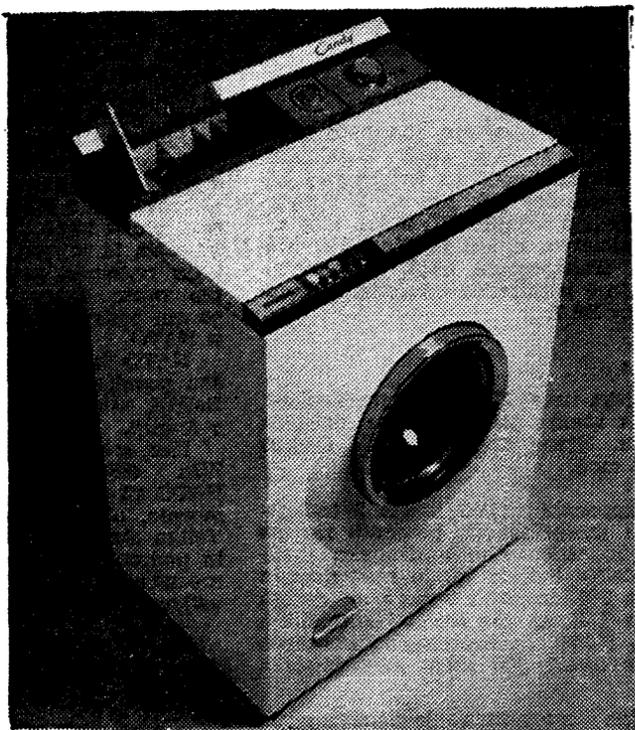
»Oho! Ali si prišla po slovo?«

»To še ne,« je odločno odkimala. »Nekaj bi te rada prosila, Saj veš, da imam punčko. Njo moram pustiti tukaj, ne morem je nositi s seboj v nahrbtniku. Veš,« — stisnilo jo je v grlu, — »če se ne vrnem, bi rada, da bi imela vsaj nekaj od mene kot spomin.«

»Seveda lahko. Poslušaj. Napisala sem ji pismo. Rada bi, da bi bilo varno skrito, ti pa to znaš ... Lahko bi mi pismo uvezal v platnice otroške knjige, ki bi jo šla zdajle kupit. Seveda, če hočeš?«

»Kako ne, prav rad ti to napravim, samo knjigo mi prinesi.«

SUPERAUTOMATIC 98  
**Candy**



Stroj za pranje perila regulira časovno  
biološko namakanje perila

ZASTOPSTVO INOZEMSKIH TOVARN IN KONSIGNACIJE

**tehno union**

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 5  
TELEFON Kometa, Uprava in računovodstvo  
b. g. 324 855, skladišča 57-496, 57-498

GABER



Stari trg

**KUHINJA  
VEGA 55**

## Križanka

1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11
12							13				
14						15					
16					17						
18				19					20	21	22
		23	24					25			
26	27						28				
29						30					
31						32					

Vodoravno: 1. narodni heroj, ki je padel v Kočevju decembra 1943, po njem se imenuje brigada (Mirko, 7. redko ime za begunca, tudi del predilnega stroja, 12. resa pri žitnem klasu, 13. nedotakljiv, zavarovan pred čim (npr. pred boleznijo) (množ.), 14. ime filmske igralkke Ekberg, 15. geometrijski lik, 16. organizacija v ZDA za raziskavo vesolja, 17. leseno obuvajo, 18. pripadnik starih Slovanov, 19. žensko ime, 20. kratica za »meterkilopond«, 23. samo ta, 25. svetopisemska oseba, 26. kraj pri Titovem Uzicu, 28. dalmatinsko žensko ime, 29. majhna rasa, 30. odlok, odločba, 31. ime franc. filmskega igralca Delona, 32. uporaba znanja v delu, ustaljen način dela.

Navpično: 1. kmečko poljsko orodje, 2. franc. semitolog, filozof in književnik (Ernest, 1823—1892), 3. navzočnost, pomoč, potreba pri delu, 4. ime opice v Tarzanovih zgodbah, 5. Jugosl. industrija nafte, 6. dalmatinska vprašalnica, 7. borba, boj, 8. nota

v molu, 9. kraj na Dolenjskem, italijanska in nemška posadka, večkrat likvidiran od partizanske vojske, bombardiran od italijanske, nemške in angleške aviacije, 10. nekatere, 11. potiskana tkanina, 15. dešni prtok Save pri Medvodah, 17. vojaško operativno področje za časa NOV, 19. blazinjak, 21. sovjetski šahovski veleojster (Pavel Petrovič), 22. vulgarno ime za ploščo, 24. partizansko ime narodnega heroja Staneta Semiča, 25. ime slov. gledališke igralkke Cigojeve, 26. glas trobente, 27. zorana zemlja, 28. zrak (latinsko), 30. kratica za »Domači prijatelj«.

RESTITEV KRIZANKE V 3. STEVILKI  
VODORAVNO: 1. žganci, 7. barbar, 12. irenta, 14. Alva, 15. grška črka, 16. hrčica, 18. Aša, 19. Isa, 21. okt, 22. Nagib, 24. uvula, 26. tisoč, 27. Spira, 28. grm, 9. rja, 31. III, 32. trasat 35. vrhunski športnik, 36. ojej 38. ujetniki, 40. nestor, 41. kotlar.

## Durjevi v Ponikvah

Ponikve so slikovita hribovska vas 700 m nad morjem. Po Baški grapi je tudi ta planota dobila ime — Baška planota. Največja in najstarejša vas na planoti je Sentviška gora. Poprej se je planota imenovala po nji Sentsiško-gorska planota. Na planoti je več vasi. Razen Ponikev in Sentviške gore so tu še Pečine, Prapetno in Pale. Ljudje se preživljajo večinoma z živinorejo in s pridelovanjem semenskega krompirja.

Vsa planota s Ponikvami je mnogo prispevala za NOB. Vas je dala mnogo borcev. Zrtev pa je bilo celo 36. Med njimi je bil tudi tridesetletni Teodor Kranjc, oče dvanajstih otrok. Imel je hišico skoraj uro daleč od gosteje naseljene vasi Ponikev. Dom so med vojno navadno imenovali »pri Durju« ali »Durjevi«. Sim Teodorja, Cene, je povedal, kako so živeli in kakšno trpljenje jih je doletelo med vojno.

Izmed dvanajstih otrok živijo zdaj le še trije Kranjčevi: Cene, Viktor in Marija. Durjeva družina se je povezala s partizani, brž ko so ti prispeli v te kraje. Tedaj jih je živelo še šest otrok; med njimi so bili štirje bratje partizani: Cene, Viktor, France in Albin — vsi borci Gradnikove brigade. Dva brata sta bila pri partizanih že pred zlomom fašizma. Cene in Albin sta morala nositi italijansko uniformo na italijanskih bojiščih. Po kapitulaciji Italije pa sta takoj našla svoje mesto v vrstah partizanov.

Spomladi 1943 so Italijani obkolili Durjevo hišo, odpeljali očeta, mater in sina Izidorja. Že tako reven dom so popolnoma oropali. Očeta in mater so po nekaj tednih izpustili, Izidorja pa so poslali v taborišče. Sin France je bil partizan. Kdaj pa kdaj je prihajal iz brigade s kakšnim partizanom, ki je bil tudi čevljar, da sta na domu popravljala čevlje borcem Gradnikove brigade.

Dne 25. aprila 1945 se je oče mudil po opravkih v vasi. Tam je zvedel, da so šli proti njegovemu domu domobranci z Grahovega. Pohitel je domov v skrbeh za ženo. Ko se je bližal domu, so ga domobranci opazili. Bil je naglušen in jih najbrž ni slišal. Ne bi jim mogel uiti, vendar so ga obstrelili. Tako so ga nekaj dni pred osvoboditvijo ustrelili blizu doma in še mrtvega oropali — vzeli so mu denarnico z dokumenti. Hvalili so se, da so ustrelili očeta »štirih banditov«.

ALBINA LAPANJA

## DOBRO JE, ČE VESTE

SVETOVNI ULOV RIB SE ZMANJŠUJE prav danes, ko pričakujemo, da bo morje dajalo človeštvu in živalstvu velikanske količine živil. Organizacija FAO, posebna agencija Združenih narodov za živila in poljedelstvo, je ugotovila, da je 1969. leta znašala količina ulovka rib v vseh morskih in sladkih vodah 83,1 milijona ton, ali dva odstotka manj kot je znašal rekordni ulov rib 1968. leta — 64,3 milijona ton. To zmanjšanje je povzročil manjši ulov peruanskih ribičev v začetku ribolovske sezone sardel v 1969/70 letu in pa izrpanje nekaterih lovišč slanikov in skuš v severnem Atlantiku. Peru je še vedno prva ribiška dežela na svetu s celotnim ulovom, ki znaša 9,2 milijona ton na leto; druga je Japonska z 8,6 milijona ton; tretja ZSSR s 6,5 milijona ton; četrta LR Kitajska s 6 milijoni ton. ZDA so prehiteli Norveško in pršice na peto mesto z ulovom 2,49 milijona ton. Po Norveški — 2,48 milijona ton — pride na vrsto Južna Afrika z ulovom 2,1 milijona ton.

PILOTSKE KABINE IZ NEPROBOJNE SNOVI. Direktorji letalskih družb so na konferenci v New Delhiju sklenili zahtevati, naj se gradijo pilotske kabine v letalih iz snovi, ki je ne morejo prebiti puškini in revolverjski naboji. Direktor inlijske uprave za zračni promet Arb je izjavil, da bodo ministrstva za promet v več deželah med drugimi tudi ministrstvi v ZDA in Veliki Britaniji, zahtevali od letalskih tovarn, naj zavarujejo pilotske kabine pred naboji in naj vanje vgradijo vrata, ki jih bo lahko odprl samo pilot z notranje strani.

PRAZIVAL, KI SE PRISTEVA RAZREDU BIČKARJEV (FLAGELATA), imenovana: noctiluca miliaris, se pojavlja v neznansko velikem številu v morski vodah. Velikost takega bičkarja ustreza glavi bučike. Bičkarji se ponoči na morsk površini srebrnasto svetlikajo. Ko ladje plovejo, razgibava je vodo, v kateri so bičkarji — na milijone jih je — svetlikajo ter ustvarjajo nepozabne nočne prizore, podobne prepekanih gorečih valov.

PALAMID, nova plastična snov, ki ima dobre plastične in fizične lastnosti. Lahko uspešno nadomestila kovine, npr. jeklo, baker, nikelj in razne druge kovine. To snov so začele pred kratkim proizvajati Železarne Sisak, obrat v Gladovu. Palamid se teže obrabi, je prožnejši, ni ga treba mazati, je odporen proti različnim kemikalijam in rji in je, kar je prav posebno važno, lažji kot katerakoli kovina. Obrat v Gladovu izdeluje plošče, cevi, palice in druge profile iz te snovi. Poleg vsega drugega so kovine v povprečju trikrat dražje kot palamid, ki ima dvakrat daljšo »življenjsko dobo« kot razne kovine, kar pomeni, da so prihranki pri uporabi palamida izredno pomembni. Proizvodnja v Gladovu je rezultat sodelovanja Železarne Sisak in avstrijskega podjetja »Heinz Feigle« ter zunanjetrgovinskega podjetja »Dinara« iz Beograda.

»TOVARNA POSTRVI«. Ohridsko jezero, naš največji sladkovodni ribnik, se šteje med najbogatejša ribja lovišča v naši deželi. Vendar je, čeprav je v tem jezeru ribji ulovek izredno velik, poraba rib mnogo večja. Zato so že 1935. leta ustanovili v Ohridu hidrobiološki zavod, ki pridobiva v svojih drščih z umetnim oplojevanjem ogromne množine postrvja podmladka, s katerim vsako leto močno obogatijo jezerski ribji zarod. Ta zavod je v pravem pomenu besede tovarniška ribogojnica.

NAJVEČ RIŽA PRIDE LAJO V AZIJI in sicer več kot 90 odstotkov vsega svetovnega pridelka. Te rastlinski kulturi prija monsumska področja, ker ji dajejo izredno ugodne pogoje, izdatne padavine, ki zagotavljajo obilen pridelek. Po množini pridelka gre prvo mesto LR Kitajski — približno 60 milijonov ton na leto. S strojnimi obdelovanjem, luščenjem in poliranjem izgubi riž precej svoje hranljivosti, ker ima tako obdelan riž manj vitaminov, mineralnih in drugih koristnih sestavin. Enolična prehrana s takšnim rižem povzroča avitaminozno bolezen beriberi, bolezen živcev z ohromelostjo in oteklina. Nepalirani riž ali polirani riž z dodatkom vitamina B, ne povzroča omenjene bolezni.

## Preberite tudi to

V juliju lani je bil sprejet nov pravilnik o indikacijah in rokih trajanja protez, ortopedskih in drugih pripomočkov ter sanitarnih priprav za vojaške vojne invalide. Ker gre pri tem za nekatere spremembe prej veljavnih rokov, nas mnogi sprašujejo, kateri roki so spremenjeni.

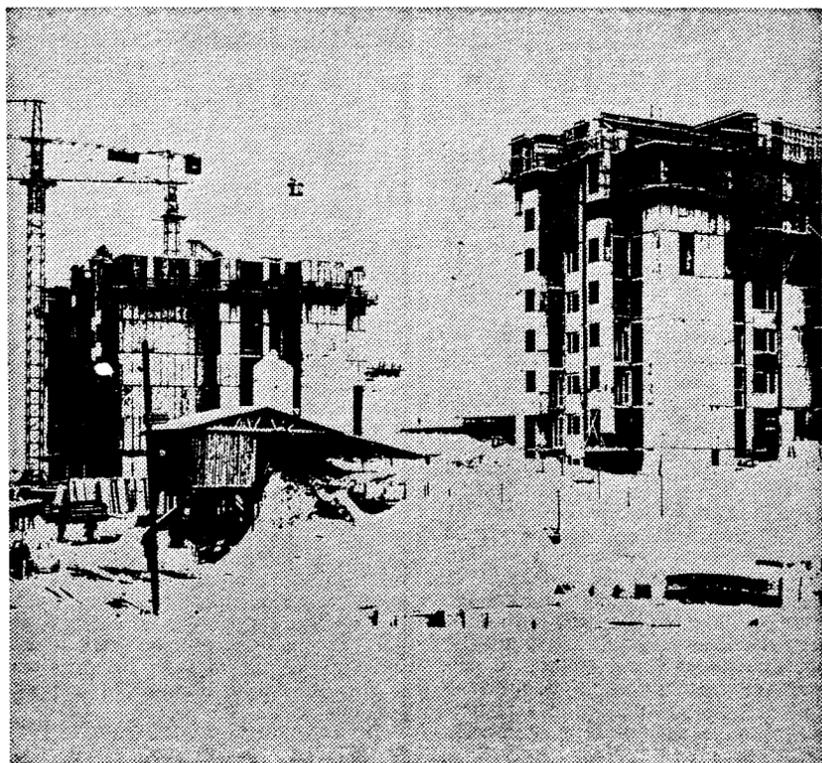
Da bodo prizadeti invalidi spoznali roke trajanja posameznih ortopedskih pripomočkov priobčujemo najvažnejše.

Pripomočki, ki so predvideni v tem pravilniku morajo trajati:

1. proteza za zgornje okončine dve leti
2. proteza za spodnje okončine dve leti
3. ortopedska obutev 6 mesecev
4. specialna obutev 8 mesecev
5. navadna obutev 8 mesecev
6. invalidski voziček 5 let
7. slušni aparat 5 let
8. estecke rokavice 6 mesecev
9. usnjene rokavice podložene s krznom 3 leta
10. usnjene rokavice podložene s flanelo 1 leto
11. ortopedski vložki 8 mesecev
12. palice in bergle (z dvema paroma gum):  
če invalid nosi protezo dve leti  
če invalid ne nosi proteze 10 mes.
13. aparati za zgornje okončine 3 leta
14. aparati za spodnje okončine 2 leti
15. magnetofon in ura za slepe 10 let

Mimo navedenih rokov so določeni tudi roki za pripomočke, ki jih uporabljajo le redki posamezni invalidi. Ne gre pa prezreti določila pravilnika, ki se glasi:

Pred potekom roka pripomočkom iz tega pravilnika, izvzemši čevlje, se izdelava invalidu na račun sredstev za zdravstveno varstvo vojaških vojnih invalidov nov pripomoček oziroma pravi stari, če je postal po preteku zanj določenega garancijskega roka neuporaben zaradi nezdružljivosti materiala iz katerega je bil izdelan.



## VČERAJ - JUTRI

Gradbeno industrijsko podjetje »Gradis« — Ljubljana je bilo ustanovljeno po koncu druge svetovne vojne. Obnova dežele je bila prva naloga novega podjetja.

Obnovi je sledil petletni plan. V tem razdobju je podjetje »Gradis« sodelovalo pri gradnji vseh pomembnejših objektov kapitalne izgradnje v SR Sloveniji, deloma pa tudi v drugih republikah Jugoslavije. Največje zgradbe iz tega časa so »Litostroji« v Ljubljani, Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem, Tovarna avtomobilov v Mariboru, objekti železarn Ravne na Koroškem in Jesenice, koksarne v Zenici, hidrocentrale Maribor, Moste, Medvode, Vuzenica in Savica, pa tudi cesta Ljubljana—Vrhnika, večji del avtoceste Ljubljana—Zagreb itd.

Vzporedno z vse večjimi zahtevami na področju gradbene dejavnosti je podjetje spopolnjevalo tudi notranjo organizacijo dela. Da bi gradbena operativna lahko nemoteno delala so ustanovili vrsto obratov: kovinska obrata v Ljubljani in Mariboru, lesno-industrijski obrat v Škoki Loki, strojno prometni obrat in obrat gradbenih izdelkov v Ljubljani. Leta 1954 so ustanovili lastni projektivni biro z nalogo, da poleg projektiranja osvoji in uvede sodobne metode graditve. Mimo tega pa je bil ustanovljen tudi poseben biro za študij in razvoj operativne dejavnosti podjetja.

### Širom po državi in v tujini

Od leta 1963 dalje gradi podjetje tudi v tujini. Tako gradi »Gradis« že 7 let v ZR Nemčiji, 6 let v Avstriji in drugo leto v Franciji, lani pa je prevzel delo tudi v Libiji.

Kot član poslovnega združenja IN-GRA sodeluje »Gradis« na licitacijah na bližnjem vzhodu in v afriških državah.

Dosedanji delovni uspehi tako doma kakor tudi v tujini so »Gradisu« pridelali do velikega ugleda tako v pogledu kvalitete pa tudi roka izvedbe prevzetih del.

Podjetje »Gradis« je v koprskem pristanišču zgradilo operativno obalo v pristanišču za pristajanje ladij z nosilnostjo do 12.000 ton in za pretovarjanje blaga z ladij na železnico in tovorne avtomobile. Poleg operativne obale so zgradili vse potrebne priprave za pretovarjanje in skladišča.

Nova obala je zgrajena po najsoodobnejših načelih gradnje pristanišč in s specialno opremo za taka dela. Gradili so jo v globljem delu pristaniškega bazena s temelji v globini 40 m iz jeklenih zagozdnih sten zbitih v obliki stebrov v premeru 20 m.

Obala je zgrajena iz betonskih montažnih blokov težkih do 100 ton. Temelji so na skali v globini 12 do 17 metrov. Ko so bili bloki položeni so ves prostor še nasuli in tako pridobili

ogromen prostor za številna skladišča in za tire žerjavov, železnice itd. Stevilna pokrita skladišča je projektiral projektivni biro »Gradis«. Skladišča služijo za uskladiščenje vseh vrst tovara, a konstrukcija omogoča najširšo manipulacijo ker je površina polja od 12/24 do 40 m.

Hidroelektrarna Vuzenica, ki jo je gradilo gradbeno podjetje »Gradis«, je zgrajena kot druga energetska stopnja na Dravi, med Dravogradom in Mariborom. Hidroelektrarna Vuzenica je pretočna elektrarna stebrskega tipa. Turbinski stebri so železobetonski (iz armiranega betona), široki 19 m, visoki 34 m, dolgi pa 42 m. Turbinske stebre in okoliške zgradbe povezuje most. Skupna moč elektrarne je 48 MW. Objekt ima štiri pretočna polja razmeščena med turbinske stebre oziroma obalne zgradbe. Zapirajo jih dvojne ploščaste zapornice.

Akumulacijski bazen ima 14.200.000 kubičnih metrov prostornine. Poprečna letna proizvodnja znaša 248 milijonov kwh.

V 25 letih svojega obstoja je »Gradis« zgradil nad 3200 raznih objektov. Med njimi je: 14 večjih energetskih objektov, nad 80 večjih industrijskih objektov, nad 100 km cest, 15 večjih mostov, 5 večjih silosov za žito, 3 hladilnice, nad 1000 m pristaniške obale, 8 večjih kmetijskih objektov, 5 vinskih kleti, več kot 15 poslovnih zgradb, nad 20 raznih šol in več sto stanovanjskih objektov.

Poslovno zgradbo (konzorcij), Titova 3 v Ljubljani je podjetje »Gradis« izgradilo v letih 1956—60. Objekt ima tri trakte. Ob Titovi cesti je osem etažnih traktov »A«, ob Šubičevi šest etažnih traktov »B« in ob Tomšičevi ulici pet etažnih traktov »C«.

Neto površina vseh prostorov znaša 15.000 kvadratnih metrov. Specifičnost konstrukcije je fasada z montažnimi prefabriciranimi armirano-betonskimi stebri. Okenski parapeti so obloženi z mozaikom.

»Gradis« je tako organiziran, da ima centralo v Ljubljani in sedem samostojnih enot z velikim številom gradbišč (Ljubljana, Maribor, Ravne na Koroškem, Celje, Jesenice, Ljubljana-okolica, Koper). Letna realizacija podjetja znaša okoli 370 milijonov dinarjev.

V podjetju je zaposlenih približno 4300 delavcev in uslužbencev. Od tega nad 60 inženirjev, 20 tehnikov, 150 poslovočij in okoli 1700 kvalificiranih delavcev.

Ob takem sestavu strokovnih kadrov in strokovnosti zaposlenih ter velikim izbori gradbenih strojev in težke mehanizacije, je »Gradis« sposoben prevzeti in kakovostno dobro zgraditi vse objekte od visokih do nizkih gradenj ter industrijskih in pomorskih objektov doma in v tujini.

(Nadaljevanje z 9. strani)

## VARŠAVSKI PAKT

jo s 150 protiletalskimi topovi in 200 protiletalskimi raketami SA-2.

### Madžarska

Na Madžarskem živi 10.325.000 ljudi, v oboroženih silah pa služi 101.000 moških.

Madžarska kopenska vojska ima štiri motorizirane pehotne in 2 tankovski diviziji s skupno 750 tanki. Kar zadeva letalstvo, imajo Madžari 170 bojnih in transportnih letal, 10 helikopterjev in 5 bataljonov z raketami »zemlja-zrak« SA-2.

### Poljska

Poljska ima 32.800.000 prebivalcev, vojaška služba pa traja dve oziroma tri leta. Njene oborožene sile štejejo 242.000 moških.

V kopenski vojski imajo 5 tankovskih, 8 motoriziranih pehotnih ter po 1 zračnodesantno in amfibijsko jurišno divizijo. Poljaki imajo med drugim drugim 280 srednjih tankov, predvsem T-54 in T-55, in 150 amfibijskih lahkih tankov PT-76. Za protizračno obrambo je namenjenih 300 raket »zemlja-zrak« SA-2.

Vojna mornarica je sorazmerno močna, ima pa 5 podmornic, 3 rušilce, 12 raketnih in 20 torpednih čolnov itd. Letalstvo ima 750 bojnih letal, 40 helikopterjev in prav toliko transportnih letal.

### ROMUNIJA

Romunija ima 20.000.000 prebivalcev, v vojski pa služi 181.000 moških. Vojaška služba je krajša kot v drugih vzhodnoevropskih deželah: 16 mesecev v kopenski vojski in 2 leti v letalstvu in mornarici.

Njena kopenska vojska ima 2 tankovski in 6 motoriziranih pehotnih divizij ter 1 zračnodesantni polk in 1 planinski korpus. Vsa težja oborožitev je sovjetskega izvora, tako tudi 1450 srednjih tankov in 900 oklepnih transporterjev.

Njena mornarica ima le manjše obalne ladje, med njimi 12 torpednih in 5 raketnih čolnov, letalstvo pa 250 bojnih letal in 10 helikopterjev.

## ORGANIZACIJA NATO PAKTA

Severnoatlantski sporazum so leta 1949 podpisale Belgija, Britanija, Kanada, Danska, Francija, Island, Italija, Luksemburg, Holandija, Norveška, Portugalska in ZDA, tri leta kasneje sta to storili Grčija in Turčija, leta 1955 pa še Zahodna Nemčija. Države, ki so podpisale sporazum, so se obvezale na medsebojno pomoč v primeru napada na katerokoli drugo članico.

Severnoatlantski svet s sedežem v Bruslju je sestavljen iz petnajstih ministrov članic NATO pakta, sestaja pa se dvakrat letno. Vojaški svetovalec tega sveta je vojaški komite, ki ga sestavljajo načelniki generalštabov vseh članic razen Francije in Islanda in ki so mu podrejeni tudi glavni komandanti NATO.

NATO ima namreč tri glavna vojaška poveljstva: evropsko s sedežem v Belgiji, atlantsko v ZDA in rokavsko v Angliji.

Kar zadeva atomsko oborožitev, so ZDA odstopile glavnemu poveljniku NATO sil v Evropi manjše število podmornic, oboroženih z izstrelki polaris, Velika Britanija pa srednje bombnike in podmornice z izstrelki polaris. Podmornice te vrste ima tudi glavno poveljstvo za Atlantski ocean.

## DELO

### CASOPISNO IN GRAFIČNO PODJETJE

Ljubljana, Titova—Likožarjeva—Tomšičeva  
BLASNIKOVA TISKARNA  
TISKARNA »DELO«

- Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine
- Izdeluje enobarvne in večbarvne klišeje v najmodernejši tehniki
- V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnico in plastificirnico
- Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«
- zabavni tednik »TEDENSKA TRIBUNA«
- ilustrirano revijo »TOVARIS«
- štirinajstodnevnik »NAŠI RAZGLEDI«
- revijo »AVTO«
- revijo »STOP«
- zabavni tednik »ZVITOREPEC«



## GEOLOŠKI ZAVOD

Ljubljana, Dimičeva ulica 16  
Poštni predal 132

Geološki zavod je znanstvena delovna organizacija, ki trajno opravlja raziskovalno dejavnost na področju geografije in sorodnih ved, s katero se pospešuje razvoj področja znanosti, hkrati pa zadovoljuje potrebe gospodarstva. Zavod opravlja znanstvene in raziskovalne naloge na področju geologije, geofizike in sorodnih ved, projektira in izvaja vrtna, rudarska, hidrogeološka, geotehnična ter druga raziskovalna in konsolidacijska dela ter konstruira in izdeluje strojno in drugo raziskovalno opremo.

## CENIK MALIH OGLASOV

Poizvedbe, vabila, objave, obvestila, zahvale in podobno — do 10 vrstic — 10 dinarjev. Če znaša besedilo več kot 10 vrstic, stane vsaka nadaljnja vrstica 1,50 din.

Objave s komercialno vsebino: do 10 vrstic 30 dinarjev, vsaka nadaljnja vrstica 5 dinarjev.

Pravni nasveti so za naročnike brezplačni, drugim zaračunavamo dejanske stroške, a največ do 15 dinarjev.

Osmrtnice (kratke nekrologe) objavljamo brezplačno, njihovih tekstov in pripadajočih fotografij ne honoriramo in ne vračamo.



## LJUBLJANSKE OPEKARNE

LJUBLJANA, Cesta na Vrhovce 2

Cenjenim odjemalcem priporočamo vse vrste opečnih izdelkov, posebno priporočamo modularni blok, s katerim se hitro in poceni gradi.

## TINE...!

Mamica mi je pripovedovala: Bilo je jeseni leta 1942. Nad Rabom, kjer smo lačni in prezebli životalili v majhnih šotorih, so se že nekaj dni kopičili temni oblaki.

»Voda! Voda! Voda!« Dolinico so napolnili kriki, jok in — voda, ki je vse hitreje naraščala. Drla je med preplašenimi ljudmi ter odnašala s seboj šotore in obleko, spodnašala slabotne. Zatem je uvarila še strela v električni napeljavo in ostali smo v temi.

Stala sem v mrzli vodi. Med močnim bliskanjem sem pred seboj ugledala obraz ženske. Razmršeni in mokri lasje so ji padali na obraz in njene oči so bile polne groze. Na pol razprte ustnice so bolešno šepetale: »Tine!...« Strahotni prizor je zagrnil tema. Ko je blisk znova osvetlil okolico, sem v krčevito stisnjenih rokah tiste ženske zagledala otroka. Ročice so mu mrtvo visele ob telesu, glava je bila nagnjena navzdol in izbuljene oči so stekleno zrlje vame. Zakričala sem. Ženska se je zdrznila in me pogledala. Njen obraz je bil spačen od bolečine. Joj, groza! Za krilo se je držalo še majhno dekletce in prestrašeno klicalo: »Mama!...« Ona pa je stala v vodi z mrličkom v rokah in ni odgovarjala na njene klice. Pograbila sem deklico, ki jo je voda že spodnašala, in se začela prebijati proti izhodu. Mala je v mojem naročju še vedno sunkovito hlipala in se tresla po vsem telesu. Nekako sva le prišli do ograje. S težavo sem jo preplezala. Noge so mi močno krvavele in s poslednjimi močmi sem se privlekla na bližnjo vzpetino, kjer ni bilo vode. Rešila sem majhno in nedolžno bitje! Zato sem bila kljub grozotam, ki sem jih doživela, in trpljenju, ki me je še čakalo, neizmerno srečna.

SONJA PREŠERNA

## 13 LET

Po očetovem pripovedovanju:

Jeseni leta 1943 so se partizani zadrževali v bližini vasice Mlaka nad Lušo. Nekega večera so odšli v Javorje k bogatemu kmetu, da bi dobili kaj za pod zob. Gospodinja jih je naznanila. Nemška partizna s policijskimi psi jih je dohitela v gozdu, kjer so počivali. V boju sta padla Ciril Tavčar iz Zelenikov in partizan Zvonko iz Žirov.

Drugi dan, bilo je v nedeljo, sem pasel živino na Vresju za domačo hišo. Tam daleč sem ugledal partizana Jožefa Peruna od Sv. Barbare. Bil je ranjen in poprosil me je, da ga spravim na varno. S težavo sem ga privlekel domov. Da li smo mu jesti in ga skrili v hlev med seno.

Čez petnajst dni so prišli Nemci. Trdili so, da imamo skrite partizane. Jožefa Peruna niso našli in pošteno smo si oddahnili.

Naslednje jutro je prišlo nekaj partizanov iz Škofjeloškega odreda. Poslali so me v Mlako, da bi poizvedel, če se tam zadržujejo Nemci. Ne samo da so bili tam, še jaz sem jim padel v roke. Dali so mi zaboj municije in mi ukazali, da ga odnesem v tri kilometre oddaljeno četeno ravan. Ko so videli, da sem se pod težo bremena skoraj sesedel, so se premislili. Nazaj grede sem tekel, kolikor so me nesle noge. Ko sem prišel domov, sem partizanom povedal, kaj se mi je pripetilo. »Boš vsaj vedel, kaj se pravi biti vojak!« so se mi posmehovali. Povedal sem jim tudi, da so Nemci odšli na Stari vrh. Odšli so v hlev po partizana in ga odnesli v bolnišnico Franjo. ANDREJA DEBELJAK

## NAGRAJENI PRISPEVEK

Po pripovedovanju

# KAJŽERJEVA URŠKA SE JE VRNILA

Meglenega dne leta 1944 sem se vračala iz Prevalj, kamor sem šla nakupovat. Bilo je spomladi ali jeseni, ne spominjam se več dobro, saj je od takrat minilo že več kot petindvajset let... Preden sem prečkala cesto pri Brancurniku, sem se ozrla gor in dol. Tam daleč sem ugledala Kajžerjevo Urško, kako hiti proti meni. Resnica ali privid? — sem se vprašala. Vedela sem, da so jo odgnali v dravograjске zapore in da je vsa soteska s strahom pričakovala vesti od tam. Vedeli smo, kakšne zločme počenjajo v Dravogradu, in naša bojazen res ni bila neosnovana.

Kajžerjeva Urška mi je brez besed podala roko. Odvzela sem ji sveženj, ki ga je držala pod pazduho. Takoj sem namreč opazila, da je od dolge hoje močno utrujena. V svežnju je bila pogača iz venikega kmečkega pekača. Videti je bila dobra, saj je bil ovojni papir že čisto masten. Počasi sva nadaljevali pot. Opazovala sem jo. Bila je bleda in ustnice je imela razpokane. Njena obleka je bila temna in ruto je imela zavezano od zad, kot je koroška navada. Tihó sva hodili in le včasih je vzdihnila. Nenadoma je obstala in mi s solzami v očeh rekla: »Nocoj se mi je tako čudno sanjalo, o hčerki Urški... bila je v beli obleki, z venčkom na glavi in čisto majcena je bila... bojim se, da so jo v Nemčiji kaj huđega storili.« Povedala mi je še, da vso noč ni zatislila očesa in da se je v dravograjških zapori ustrašila vsakega paznika, misleč, da ji nosi slabe vesti o hčerki. »Danes kar verjeti nisem mogla, ko so mi povedali, da sem prista!« je dejala.

Ze so se videli vrhovi kotovskih gozdov. Hodili sva po strmih njivah in travnikih ter tako prišli do njenega soseda Makija. Tu so se ob nedejnih in praznikih sestajali Urška, njen mož Tomaž in otroci ter skupaj s petimi Makijevimi tanti peli, da jih je bilo veselje slišati. Lepa slovenska pesem je doneja prek polj ter se pomešala s šumljanjem potoka, ki teče mimo teh domov. Prešerna in radostna je bila ta pesem! Po tako lepo preživetih večerih je bil teden krajši in delo je šlo hitreje od rok. Tudi šegavosti in dobre volje je bilo vedno na pretek. Domovi so bili urejeni in polja skrbno oodelana. Bojazni in žalosti skorajda niso poznali. Pa je prišla vojna!

Strma so Makijeva polja na spodnji strani domačije. Urška je obstala: »Greva po ozarahl!« Šli sva. Tu in tam sem jo kaj povprašala, a odgovor je bil vedno kratek. Tako sva prišli na Pečnikova polja. Tu je zopet obstala in pogledala gor proti svoji domačiji. Potem je še počasneje nadaljevala pot. Na dvorišču se je igral njen desetletni sinček Drago. »Mama je prišla!« sem zaklicala. Deček je poskočil, bil je v hipu pri mami in že ji je obvisel na vratu. Se danes se spominjam tega prizora! Izročila sem Urški zavoj s pogačo in odšla. Nisem želela motiti



snidenja otroka in matere, ki je bila zapustila dom s slutnjo, da jih vidi zadnjikrat, in v prepričanju, da bodo njeni najdražji ostali ptički brez toplega gnezda...

Kdo neki je zamesil pogačo za Urško? sem premišljevala, ko sem se vračala proti domu. Starejša hčerka je bila v nemškem taborišču, Mici in Drago sta bila še premajhna, da o najmlajšem sploh ne govorim. Saj je vendar lakota skoraj v vsaki hiši! Kadar koli mesim pogačo, se spominim Urškine vrtnice iz dravograjških zaporov...

Vojna je minila in tudi Urškina hčerka se je vrnila iz Nemčije. Samo pesem nič več ne domi tja

dol čez Kotovska polja. Urška se je z možem in otroki preselila v Leše in tudi Makijevi fantje so se razšli.

Danes vem, zakaj je Urška molčala, ko se je bližala domu. Slovo od dragih v vojnih dneh je tako strašno, da ga razume le tisti, ki je sam to okusil — in ginjenost ob vrnitvi tako velika, da v takih trenutkih ne moreš govoriti niti z najboljšim prijateljem. Mnogo je prestala Kajžerjeva Urška! Želim ji, da bi svojim dragim zamesila še mnogo prazničnih pogač ter da bi njena skrb in toplina še dolgo bedela nad njimi.

MARIJA PECOVNIK

## Odgovarja Polde Dežman IGRALEC IN REŽISER

DANES STE DIREKTOR LUKOVNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI, MED NOB PA STE BILI ČLAN PARTIZANSKE IGRALSKE SKUPINE. KDAJ STE SE VKLJUČILI V TO SKUPINO IN KJE STE PRVIČ NASTOPALI?

— V igralsko skupino sem se vključil kmalu potem, ko je začel Danilo Turk-Joco zbirati po brigadah primerne člane. Našel me je v Gregorčičevi brigadi v Lokovcu. Najprej sem moral pokazati, kaj znam. Recitiral sem Drejčnika Andreja. Jocu je moj nastop verjetno ugajal, saj me je takoj vzel s seboj. Iz Lokovca smo šli v Cepovan. Hodili smo ponoči. Bilo je mraz, padal je sneg in burja je bičala v obraz. Od mraza smo imeli solzne oči. Danes se mi zdi, da je bila to najhladnejša noč mojega partizanskega življenja. V Cepovanu smo se začeli takoj pripravljati za nastop, ki je bil namenjen neki italijanski partijski delegaciji. Sicer pa sem že nekoč prej nastopil z Drejčnikom Andrejem pod Matajurjem. Mislim, da je bilo to v vasi Mašera.

DOGODKI, KI SO SE VAM NAJBOLJ VTISNILI V SPOMIN?

Bil je to droben, a nepozaben dogodek. Tik pred uprizoritvijo Finžgarjeve »Razvaline življenja«, ki sem jo tudi režiral, je stopila k meni ena izmed igralk, Pavla Kokošarjeva, rojakinja s Cerkljanskega. »Srečna sem, Polde, saj si nisem nikoli mislila, da bom kdaj igrala v slovenski igrilni mi je dejala s solznimi očmi. Bilo je to v Cerknem, po sedemnajstih letih kulturnega molka! V drugi vlogah so nastopali Irma Kacinova, Jože Zupan, Ivo Maver, Danilo Turk-Joco, Fani Ponikvarjeva in jaz.

V nepozabnem spominu mi je ostal tudi nastop v bolnišnici Franji. Tja smo smeli z nezavezanimi očmi, kar sicer ni bilo v navadi. Hodili smo ob potoku. Ko sem zagledal barake med zelenjem, se mi je dozdevalo, da sem v pravilicnem svetu. Čudil sem se organizaciji in bolnišnici. Prebivalci tega nenavadnega kraja so res mislili na vse in na vsakogar. Zame je bil čudovit celo vodomet med barakami. Nisem si mogel misliti, da je mogoče v tako težavnih pogojih narediti kaj takega. Še isti večer smo nastopali po bolniških sobah, in kdo bi mogel pozabiti hvaležne poglede ranjenih in bolnih!

Med najlepše spomine bi uvrstil tudi dan, ko smo na robu Vipavske doline srečali lačno in slabo oblečeno partizansko vojsko. Nastopali smo pred temi borci, lačniki, izmučenimi in željnimi počitka. Bilo me je sram, ker sem bil še kar dobro oblečen in sit. S strahom sem začel recitirati »Slovo od mladosti...« Toda glej, utrujena vojska se je začela dramiti, dvigala se je in se mi približala. Tako je bilo z vsemi našimi nastopi po vaseh. Takratni hribovski človek je bil občudovanja vreden gledalec, ki bi se ga danes razveselil vsak igralec.

SABINA ERZEN

## IZLET V KUMROVEC

Pred kratkim je sevniško planinsko društvo organiziralo izlet v Kumrovec in na Sveto goro, ki so se ga udeležili tudi planinci iz Krmelja in Tržiča. Vožnja v Kumrovec je bila zelo dolga. Tam smo si z zanimanjem ogledali Titovo rojstno hišo. Potem smo odšli na Sveto goro. Bil je meglen dan. Zato ni bilo nič čudnega, da se nam je čaj v tankajšnem domu zelo prilgel. Na Sveti gori smo prisluhnili tudi predavanju »Kako mora biti opremljen planinec in se zabavali z različnimi igrami. Med potjo proti domu smo se ustavili še v Dobravi, kjer smo si ogledali spomenik desetim aktivistom iz Krškega, ki so jih ustrelili Nemci. To so bili mladi ljudje, ki jim je v srcih gorela ljubezen do domovine.

Takšnih izletov si še želimo!

ANDREJA TOMŠIČ

## KRATKIJANJE

Spoštovana tovarišica urednica!

Precej časa je že minilo, odkar sem vam poslala zadnji prispevek. Gotovo ste že pozabili, da sem bila nekoc tudi jaz omenjana na mladinski strani vasega časnika. Saj bi ne bilo nič čudnega! Verjetno se boste vprašali, kdo je temu kriv. Na to vprašanje še sama ne vem pravega odgovora. Vem le, da imam malo prostega časa in da sem postala lena za pisanje. Danes sem se le odločila, da vam napišem pisemce; prihodnjic pa vam bom poslala še kakšen prispevek. Upam, da se z mojo odločitvijo strinjate. Morda to, kar bom zapisala, ni primerno za objavo. Kar sem doživela, me je tako težilo, da sem morala nekemu potožiti. Zadovoljna bom, če boste pismo prebrali.

Minilo je že mnogo let, odkar je sovražnikova noga zapustila Jugoslavijo. Od tistega dne je naš narod zavzeto odstranjeval tujeve stopinje. Prijateljski stiki s sosednjimi državami so bili zopet vzpostavljeni in pregnano je bilo sovraštvo iz naših src. Še vedno so ljudje, ki nas sovražijo! so mi govorili. Nisem jim verjela do dne, ko... Prisluhnite! Obiskala sem eno naših trgovin, ki so konec tedna natrpane s kupci. Kljub delu si je prodajalka vzela toliko časa, da je z menoj spregovorila nekaj besed. »Tu se ne govori slovenski, tu se govori italijanski!« sem nenadoma zaslišala. Prisotni so onemeli, starejši Italijan pa je smehljal se zapustil trgovino.

Preden se poslovim, bi vam še rada zaželela veliko uspeha z nam tako priljubljeno mladinsko stranjo »TV 15«.

Prejmite lepe pozdrave!

MIROSLAVA BESEDNIAK  
Volaričeva 1  
p. Kobarid

Draga Miroslava!

Prav je, da se postaviš v bran slovenske besede. Oa- ločno in glasno! Samo vedi, da ni veliko takšnih nučre- nežev in vedno manj jih bo! Kar se pa lenobe tiče, ne naj- dem nobenega opravičila, ce bi ga še tako rada. Zato se čimprej oglasi, in ne samo s pisemcem.

Lepo pozdravljena!

MILENA

Draga tovarišica Milena!

Najprej se vam zahvalju- jem za prelepo novoletno čes- titko. Bila sem je zelo vesa- la! Še vedno in vsak dan ča- kam na honorar za prispe- vek, ki ste ga objavili na mladinski strani vašega čas- nika. Povprašala bi vas še ra- da, kako je plačevanjem nar- očajne za »TV-15« — sem nova naročnica — in kakšna je višina denarnega plačila za sestavke. Mislim, da boste ustregli moji prošnji in na vprašanja tudi takoj odgovo- rili.

Prisrčen pozdrav!

BRANKA BUKOVEC  
Uršna sela 85  
p. Novo mesto

Draga Branka!

Kakšna radovednost in ne- učakanost! Seveda ga boš prejela, honorar, samo za ma- lo potrpljenja bi te prosila. Nasvet: ne čakaj v brezdolju, usedi se lepo za pisalno mizo in napiši nov prispevek. Čas ti bo hitreje minil in tudi de- narja bo več. Višina plačila je odvisna od kakovosti in dolžine prispevka, naročnino za »TV-15« na bo o pravem ča- su nobrah nismonoša.

Lepo pozdravljena!

MILENA

## PISANA TORBA

NIČ GA NE MORE MOTITI... Nedavno čudovito nogometno tekmo med Olimpijo in Hajdukom, odigrano v sloviti ljubljanski gosti meglji, si je ogledal tudi predsednik ZIS Mitja Ribičič. Urednik »Večernjih novosti« Jovan Hadži-Kostić meni: »To ga ni nič motilo. Navažen je pač, da mu podajajo meglo.«

TRDOVRATNI BOGOVI... Veljko Vlahović, član izvršnega biroja predsedništva ZKJ, je govoril na sestanku samoupravljalcev v Novem Sadu o družbeni moči delavskega razreda. Rekel je tudi: »Revolucija snema bogove z nebes in jih meče na zemljo. Oni pa še vedno živijo, živijo v raznih oblikah in izvajajo nasilje nad človekom. Samoupravljanje pa pomeni končno umiranje bogov...«

KDO BO KOGA? »Po republikah se ustanovljajo nove močne banke. Ni jasno, ali bo vsaka republika imela svojo banko, ali pa, ali bo vsaka banka imela svojo republiko.« je napisal zajedljivi časnikar v beograjski »Politiki«. Bojimo se, da se bo uresničila druga možnost, saj velja že od pradavnine rek, ki pravi: Denar sveta vladar.

MENDA NI LJUPKA MISLILA TUDI NA SVOJ SHOW (umetniško zabavno prireditev). Ljupka Dimitrovska je rekla o režiserju Antonu Martiju: »On lahko iz nič naredi nekaj.« Nedavno je Marti posnel show Ljupke Dimitrovske...

REKORDERJI... Izračunali so, da ima Jugoslavija najkrajši delovni čas na svetu: samo 39 ur na teden. Za nami »capljajo« celo ZDA, ZSSR, Italija, Nemčija, Švica, Japonska itd. V jugoslovanski delovni čas pa je vračunan tudi nedelovni čas, čas za pripravljanje in pitje turške kavnice, malice, za branje časnikov, za razpravljanje o razmerah v našem nogometu... Če bi upoštevali in odšteli še čas za te »važne opravke«, nas ne bi nikdar nihče na svetu dohitel.

General o generalih... Člankar zahodnonemškega radia Wagner je nedavno govoril o pogostih vojaških prevratih v Južni Ameriki in Afriki ter je ob tej priložnosti navedel izrek iz Spomina generala de Gaulla: »Slabši kot neumen general je samo še inteligent general.«

UTRUJENI BREZDELNIKI... Člankar londonskega časnika »Daily Mirror« je napisal: »Playboy je mlad človek, ki si pozimi odpočiva od poletnega brezdelja.«

NEUPRAVIČENA JEZA... Časnik »New York Times« brani študente, na katere se jezi predsednik Nixon, ker demonstrirajo proti njegovi vietnamski politiki. V zadevnem članku je moč prebrati tudi tale stavek: »Kdor zaneti ogenj, mora trpeti tudi dim.«

VSE SE DRAŽI, TUDI ZAPOR... V gradivu, ki so ga nedavno dobili odborniki kragujevske občinske skupščine, je poleg drugega, navedeno tudi: »... da so zmogljivosti zapora v Petrovcu izkoriščene samo 40 odstotno in da je to vplivalo na podražitev stroškov za zaporni dan...« Kragujevaška »Svetlost« meni: Ta podatek nam dela precejšnje skrbi, vendar ni, zdi se, v tem pogledu mogoče ničesar spremeniti, saj so se naši meščani nehali udeleževati tudi pri prostovoljnih akcijah, še manj pa so pripravljene sodelovati pri pocenitvi stroškov za zaporne dneve...

PRIZADEVNI DAVKARJI... Davčni uradi kažejo kaj pogosto prehudo vnelo, ko gre za izterjevanje davkov. Dobro pa je, da kdaj pa kdaj to tudi priznajo. Tako je npr. nedavno objavilo »Davčno glasilo« zvezne države Illinois (ZDA) tole pismo: »Po pošti sem prejel nalogo davčnega urada, da moram brezpogojno plačati davek v znesku 39 dolarjev in 16 centov. Imam 15 let. Nimam nikakršnih zaslužkov in ne premoženja, razen enega bicikla. Bom pa s plačilom le še počakal, dokler ne bom videl, kako boste obdavčili mojo sestro, ki ima zdaj štiri leta in — tricikel.«

BOJI SE, DA GA NE BI KDO IMEL ZA POPEVKARJA... Filmski igralec Raf Valone je izjavil po neki burni nogometni tekmi: »Nogometno igrišče je edini kraj, kjer se lahko po mili volji na ves glas derete, ne da bi vas kdo imel za popevkarja pop-melodij (sodobnih napevov).«

## ob stoletnici pariške komune

## Sedemdeset dni (1)

Vlada narodne obrambe je 28. januarja 1871 podpisala premirje in akt o kapitulaciji Pariza. Vse čete pariškega garnizona (okoli 240.000 mož) so bile razorožene — z izjemo narodne straže (okoli 200.000 mož). Obleganje Pariza je bilo uradno končano, vendar so nemške čete ostale na fronti okoli mesta ter v delu utrdb. V pogojih za premirje je bilo določeno, da se mora sestati narodna skupščina, ki naj bi potrdila pogoje za sklenitev miru. Na volitvah v narodno skupščino 8. februarja so zaradi kmetov, ki so si želeli miru za vsako ceno, večino dobili posestniki, duhovniki ter predstavniki desničarskih meščanskih strank.

Prvo zasedanje narodne skupščine je bilo 13. februarja v Bordeauxu in za predsednika vlade so izvolili Louisa-Adolfa Thiersa, enega najhujših sovražnikov delavskega razreda, demokracije in socializma. Tako narodna skupščina kot Thiersova vlada sta kmalu pokazali, da sta usmerjeni zoper ljudstvo. Narodna skupščina je 1. marca potrdila premirje in sprejela preliminarnne pogoje za sklenitev miru. Potem je prešla v napad na pariški delavski razred in proletarski del narodne straže. Tako je izdala dekret o ukinitve plače za vojaške narodne straže, ki je bila edini dohodek brezposelnih delavcev. Ukinila je tudi odlaganje v plačevanje stanarin, ki je bilo uvedeno v začetku obleganja prestolnice. Delavci in drobna buržoazija so se znašli v nevarnosti, da jih vržejo iz stanovanj, če ne poravnajo najemnine. Dne 11. marca je narodna skupščina sprejela odlok, po katerem je bilo treba v dveh tednih izplačati vse menice, katerih rok je bil zaradi vojne podaljšan. V štirih dneh so sodišča dobila predloge za izplačilo 150.000 menic. Pariški delavci in predstavniki drobne buržoazije so se hoteli upreti sovražni politiki Thiersa in narodne skupščine, zato so ustanovili množično vojaško-politično organizacijo — Republikansko federacijo narodne straže v okraju Seine (Fédération republicaine de la Garde nationale du département de la Seine), v katero je stopilo 215 bataljонов narodne straže — večinoma sestavljenih iz prebivalcev delavskih pariških četrti. Ustanovili so tudi centralni komite narodne straže, ki je prevzel splošno politično vodstvo. V centralnem komiteju so bili znani demokrati in socialisti, med njimi tudi pomembna člana I. internacionale Louis-Eugène Varlin, Adolphe-Alphonse Assi idr.

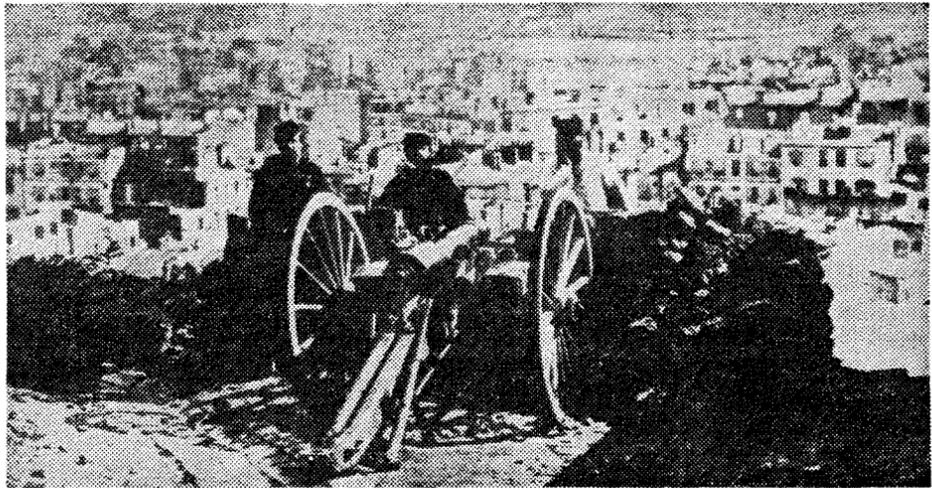
Centralni komite si je prizadeval, da bi se Francija izognila državljski vojni, toda razvoj dogodkov je bil takšen da je bil oborožen spopad pravzaprav neizogiben. Vpliv centralnega komiteja med širokimi ljudskimi množicami se je večal iz dneva v dan. Pariz in še nekatera druga mesta so bili tik pred revolucijo. Thiersova vlada se je tega zavedala, zato je hotela zaustaviti razvoj, ki bi prav gotovo pripeljal do tega, da bi delavci z orožjem prevzeli oblast v svoje roke. Sklenila je razorožiti delavce v Parizu in likvidirati njihove revolucionarne organizacije.

Ponoči 18. marca 1871 je Thiersova vlada poslala vojsko (dve pehotni diviziji, okrepljeni s policijskimi oddeli) na Montmartre in v druge delavske četrti prestolnice. Vlada je hotela priti do topov, ki so bili kupljeni z denarjem delavcev. Vojska je zasedla Montmartre in Belleville, polastila se je 70 izmed 227 topov ter jih začela vlačiti proti središču mesta. Razjarjena goloroka množica je planila na vojske. Ko pa so oficirji ukazali vojakom, naj streljajo na množico, so zavrnili ukaz, nato pa celo zgrabili poveljujoča generala Jacquesa-Lonarda Thomasa in Clauda-Martina Lecomta ter ju ustrelili. Topovi so ostali na Montmartru.

Tako se je začela pariška komuna:

## Napredovanje rezervnih oficirjev

Po podatkih zveznega odbora ZRVS Jugoslavije oziroma personalne uprave DSNO je bilo leta 1970 povišanih v višji čin 13.124 rezervnih oficirjev. V čin generalmajorja je bil povišan en rezervni oficir, v čin polkovnika — 4, podpolkovnika — 31, majorja — 33, kapetana I. kl. — 1198, kapetana — 4533 in v čin poročnika 7034 rezervnih oficirjev.



Topovska postojanka narodne straže na Montmartru

stihijsko in brez kakršnekoli zavestne in načrtne priprave, kot je pozneje zapisal V. I. Lenin. Rodoljubni in družbeni upor se je spremenil v vstajo, ta pa v revolucijo.

Po uspehu na Montmartru je centralni komite narodne straže prešel iz obrambe v napad: poslal je bataljone narodne straže iz delavskih četrti v središče mesta. Pripadniki narodne straže so naglo zasedli poslopja policijske prefekture in ministrstev, vojašnice, občine v nekaterih okrožjih, do konca dneva pa tudi mestno hišo, na kateri so razobesili rdečo zastavo. Prestolnica Francije je bila v rokah delavcev.

Thiersova vlada je pobegnila v Versailles, nekdanjo rezidenco francoskih kraljev. Tudi vojska — dve pehotni diviziji in del meščanskih bataljонов narodne straže — se je umaknila v Versailles. Centralni komite narodne straže je prevzel dolžnost začasne vlade proletariata in pridruženega radikalnega dela pariškega malomeščanstva. Toda že v prvih korakih »prve vlade delavskega razreda«, ko jo je ocenil Marx, je bilo čutili, da Francija nima enotne revolucionarne partije proletariata, ki bi mogla voditi boj. Večina članov centralnega komiteja ni računala z mož-

nostjo, da bi Thiers utegnil poslati vojsko nad Pariz, tako da je centralni komite pod vplivom zmernežev bil popolnoma nedejaven v vojaškem pogledu.

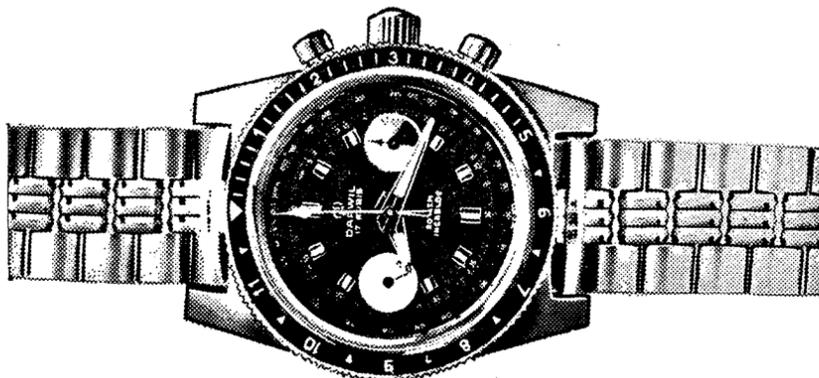
Prav zaradi tega je centralni komite zagrešil nekaj hudih napak. Predvsem je dovolil Thiersu, da je brez kakršnegakoli posega narodne straže spravil svojo vojsko iz Pariza v Versailles. Prav tako centralni komite ni izbral zmage 18. marca, ko bi moral takoj in brez odlašanja nad Versailles ter uničiti središče kontrarevolucije. Te napake so toliko večje, če vemo, kakšno je bilo sploh razmerje sil: tedaj je narodna straža razpolagala z več kot 200 tisoč oboroženimi možmi, medtem ko je Thiersova vojska štela komaj 30.000 vojakov. Centralni komite je zagrešil napako tudi tedaj, ko ni ukrepal zoper kontrarevolucionarne elemente v mestu, ki so nemoteno nadaljevali revoluciji sovražno dejavnost, pri tem pa bi bili ves čas tesno povezani z Versailles. Zraven tega je centralni komite izjavil, da bo ostal na oblasti do izvolitve komune. V strahu, da mu ne bi očitali, češ da se je po nezakoniti poti polastil oblasti, je izgubil dragocen čas pred volitvami v komuno.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Biseri  
proizvodnje



DARWIL



Lady 71

Lord 71

V vseh je vgrajen specialni mehanizem izredne preciznosti. Najnovejši vri urah DARWIL — vgrajen DARBLOCK, ki štiti vsako DARWIL uro proti udarcem in pretresom. DARWIL Superavtomatik SNOW STAR cronometer je pojeni elegance in točnosti. DARWIL LORD 71 Special Flat DARBLOCK. DARWIL LADY 71 DARBLOCK. ženska moda 1970. GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO

NUDIMO PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH NAJVEČJO. IZBIRO NAKITA IZ 14, 18 IN 22 KARATNEGA KONTROLIRANEGA ZLATA.

Prodaja s posebno garancijo! Na zalogi vedno 600 modelov ur DARWIL in ARETTA. Ure znamke DARWIL in ARETTA lahko kupite tudi v specializiranih trgovinah in veletrgovinah v Jugoslaviji. Servisi so v vseh, večjih mestih Jugoslavije. DARWIL — TRST, PIAZZA S. ANTONIO NUOVO 4/1-II